

Schoolverlaters van het verzorgend onderwijs op de arbeidsmarkt : de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991-1992

Citation for published version (APA):

van Smoorenburg, M. S. M., & van der Velden, R. K. W. (1994). *Schoolverlaters van het verzorgend onderwijs op de arbeidsmarkt : de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991-1992*. Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting. Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS) ROA External Reports

Document status and date:

Published: 01/01/1994

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters

Schoolverlaters van het verzorgend onderwijs op de arbeidsmarkt

*de uitstroom en bestemming
van het schooljaar 1991-1992*

**SCHOOLVERLATERS VAN HET VERZORGEND
ONDERWIJS OP DE ARBEIDSMARKT**

**de uitstroom en bestemming
van het schooljaar 1991-1992**

M.S.M. van Smoorenburg
R.K.W. van der Velden

RESEARCHCENTRUM VOOR ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

Faculteit der Economische Wetenschappen
Rijksuniversiteit Limburg

Uitgave:

**STICHTING LANDELIJK DIENSTVERLENEND CENTRUM
VOOR STUDIE- EN BEROEPSKEUZEVOORLICHTING**

Leeuwarden, september 1994

COLOFON

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Smooenburg, M.S.M. van

Schoolverlaters van het verzorgend onderwijs op de arbeidsmarkt; de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991-1992 / M.S.M. van Smooenburg en R.K.W. van der Velden.

- Leeuwarden: Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting. - Fig., tab.

Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening, het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting uitgevoerd door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) te Maastricht in samenw. met het Servicebureau Schoolverlatersinformatie te Amsterdam.

- Met lit. opg.

ISBN 90-73754-42-9

Trefw.: arbeidsmarkt; schoolverlaters; verzorgende beroepen / onderwijsbeleid en arbeidsmarkt.

Vormgeving omslag

Rob Bulder, Rotterdam

Realisatie

Stichting LDC, Leeuwarden

Druk

Ten Brink bv, Meppel

Jaar van uitgave

1994

© Copyright Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting, Lange Marktstraat 14, 8911 AD Leeuwarden, 1994

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enigerlei vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door druk, fotocopie, microfilm of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting LDC.

Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan de gegevens en de tekst van dit rapport kunnen er geen rechten aan worden ontleend.

Besteladres

LDC-Publikaties

Postbus 1064

7940 KB MEPPel

tel. 05220 - 400.66.

bestelnummer 0063.01.

Prijs

f 45, = excl. portokosten

INHOUDSOPGAVE

	Bladzijde
TABELLEN	
INLEIDING	1
1. WAT IS DE BESTEMMING VAN SCHOOLVERLATERS?	4
2. WELKE DOORSTROMING IS ER IN HET VERZORGENDE ONDERWIJS?	7
3. WIE VERKRIJGT EEN STARTKWALIFICATIE?	9
4. HOE IS DE AANSLUITING TUSSEN OPLEIDING EN VERVOLGOPLEIDING?	13
5. HOE HOOG IS DE WERKLOOSHEID ONDER SCHOOLVERLATERS?	15
6. HOE ZOEKEN EN VINDEN SCHOOLVERLATERS WERK?	18
7. WAAR VINDEN SCHOOLVERLATERS WERK?	20
8. WIE WORDT VERDER GESCHOOLD?	24
9. WAT IS DE ARBEIDSMARKTPOSITIE VAN MANNEN EN ALLOCHTONEN?	29
10. WAT IS DE MARKTPOSITIE VAN VERZORGENDE OPLEIDINGEN?	32
LITERATUUR	36
LIJST MET BEGRIPPEN	38
BIJLAGE I. SCHEMA'S SCHOOLLOOPBANEN	40
BIJLAGE II. SCHATTINGEN VERZORGEND ONDERWIJS	45
BIJLAGE III. TABELLEN VERZORGEND ONDERWIJS	53
BIJLAGE IV. VRAGENLIJSTEN LBO EN (K)MBO	97

TABELLEN/FIGUREN

Figuur 1	Voornaamste bezigheid van gediplomeerde schoolverlaters	4
Figuur 2	Werkloosheidspercentages in het verzorgende onderwijs	16
Tabel 1.1.	Het volgen van een regulier kwalificerend traject naar opleidingscluster voor degenen die nog geen startkwalificatie hebben behaald	9
Tabel 1.2	Kans op het volgen van een kwalificerend traject voor degenen zonder startkwalificatie in het verzorgende onderwijs	10
Tabel 1.3	Zeven aspecten waaraan volgens de gediplomeerde schoolverlaters van verzorgende onderwijs die verder zijn gaan leren, het vaakst meer aandacht zou moeten worden besteed	14
Tabel 1.4	Vindkanalen van op het moment van onderzoek werkzame personen in het verzorgend onderwijs	18
Tabel 1.5	Belangrijkste CBS-beroepsklassen voor de op het moment van onderzoek werkzame personen naar opleiding	20
Tabel 1.6	Belangrijkste SBI-bedrijfsklassen (Standaard Bedrijfs Indeling) voor de op het moment van onderzoek werkzame personen naar opleiding	22
Tabel 1.7	Scholing naar SBI-bedrijfsklasse (Standaard Bedrijfs Indeling) en naar bedrijfsgrootte in het verzorgende onderwijs	25
Tabel 1.8	Kans op scholing voor schoolverlaters van het verzorgende onderwijs die op hetmoment van enquêteren tot de werkzame personen behoren	26
Tabel 1.9	De arbeidsmarktpositie van mannen t.o.v. vrouwen en van autotochtonen t.o.v. allochtonen voor schoolverlaters van het verzorgende onderwijs (niet gecorrigeerd voor opleidingsachtergrond)	29
Tabel 1.10	De marktpositie van de opleidingsrichtingen (alleen gediplomeerden)	33
Tabel 2.1.	Dekkingsgraad in RUBS 1993 per opleidingscluster bij gediplomeerde schoolverlaters	54
Tabel 2.2.	Respons per opleidingscluster	54
Tabel 2.3.	Aantallen schoolverlaters per opleidingscluster in het ongewogen en het gewogen bestand (gediplomeerden)	54
Tabel 3.1.	Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingsrichting	55
Tabel 3.2.	Etniciteit van schoolverlaters per opleidingsrichting	56
Tabel 3.3.	Leeftijd van schoolverlaters per opleidingsrichting	57
Tabel 3.4.	Vooropleiding van schoolverlaters per opleidingsrichting	58
Tabel 3.5.	Diplomabezit gevolgde opleiding per opleidingsrichting	59
Tabel 3.6.	Reden niet afmaken opleiding per opleidingsrichting	60
Tabel 4.1.	Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting	61
Tabel 4.2.	Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting en naar landsdeel	62
Tabel 4.3.	Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster en naar vooropleiding	64
Tabel 4.4.	Gewenste bestemming per opleidingsrichting	66
Tabel 5.1.	Vervolgopleidingen van verder lerende schoolverlaters per	

opleidingsrichting	67
Tabel 5.2. Overzicht van de door de schoolverlaters gekozen vervolgopleidingen in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs	68
Tabel 5.3. Aandeel dat naast leerovereenkomst ook (betaald) werk heeft of stage loopt	68
Tabel 6.1. Intredewerkloosheid van schoolverlaters per opleidingsrichting	69
Tabel 6.2. Wijze van verkrijgen baan per opleidingscluster	70
Tabel 6.3. Wijze van verkrijgen baan naar duur van de intredewerkloosheid	71
Tabel 6.4. Werkloosheidspercentage per opleidingsrichting	72
Tabel 6.5. Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingsrichting	73
Tabel 6.6. Wijze van zoeken naar een andere baan door werkende schoolverlaters per opleidingscluster	74
Tabel 7.1. Beroepsklassen en -groepen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster en per opleidingsrichting	75
Tabel 7.2. Beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)	80
Tabel 7.3. Vereiste niveau (onderbenutting) en richting per opleidingsrichting	81
Tabel 7.4. Soort aanstelling en wekelijkse arbeidsduur per opleidingsrichting	82
Tabel 7.5. Bruto maandloon (in guldens) per opleidingsrichting	83
Tabel 7.6. Bruto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting	84
Tabel 7.7. Bedrijfsklassen en branches waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster en per opleidingsrichting	85
Tabel 7.8. Bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)	88
Tabel 7.9. Grootte van de organisatie waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting	89
Tabel 8.1. Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de huidige baan per opleidingsrichting	90
Tabel 8.2. Percentage gediplomeerde werkende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster	91
Tabel 8.3. Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de huidige baan per opleidingsrichting	92
Tabel 8.4. Percentage gediplomeerde verder lerende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster	93
Tabel 8.5. Deelname aan aanvullende opleidingen door (werkende en werkloze) schoolverlaters per opleidingsrichting	94
Tabel 8.6. Reden volgen aanvullende opleiding of cursus per opleidingsrichting	95
Tabel 9.1. De marktpositie van de opleidingsrichtingen (alleen gediplomeerden)	96

VOORWOORD

Het RUBS onderzoek geeft inzicht in de bestemming van schoolverlaters uit het volledige voltijdse algemeen voortgezet onderwijs, het voorbereidende en middelbare beroepsonderwijs. Vorig jaar zijn er twee rapporten verschenen: een algemeen rapport over de volledige breedte van het beroepsonderwijs en een specifiek sectorrapport over het middelbaar technisch onderwijs. In april van dit jaar is het algemene RUBS rapport gepubliceerd over de schoolverlaters uit het schooljaar 1991-1992. Voor u ligt nu een aparte sectorrapportage over de schoolverlaters uit het verzorgende beroepsonderwijs. Ik wil u hier reeds attent maken op enkele interessante onderwerpen uit het rapport, te weten de doorstroom in het onderwijs, de aansluiting tussen onderwijs en vervolgopleiding resp. de arbeidsmarkt, de werkloosheid en de werving van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt.

Mede met het oog op doelmatigheid en kostenbeheersing wordt er in het onderwijs een discussie gevoerd over doorstroming, efficiënte leerroutes en het 'stapelen' van studies. Zo heeft de Commissie Van Veen-II in opdracht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen onderzoek uitgevoerd en aanbevelingen gedaan over de aansluiting vanuit het MAVO en het VBO (voorheen LBO) naar het MBO. In aanvulling hierop blijkt in dit rapport dat er in verhouding tot het LBO veel gediplomeerde MAVO-ers via het MBO doorstromen naar het HBO-verzorgend. Daarentegen zijn er relatief juist veel LBO-ers die via het MBO de opleiding voortzetten in het leerlingwezen en 'in service' onderwijs. De doorstroomcijfers van andere leertrajecten vindt u in het rapport en bij de schema's in de bijlage.

Voor schoolmanagement, leerlingbegeleiding en decanaat is hier ook het oordeel van de schoolverlater over de aansluiting op vervolgopleidingen en de arbeidsmarkt van belang. Opvallend zijn hier de bevindingen over de schoolverlaters uit het MBO in de richtingen 'civiele en consumptieve techniek' en 'mode en kleding'. Slechts 9% van de schoolverlaters uit de richting 'civiele en consumptieve techniek' vindt dat de gevolgde MBO-opleiding goed aansluit op de vervolgopleiding, terwijl 23% van mening is dat de aansluiting slecht is. Het oordeel van de werkende schoolverlaters over de aansluiting van de opleiding op hun eerste baan is aanmerkelijk positiever: 69% spreekt over een voldoende of goede aansluiting en 15% is van mening dat de opleiding slecht aansluit op het werk. Voor 'mode en kleding' is het beeld wat betreft de aansluiting op de vervolgopleiding iets gunstiger: 16% spreekt over een goede aansluiting en 21% beoordeelt de aansluiting als slecht. In deze richting is eveneens 22% van de werkende schoolverlaters van mening dat de aansluiting op hun eerste baan op de arbeidsmarkt slecht is en maar 17% spreekt over een goede aansluiting.

Voor de (regionale) arbeidsvoorzieningsorganisatie is inzicht in de werkloosheid van schoolverlaters naar verschillende opleidingsrichtingen van veel belang. Op dit punt is de werkloosheid van gediplomeerde KMBO-ers verzorging met 12% zorgwekkend. In dit opzicht is het interessant om te weten dat KMBO-ers in vergelijking met collega's uit het MBO relatief weinig werk vinden in organisaties met meer dan 100 werknemers, in tehuizen voor geestelijke gehandicapten, algemene ziekenhuizen en medische en verpleegkundige diensten. Beroepen als maatschappe-

lijk/cultureel werker en assistenten in de gezondheidszorg komen daardoor ook weinig voor. Voor het LBO en MBO zijn de werkloosheidspercentages aanmerkelijk lager, te weten 6% en 4%. Binnen het MBO vertonen de opleidingsrichtingen sociale arbeid (9%), mode en kleding (7%), uiterlijke verzorging (7%) en civiel en consumptieve techniek (6%) relatief hoge werkloosheidspercentages. Een geringe werkloosheid van 2% wordt in het MBO aangetroffen bij verpleging, assistenten gezondheidszorg en verzorging.

Volgens de beleidsnotitie 'Een goed voorbereide start' van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen is een startkwalificatie het minimum niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar, hetgeen overeenkomt met het niveau van een gediplomeerde schoolverlater uit het primaire leerlingwezen en KMBO. Schoolverlaters uit het LBO en de ongediplomeerde (K)MBO-ers hebben in deze optiek nog geen reguliere 'startkwalificatie' voor de arbeidsmarkt verworven. Om alsnog die startkwalificatie te verwerven is een vervolgopleiding nodig. De kansen op het volgen van zo'n kwalificerend traject nemen toe naarmate de schoolverlater jonger is en het opleidingsniveau van de moeder hoger. Bovendien is het perspectief van gediplomeerde LBO-ers (85% kans) aanmerkelijk gunstiger dan die van de ongediplomeerde schoolverlaters uit het (K)MBO (gemiddeld 45% resp. 60% kans). Het geslacht en de etniciteit van de leerling heeft hierop geen invloed. Een tijdige begeleiding van potentiële voortijdige schoolverlaters -zeker in het geval van een lage opleiding van de moeder- lijkt daarom geboden.

Bovenstaande thema's zijn een greep uit de bevindingen en konklusies uit dit rapport. Ik hoop dat de schat aan gegevens over de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt zoals die in dit rapport wordt gepresenteerd voor velen een nuttig hulpmiddel zal zijn.

Mede namens de overige opdrachtgevers van het RUBS-onderzoek,

drs. E.C. van de Beek
directeur LDC

INLEIDING

Het RUBS-project is een grootschalig onderzoek waarmee een periodiek herhaalde registratie van de uitstroom en bestemming van gediplomeerde en voortijdige schoolverlaters uit de eerste en tweede fase van het voortgezet onderwijs wordt beoogd. Het onderzoek bestaat uit een schriftelijke enquête onder schoolverlaters van het algemeen voortgezet onderwijs (AVO), het lager beroepsonderwijs (LBO), het kort middelbaar beroepsonderwijs (KMBO) en het middelbaar beroepsonderwijs (MBO), een klein jaar na het beëindigen van de opleiding. Het doel van deze enquête is het achterhalen van de eerste bestemming van de schoolverlaters, waardoor enerzijds een actueel beeld wordt verkregen van de positie op de arbeidsmarkt en de aansluiting tussen opleiding en beroep en anderzijds meer inzicht wordt verkregen in de bestemming in het vervolgonderwijs.

De resultaten van het RUBS-onderzoek zijn voor verschillende doelgroepen bruikbaar en raken diverse beleidsterreinen. Op nationaal niveau is het bijvoorbeeld mogelijk de data en conclusies te gebruiken voor voorlichting, voor curriculum-analyse of voor onderwijs- en arbeidsmarktbeleid, terwijl op lokaal niveau de resultaten gebruikt kunnen worden voor interne kwaliteitszorg en voorlichting (scholen), voor personeelsbeleid (werkgevers), voor arbeidsbemiddeling en scholing (arbeidsvoorziening), voor het aanbieden van na-, her- en bijscholingscursussen (scholen, opleidingsinstituten, Centrum Vakopleiding) en voor andere doeleinden op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Kortom, RUBS verschaft aan diverse actoren een schat aan informatie.

In het onderhavige rapport komen uitsluitend de onderzoeksresultaten van (gediplomeerde en voortijdige) schoolverlaters van de opleidingsclusters LBO-verzorgend, KMBO-verzorgend en MBO-verzorgend aan de orde. Bij de gediplomeerde schoolverlaters van deze typen onderwijs zijn in totaal 8.716 vragenlijsten uitgezet en zijn 5.817 vragenlijsten binnengekomen (een responspercentage van 67%). De verhouding tussen het aantal uitgezette vragenlijsten en de totale Nederlandse populatie gediplomeerde schoolverlaters van het verzorgend onderwijs is 0,32. Oftewel zo'n één op de drie scholieren die in het schooljaar 1991-1992 het lagere of het (kort) middelbare verzorgende beroepsonderwijs gediplomeerd heeft verlaten, heeft in het kader van RUBS in het voorjaar van 1993 een vragenlijst toegezonden gekregen.

Voor de algehele resultaten van het RUBS-onderzoek wordt verwezen naar het algemene rapport "Schoolverlaters op de arbeidsmarkt - de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991/1992", geschreven door M.S.M. van Smoorenburg, R.K.W. van der Velden, P.J.E. van de Loo en M.H. Wieling. Naast dit rapport ("RUBS 1993") wordt ook veelvuldig gebruik gemaakt van "RUBS 1992" (Wieling, Van de Loo, Van der Velden, 1993) en soms van "RUBS 1989" (Van Laarhoven, Waslander, 1990; De Grip, Van der Velden, Wieling, 1991). In het algemene rapport wordt naast de verzorgende opleidingssector ook de agrarische, de technische en de economisch-administratieve opleidingssector beschreven. Bovendien wordt verslag gedaan van de geschiedenis van het project, de samenstelling van de onderzoekspopulatie, de methode van steekproeftrekking, de wijze van dataverzameling, de inhoud van de vragenlijsten en de

herweging van het bestand. Vele data die in dit verzorgende rapport vermeld staan, zijn ook in het algemene rapport terug te vinden. Desalniettemin heeft dit rapport ten opzichte van het algemene rapport op vier manieren extra waarde:

- (1) alle basisgegevens over het verzorgende onderwijs staan nu bij elkaar (zie bijlage III);
- (2) saillante gegevens in het verzorgende onderwijs worden eruit gelicht en diepgaander geanalyseerd;
- (3) de gegevens worden bondig en soms grafisch gepresenteerd;
- (4) indien mogelijk worden de resultaten vergeleken met eerdere jaren.

De bedoeling van dit verzorgende rapport is niet het herhalen van de reeds in het algemeen rapport gepresenteerde gegevens, maar de schijnwerpers te richten op de in het verzorgende onderwijs relevante probleemstellingen c.q. beleidsvragen door verdergaande analyses te maken en een en ander bondiger te presenteren. Dit gebeurt aan de hand van 10 vragen over het verzorgende onderwijs. Allereerst wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op de bestemming van schoolverlaters in het verzorgende onderwijs. Daarna wordt in hoofdstuk 2 de doorstroming in het verzorgende onderwijs in kaart gebracht. Deze vraagstelling sluit onder andere aan bij de huidige discussie over het 'stapelen' van diverse opleidingen. In hoofdstuk 3 staat de probleemstelling "wie verkrijgt een startkwalificatie?" centraal. Het Nederlandse onderwijsbeleid is er op gericht zoveel mogelijk leerlingen een startkwalificatie te bieden. In dit hoofdstuk wordt nagegaan welke leerlingen een startkwalificatie behalen. Bij de beantwoording van deze vraag is rekening gehouden met vele factoren zoals het geslacht, de leeftijd, de etniciteit maar ook bijvoorbeeld het opleidingsniveau van de ouders. Aangezien vele schoolverlaters verder gaan leren is het belangrijk om te weten hoe de aansluiting is tussen de gevolgde opleiding en de vervolgopleiding. In het vierde hoofdstuk wordt op deze probleemstelling ingegaan aan de hand van de antwoorden op de rechtstreeks gestelde vraag naar deze aansluiting, maar ook door na te gaan welke aspecten (bijvoorbeeld het aspect 'een verslag of rapport schrijven' of 'leren studeren') in het onderwijs meer of minder aandacht verdienen. Hoofdstuk vijf gaat in op eventuele kwantitatieve discrepanties tussen vraag en aanbod van schoolverlaters. Daartoe worden de werkloosheidspercentages voor de diverse opleidingsrichtingen in het verzorgende onderwijs met elkaar vergeleken. Vervolgens betreft hoofdstuk zes de kanalen waarlangs schoolverlaters naar werk zoeken en hoe ze werk vinden. Deze vraag kan bijvoorbeeld interessant zijn voor bemiddelings- en uitzendbureaus. Hoofdstuk zeven behandelt de vraag waar schoolverlaters werk vinden. Welke beroeps- en bedrijfsklassen zijn populair onder schoolverlaters van het verzorgende onderwijs en komen verzorgende schoolverlaters nu juist in grotere of kleinere organisaties terecht? Vervolgens komt de scholing onder werkenden aan de orde. Deze scholing onder werkenden kan te maken hebben met omissies in het initiële onderwijs, maar ook met het voeren van een modern 'human resource management'. Kortom, wie volgt er verdere scholing? Hoofdstuk negen sluit aan bij het doelgroepenbeleid van de arbeidsvoorziening: hebben allochtonen een slechtere arbeidsmarktpositie dan autochtonen? Dit blijkt duidelijk het geval te zijn, zeker als het gaat om kansen op werk. Tot slot wordt de marktpositie van verzorgende opleidingen op een aantal dimensies met elkaar vergeleken. De beantwoording van deze laatste vraagstelling kan tevens gezien worden als een summiere samenvatting. Het rapport wordt gecompleteerd door een literatuurlijst, een lijst met veelvuldig

gehanteerde begrippen en met vier bijlagen (respectievelijk de schema's schoolloopbanen, de schattingsresultaten, de tabellenset en de vragenlijsten).

Het RUBS-project wordt landelijk gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, het Ministerie Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening en het Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting die tevens het projectmanagement heeft. Regionaal werd de uitvoering van RUBS mogelijk gemaakt dankzij de bijdragen van Regionale Besturen van de Arbeidsvoorziening (RBA's), Adviesbureaus voor Opleiding en Beroep (AOB's) en scholen.

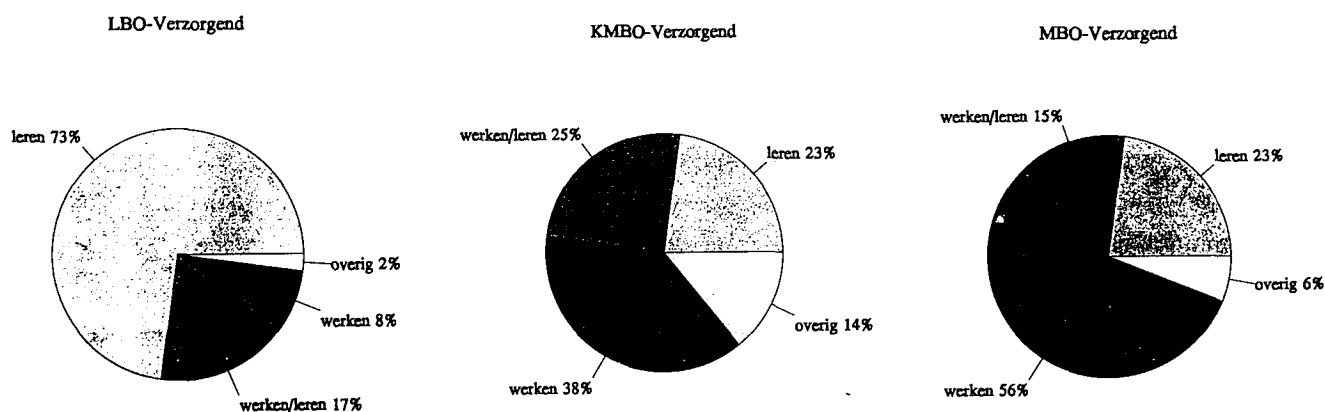
Hoofduitvoerder van het RUBS-project is het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. Naast de algehele projectleiding voert zij met name de wetenschappelijke taken in het project uit. De organisatie van de dataverzameling is uitgevoerd door het Servicebureau Schoolverlattersinformatie. De dataverwerking vond plaats bij DESAN Marktonderzoek, die vanaf 1994 ook de organisatie van de dataverzameling zal gaan uitvoeren. In het RUBS-onderzoek vindt de verzending van de vragenlijsten plaats via de scholen. De AOB's verzorgen in deze opzet de contacten met de scholen.

Het onderzoek is op het ROA uitgevoerd door A.M. Kleijnen en drs. M.S.M. van Smoorenburg. De projectleiding was in handen van dr. R.K.W. van der Velden. Verder hebben aan het onderzoek meegewerkt drs. R.J.P. Dekker, drs. P.J.E. van de Loo, J.M.J.A. Pisters en drs. M.H. Wieling. Gedurende het onderzoek is het project begeleid door drs. G.R. de Wit (LDC), drs. H.J.J. Groothuis en drs. R. van Os (beiden GBOB). De concept-rapportage is voorgelegd aan een klankbordgroep bestaande uit drs. G.R. de Wit (LDC), drs. P. Klaassen, drs. R. van Os (GBOB), drs. J.L. Fokkema, drs. M. Wegerif (beiden CBA), H.M. Claassen, drs. P.C. van den Dool (beiden O & W) en N.M. Ridders (LNV). Daarnaast zijn adviezen ontvangen van drs. K. Pagrach en J.J. Rutjes, beiden werkzaam bij DESAN Marktonderzoek. We danken alle betrokkenen voor hun medewerking aan het onderzoek.

1. WAT IS DE BESTEMMING VAN SCHOOLVERLATERS?

In de gepresenteerde afbeeldingen worden de voornaamste bestemmingen weergegeven van gediplomeerde schoolverlaters van het verzorgende onderwijs. Onder 'leren' wordt verstaan het volgen van voltijds onderwijs, terwijl de term 'werken/leren' duidt op het volgen van een opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service onderwijs. De 'overig'-categorie bestaat uit diegenen die op het moment van enquêteren werkloos zijn, onbetaald werk verrichten, het huishouden verzorgen of een andere voornaamste bezigheid hebben.

Figuur 1. Voornaamste bezigheid van gediplomeerde schoolverlaters in het verzorgende onderwijs

Bezien naar opleidingsrichting zijn er (met name in het MBO) forse verschillen in bestemming. Gediplomeerde schoolverlaters van de opleiding:

- *LBO-uiteerlijke verzorging* gaan relatief veel minder vaak voltijds verder leren (42%) en kiezen relatief veel vaker voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (41%);
- *MBO-sociale arbeid* gaan relatief veel vaker voltijds verder leren (49%) en kiezen relatief veel minder vaak voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (2%) of werk (41%);
- *MBO-intas* gaan relatief veel minder vaak werken (10%) en kiezen relatief veel vaker voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (59%);
- *MBO-verpleging* gaan relatief veel minder vaak werken (31%) en kiezen relatief veel vaker voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (32%);
- *MBO-assistent gezondheidszorg* gaan relatief veel vaker werken (77%);
- *MBO-verzorging* kiezen relatief veel vaker voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (29%).

Bovenstaande stellingen zijn gebaseerd op de onderzoeksresultaten bij het verzorgende onderwijs van RUBS 1993 (uitstroom uit het schooljaar 1991/1992). Deze stellingen blijken echter ook van toepassing te zijn op de uitstroom van het verzorgende onderwijs in het schooljaar 1990/1991 (RUBS 1992). In zijn algemeenheid kan gesproken worden van grote overeenkomsten tussen de bestemmingsgegevens van 1993 en 1992 in het verzorgende onderwijs. Desalniettemin is een aantal verschuivingen te zien, waarvan hier melding gemaakt wordt:

- na het gediplomeerd verlaten van het opleidingscluster *LBO-verzorgend* gaat men vaker dan het jaar ervoor voltijds verder leren (in RUBS 1992 67% en in RUBS 1993 73%);
- vooral bij het *LBO-textielverwerkende beroepen* is een forse toename te zien van het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat voltijds verder gaat leren (in RUBS 1992 57% en in RUBS 1993 72%) maar ook bij de grootste opleiding binnen het opleidingscluster LBO verzorgend, de opleiding *LBO-verzorgende beroepen*, is een stijging te zien van 71% (RUBS 1992) tot 77% (RUBS 1993);
- bij de opleidingsrichting *KMBO-verzorgend* wordt ook een toename geconstateerd van het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat voltijds verder gaat leren (in RUBS 1992 16% en in RUBS 1993 24%), hetgeen ten koste gaat van het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat kiest voor een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs (in RUBS 1992 33% en in RUBS 1993 24%);
- bij de opleidingsrichting *MBO-intas* is sprake van een opmerkelijke verschuiving van voltijds verder leren (in RUBS 1992 48% en in RUBS 1993 31%) naar het leerlingwezen/in-service onderwijs (in RUBS 1992 29% en in RUBS 1993 59%);
- bij de opleidingsrichting *MBO-sociale arbeid* wordt juist vaker gekozen voor een voltijds vervolgopleiding (in RUBS 1992 36% en in RUBS 1993 49%) en dit gaat ten koste van het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat gaat werken (in RUBS 1992 53% en in RUBS 1993 41%).

Voor wat betreft schoolverlaters van het MBO-verzorgend kunnen ook nog vergelijkingen met RUBS 1989 (schooljaar 1987-1988) worden gemaakt. Het percentage gediplomeerde schoolverlaters van het MBO-verzorgend dat een voltijds vervolgopleiding gaat volgen is gestegen van 15% (RUBS 1989) tot 23% (RUBS 1993). Dit spoort met de algemene trend van toegenomen deelname aan vervolgonderwijs. Bovendien is het percentage gediplomeerde schoolverlaters van het MBO-verzorgend dat een opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service opleiding is gaan volgen, gestegen van 12% (RUBS 1989) tot 15% (RUBS 1993). Oftewel ten opzichte van 1989 wordt in het MBO-verzorgend veelvuldiger gekozen voor (voltijds of deeltijd) vervolgonderwijs.

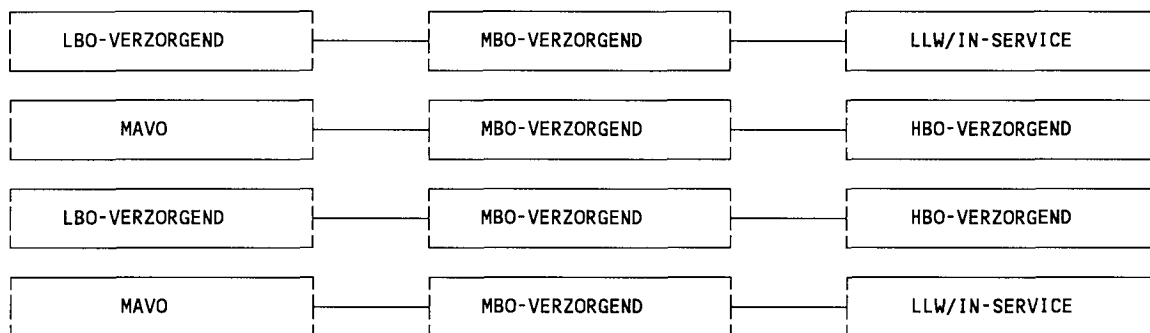
Als antwoord op de vraag naar de bestemming van schoolverlaters in het verzorgend onderwijs is de conclusie dat (1) het LBO-verzorgend veel minder vaak eindonderwijs is dan het MBO-verzorgend (2) er wat dit betreft forse verschillen zijn tussen opleidingsrichtingen (met name binnen het MBO), (3) dat er bij het LBO-verzorgend en het KMBO-verzorgend in vergelijking met RUBS 1992 een lichte toename naar het voltijds vervolgonderwijs valt te bespeuren en tot slot (4) dat bij het MBO-verzorgend weliswaar t.o.v. RUBS 1992 een lichte afname naar het voltijds

vervolgonderwijs is op te maken, maar dat er t.o.v. RUBS 1989 sprake is van een forse toename naar het vervolgonderwijs. Deze toenames van de bestemming naar het voltijds vervolgonderwijs zou gedeeltelijk te maken kunnen hebben met de algehele economische recessie resulterend in een vlucht naar vervolgonderwijs. De omvang van dit effect is echter waarschijnlijk gering omdat de werkgelegenheid voor het verzorgende onderwijs slechts in beperkte mate afhankelijk is van schommelingen in de economie. Daarnaast kan het sociaal milieu van de schoolverlater in combinatie met emancipatorische achtergronden een rol spelen. Zo blijkt bijvoorbeeld dat bij doorstudeerders het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers significant hoger is. Het traditionele beeld van laag-opgeleide ouders waarvan de dochters zich beperken tot het afronden van de huishoudschool is nog steeds te traceren, maar is toch langzamerhand aan het afkalven.

2. WELKE DOORSTROMING IS ER IN HET VERZORGENDE ONDERWIJS?

Het Nederlandse onderwijsbestel staat de laatste jaren sterk onder druk vanwege de noodzaak om de uitgaven te beheersen en middelen efficiënt en doelmatig in te vullen. In dit kader, maar ook als resultante van (inhoudelijke) aansluitingsvraagstukken, staat hierbij onder meer het 'studiestapelen' sterk in de belangstelling. In een recent verschenen publikatie van de Stichting Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA, 1994) worden bijvoorbeeld rendementen van verschillende (langere) leertrajecten berekend en met elkaar vergeleken. In het hierna volgende wordt getracht enige input aan deze discussie te geven door middel van de in bijlage I toegevoegde schema's schoolloopbanen in het verzorgende onderwijs en door het distilleren en bespreken van de belangrijkste leertrajecten in het verzorgende onderwijs.

Relatief gezien, zijn dit de meest dominante leertrajecten in het verzorgende onderwijs (in volgorde van belangrijkheid):

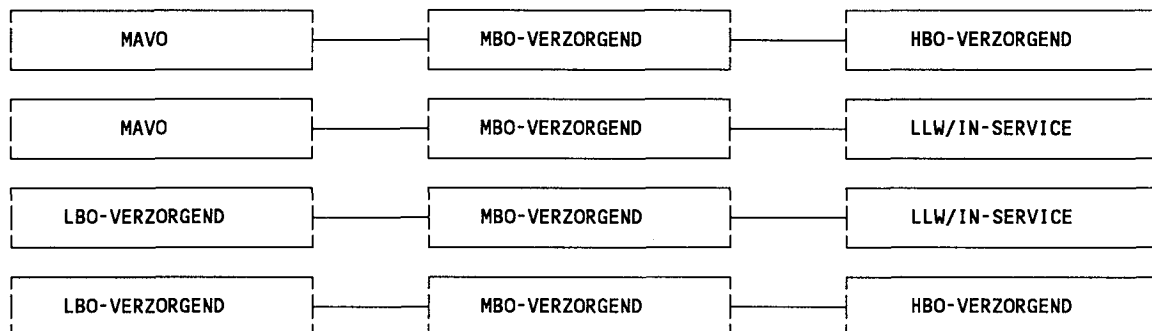

Het belangrijkste leertraject is het eerstgenoemde. Bijna de helft (48%) van de totale uitstroom van schoolverlaters van het LBO-verzorgend heeft als bestemming het volgen van een verzorgende MBO-opleiding en van de totale uitstroom van het MBO-verzorgend met een afgeronde vooropleiding LBO-verzorgend, gaat nog eens 18% een verzorgende opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service onderwijs volgen. Met elkaar vermenigvuldigd levert dit een percentage van 9% op, hetgeen dus wil zeggen dat 9% van al degenen die een verzorgende opleiding op het LBO afsluiten via het MBO-verzorgend naar het leerlingwezen/in-service onderwijs gaan. Het tweede dominante leertraject is de uitstroom gediplomeerde MAVO-ers waarvan bijna een vijfde (19%) naar het MBO-verzorgend gaat, terwijl 22% van de totale gediplomeerde uitstroom van het MBO-verzorgend met een afgeronde MAVO-vooropleiding naar het HBO-verzorgend gaat (dus 4% van de MAVO-ers volgt het voltijdse leertraject MAVO->MBO-Verzorgend->HBO-verzorgend). Het als derde genoemde leertraject is gebaseerd op de volgende percentages. Van de totale uitstroom gediplomeerde LBO-V-ers volgt een klein jaar na afstuderen 48% het MBO-verzorgend en nog eens 8% van degenen die een verzorgende opleiding op het MBO hebben afgerond en als vooropleiding het LBO-verzorgend hebben gedaan, gaat naar het HBO-verzorgend. Oftewel 4% ($48\% \cdot 8\%$) van de totale uitstroom van gediplomeerde LBO-V-ers gaat via het MBO-verzorgend naar het HBO-verzorgend.

In het schooljaar 1991-1992 verlieten ruim 52.000 gediplomeerden het MAVO, terwijl slechts

bijna 12.000 personen een verzorgende opleiding op het LBO gediplomeerd hebben verlaten (Van Smoorenburg, Van der Velden, Van de Loo, Wieling, 1994). Rekening houdend met de absolute aantallen komt de volgorde van belangrijkheid in leerroutes anders te liggen. Leerroutes met als startpunt het LBO-overig (zie het schema in bijlage I.b) komen overigens nog steeds niet in beeld. In volgorde van belangrijkheid zijn dit -absoluut gezien- de meest dominante leertrajecten in het verzorgende onderwijs:

Op basis van absolute aantallen komt dus het leertraject MAVO->MBO-verzorgend->HBO-verzorgend als het meest dominante leertraject uit de bus. Het zou hierbij kunnen gaan om zo'n 2.250 mensen per jaar. Het als tweede genoemde leertraject omvat ongeveer 1.250 mensen per jaar, het als derde genoemde leertraject 1.000 mensen per jaar en het als vierde genoemde leertraject 500 mensen per jaar. Deze cijfers zijn gebaseerd op de Integrale Leerlingtelling van 1992 en op de RUBS-cijfers van gediplomeerden van het schooljaar 1991-1992, waarbij geen rekening gehouden is met de ongediplomeerden c.q. uitvalpercentages. De genoemde cijfers hebben dan ook slechts betrekking op voltooide leerroutes.

3. WIE VERKRIJGT EEN STARTKWALIFICATIE?

"Teveel jongeren maken jaarlijks hun entree op de arbeidsmarkt zonder een (beroeps)opleiding te hebben afgerond. [...] Te weinig opleiding bedreigt een stabiele maatschappelijke positie. De kans op een baan wordt kleiner en op latere leeftijd neemt de kans op werkloosheid sterk toe. Onvoldoende opleiding bedreigt ook de integratie en het functioneren op andere maatschappelijke terreinen. [...] Voor het onderwijs betekent dit: niemand de poort uit zonder een startkwalificatie", aldus de begeleidende brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen bij de aanbieding van de recentelijk verschenen notitie "Een goed voorbereide start" (Ritzen, 1993). Zo'n startkwalificatie wordt dan beschouwd als "het algemeen aanvaarde minimumniveau van beginnend beroepsbeoefenaar dat door zoveel mogelijk leerlingen bereikt dient te worden en wat overeenkomt met het niveau primair leerlingwezen/kort middelbaar beroepsonderwijs". Met andere woorden ongediplomeerden van het LBO, het KMBO en het MBO, maar ook gediplomeerden van het LBO zijn conform deze zienswijze schoolverlaters zonder startkwalificatie.

Deze achtergrond heeft geleid tot de probleemstelling: "wie verkrijgt een startkwalificatie?". Niet alleen door middel van onderstaande tabel 1.1 maar ook door middel van een verdergaande analyse (zie bijlage II.a), is getracht op deze vraag een antwoord te geven. Hierbij wordt uitgegaan van de groep schoolverlaters die in het schooljaar 1991/1992 een verzorgende opleiding hebben verlaten en (nog) geen startkwalificatie hebben behaald. Indien zij op het moment van enquêteren noch een voltijds vervolgopleiding volgen noch een opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service onderwijs volgen, dan nemen zij klaarblijkelijk ook geen deel aan een regulier kwalificerend traject ten einde deze startkwalificatie alsnog te behalen. Hierbij dient evenwel opgemerkt te worden dat er desondanks sprake kan zijn van een niet-regulier kwalificerend traject, door bijvoorbeeld het volgen van bedrijfsopleidingen of on-the-job training.

Tabel 1.1. Het volgen van een regulier kwalificerend traject naar opleidingscluster voor degenen die nog geen startkwalificatie hebben behaald

	voltijds onderwijs	leerlingwezen of in-service	géén kwalifi- cerend traject	N = 100%
LBO-verzorgend (md)	73%	17%	10%	1287
LBO-verzorgend (zd)	29%	18%	53%	38
KMBO-verzorgend (zd)	30%	13%	58%	40
MBO-verzorgend (zd)	40%	19%	42%	787
Totaal	59%	17%	23%	2152

md = met diploma; zd = zonder diploma

In de tabel wordt de (in het verleden) gevolgde opleiding afgezet tegen het al dan niet volgen van een regulier kwalificerend traject. Gediplomeerde LBO-V-ers volgen veel vaker een kwalificerend traject dan uitvallers van het LBO-, KMBO- en MBO-verzorgend. Ofschoon zij

reeds over een startkwalificatie beschikken, gaat toch nog bijna een kwart (23%) van de gediplomeerde KMBO-V-ers voltijds vervolgonderwijs en eveneens een kwart (25%) een opleiding in het leerlingwezen/in-service onderwijs volgen. Bij gediplomeerde MBO-V-ers ligt het percentage afgestudeerden dat voltijds vervolgonderwijs gaat volgen op 23% en het percentage afgestudeerden dat een opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service onderwijs gaat volgen op 15%. Dus ofschoon deze gediplomeerde (K)MBO-V-ers reeds over een startkwalificatie beschikken gaan zij toch nog in grote getale een kwalificerend traject volgen. Een en ander leidt tot een tweetal conclusies:

- vele schoolverlaters zonder startkwalificatie (met uitzondering van gediplomeerde LBO-V-ers) volgen zo'n klein jaar na het verlaten van een verzorgende opleiding géén kwalificerend traject;
- vele schoolverlaters met startkwalificatie volgen zo'n klein jaar na het verlaten van een verzorgende opleiding wél een kwalificerend traject.

Voor degenen zonder startkwalificatie is gekeken naar de oorzaken van het al dan niet participeren in een dergelijk kwalificerend traject. Er kunnen allerlei factoren van invloed zijn op het al dan niet volgen van een kwalificerend traject zoals de leeftijd, het geslacht, de etniciteit, het opleidingsniveau van de moeder en het opleidingsniveau van de vader. Het is nu zaak om de kans op het volgen van een regulier kwalificerend traject te schatten, waarbij rekening gehouden wordt met al deze factoren. In de hierna volgende tabel 1.2 staan de resultaten:

Tabel 1.2 Kans op het volgen van een kwalificerend traject voor degenen zonder startkwalificatie in het verzorgende onderwijs

MINDER KANS OP Kwalif. TRAJECT	NET ZOVEEL KANS OP Kwalif. TRAJECT	MEER KANS OP Kwalif. TRAJECT
<ul style="list-style-type: none"> - ouderen - laag opleidingsniveau van de moeder - ongediplomeerden LBO-verzorgend(1) - ongediplomeerden KMBO-verzorgend(1) - ongediplomeerden MBO-verzorgend(1) 	<ul style="list-style-type: none"> - mannen t.o.v. vrouwen - lager t.o.v. hoger opleidingsniveau van de vader - autochtonen t.o.v. allochtonen 	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren - hoog opleidingsniveau van de moeder

(1): t.o.v. gediplomeerden LBO-verzorgend

Uit de tabel blijkt dus dat het geslacht, de etniciteit en het opleidingsniveau van de vader niet van significante invloed zijn op de kans op het volgen van een regulier kwalificerend traject, nadat 'gecorrigeerd' is voor de overige factoren. Er is dus geen sprake van een zelfstandige invloed van het geslacht, de etniciteit (autochtoon versus allochtoon) of het opleidingsniveau van de vader. Daarentegen hebben de overige factoren wél een significante invloed op het al dan niet volgen van een regulier kwalificerend traject. Naarmate het opleidingsniveau van de moeder van de schoolverlater hoger is, wordt namelijk de kans groter dat een regulier kwalifice-rend traject door de schoolverlater wordt gevolgd. Een hoog opleidingsniveau van de moeder

vergroot dus de kansen op het volgen van een regulier kwalificerend traject. Uit de literatuur blijkt overigens veelvuldig dat het opleidingsniveau van de moeder van groter belang is dan het opleidingsniveau van de vader voor een succesvolle schoolloopbaan van hun kinderen (Bakker en Creemers, 1994). Bovendien kan in de hier uitgevoerde schatting betreffende de verzorgende opleidingssector (met veelal vrouwen) nog van belang zijn dat dochters zich sterker sociaal vergelijken met hun moeders dan met hun vaders. Daarnaast speelt de leeftijd van de schoolverlater een rol. Naarmate schoolverlaters ouder zijn neemt de kans op het volgen van een regulier kwalificerend traject af. Hierbij is ook gekeken of dit niet te wijten is aan de leerplicht tot en met 17 jaar. Dit blijkt inderdaad het geval te zijn, ofschoon deze reden niet afdoende is. In de eerder gepresenteerde tabel 1.1 maar ook in de diepgaandere analyse blijkt daarnaast dat gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend eerder geneigd zijn een kwalificerend traject te volgen dan ongediplomeerden van de opleidingsclusters LBO-verzorgend, KMBO-verzorgend en MBO-verzorgend. Met name ongediplomeerden van het LBO en in iets mindere mate van het KMBO hebben een veel kleinere kans op het volgen van een regulier kwalificerend traject. Dus al wordt er rekening gehouden met een aantal achtergrondfactoren (zoals geslacht, leeftijd, etniciteit, opleidingsniveau van de ouders) dan nog blijkt dat ongediplomeerde schoolverlaters ("drop-outs") een lagere kans op het volgen van een kwalificerend traject hebben.

De bovengenoemde effecten kunnen nog verder gekwantificeerd worden. Hierbij wordt er nogmaals op gewezen dat de resultaten uitsluitend betrekking hebben op de groep schoolverlaters die (nog) niet over een startkwalificatie beschikken en in het schooljaar 1991/1992 een opleiding in de verzorgende opleidingssector hebben verlaten. Aangezien het effect niet in elke situatie gelijk is, wordt uitgegaan van een zeer vaak voorkomend geval. Dat is bijvoorbeeld een autochtone vrouw van 17 jaar oud, die gediplomeerd een verzorgende opleiding op het LBO heeft verlaten, wier vader een opleiding op LBO-niveau heeft genoten en wier moeder eveneens een opleiding op LBO-niveau heeft genoten. Voor haar geldt dat zij 85% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject. In vergelijking tot deze persoon kan gesteld worden dat:

- een *ongediplomeerde LBO-V-er* 36% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject;
- een *ongediplomeerde KMBO-V-er* 46% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject;
- een *ongediplomeerde MBO-V-er* 62% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject;
- een *16-jarige* gediplomeerde LBO-V-er 91% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject;
- een *18-jarige* gediplomeerde LBO-V-er 78% kans heeft op het volgen van een regulier kwalificerend traject;
- een gediplomeerde LBO-V-er waarvan de *moeder de lagere school* heeft behaald 83% kans heeft op het volgen van een kwalificerend traject;
- een gediplomeerde LBO-V-er waarvan de *moeder HBO/Universiteit* heeft behaald 90% kans heeft op het volgen van een kwalificerend traject.

Samenvattend, de kans op het verkrijgen van een startkwalificatie voor schoolverlaters van het verzorgende onderwijs (die nog niet beschikken over een startkwalificatie) wordt groter, naarmate men jonger is, het opleidingsniveau van de moeder hoger is en men geen "drop-out" is (zeker niet van het LBO-verzorgend of het KMBO-verzorgend). Op basis van de onderzoeksresultaten kan niet aangetoond worden dat er sprake is van een zelfstandige invloed van respectievelijk het geslacht, de etniciteit en het opleidingsniveau van de vader.

4. HOE IS DE AANSLUITING TUSSEN OPLEIDING EN VERVOLGOPLEIDING?

Volgens 79% (in RUBS 1992 78%) van de afgestudeerden van het LBO-verzorgend dat verder is gaan leren is de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de (huidige) vervolgopleiding 'voldoende' tot 'goed'. Afgestudeerden van de opleidingsrichting LBO-textielverwerkende beroepen zijn iets negatiever, omdat van hen slechts 62% de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de vervolgopleiding 'voldoende' tot 'goed' vindt. Daarnaast is er een behoorlijk verschil in tevredenheid tussen degenen die een verzorgende vervolgopleiding zijn gaan volgen en degenen die een niet-verzorgende vervolgopleiding zijn gaan volgen. Van de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend die daarna wederom een verzorgende opleiding zijn gaan volgen is 83% tevreden over de aansluiting tussen gevolgde en huidige (verzorgende) opleiding, terwijl bij degenen die na het LBO-verzorgend een andere opleiding zijn gaan volgen 69% tevreden is over de aansluiting tussen de gevolgde en de huidige (niet-verzorgende) opleiding.

Bij afgestudeerden van het KMBO-verzorgend valt een afname van het aantal tevredenen tussen RUBS 1992 en RUBS 1993 te signaleren. Terwijl in RUBS 1992 bleek dat 80% van hen de aansluiting tussen gevolgde opleiding en vervolgopleiding positief (voldoende of goed) beoordeelde, is dit percentage in RUBS 1993 gedaald tot 72%.

Bij het MBO-verzorgend is ook een lichte daling van het aantal tevredenen te zien. In RUBS 1992 lag het percentage tevredenen namelijk op 75% en in RUBS 1993 ligt dit op 71%. De opleidingsrichting MBO-verzorgend: civiele & consumptief technische diensten wordt in vergelijking tot de overige opleidingsrichtingen in het MBO-verzorgend vrij negatief beoordeeld. Slechts 9% van de gediplomeerde schoolverlaters van deze opleidingsrichting vindt de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de vervolgopleiding 'goed' en bijna een kwart (23%) vindt de aansluiting 'slecht'. Bij gediplomeerden van de opleiding 'MBO-verzorgend: mode en kleding' is de waardering voor de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en vervolgopleiding ook vrij pover (zowel in RUBS 1993 als in RUBS 1992). Slechts 16% bestempelt de aansluiting als 'goed' en 21% bestempelt de aansluiting als 'slecht' (cijfers van RUBS 1993). Tot slot de vraag of gediplomeerden van het MBO-verzorgend die na hun opleiding een verzorgende vervolgopleiding gekozen hebben, tevredener zijn over de aansluiting tussen gevolgde en vervolgopleiding dan diegenen die na hun verzorgende opleiding voor een niet-verzorgende vervolgopleiding gekozen hebben. Er blijkt inderdaad dat gediplomeerden van het MBO-verzorgend die vasthouden aan hun opleidingssector tevredener zijn. Van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend die gekozen hebben voor een verzorgende vervolgopleiding vindt namelijk 75% de aansluiting tussen de beide opleidingen 'voldoende' tot 'goed', terwijl van de gediplomeerden van het MBO-verzorgend die gekozen hebben voor een niet-verzorgende vervolgopleiding 54% de aansluiting tussen de beide opleidingen 'voldoende' tot 'goed' vindt.

Bovendien is aan de schoolverlaters die verder zijn gaan leren gevraagd of aan bepaalde aspecten in de vorig jaar afgeronde opleiding meer of minder aandacht zou moeten worden besteed. In de tabel staan de zeven aspecten waarbij het vaakst aangekruist is dat hieraan meer

aandacht moet worden besteed (voor het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend en het MBO-verzorgend tezamen). De grootste verschillen tussen de drie verschillende opleidingsclusters zijn als volgt:

- bij gediplomeerde LBO-V-ers vraagt men veel vaker (62%) aandacht voor het aspect 'zelfstandig werken' dan bij gediplomeerde KMBO-V-ers (43%) of gediplomeerde MBO-V-ers (43%);
- bij gediplomeerde MBO-V-ers vraagt men veel vaker (70%) aandacht voor het aspect 'informatica, automatisering' dan bij gediplomeerde LBO-V-ers (48%) of gediplomeerde KMBO-V-ers (38%);
- bij gediplomeerde MBO-V-ers vraagt men veel minder vaak (24%) aandacht voor het aspect 'met mensen/klanten omgaan' dan bij gediplomeerde KMBO-V-ers (39%) of gediplomeerde LBO-V-ers (52%);
- bij gediplomeerde MBO-V-ers vraagt men veel minder vaak (25%) aandacht voor het aspect 'praktijkoriëntatie of stage' dan bij gediplomeerde KMBO-V-ers (48%) of gediplomeerde LBO-V-ers (65%);
- bij gediplomeerde MBO-V-ers vraagt men veel minder vaak (26%) aandacht voor het aspect 'samenwerken met collega's' dan bij gediplomeerde KMBO-V-ers (39%) of gediplomeerde LBO-V-ers (51%).

Tabel 1.3 Zeven aspecten waaraan volgens de gediplomeerde schoolverlaters van verzorgende onderwijs die verder zijn gaan leren, het vaakst meer aandacht zou moeten worden besteed.

TOP ZEVEN: MEER AANDACHT	
1. een verslag of rapport schrijven	(61%)
2. leren studeren	(59%)
3. organiseren of plannen	(59%)
4. beroepskeuze of studiekeuze	(58%)
5. kennis van arbeidsvoorwaarden	(56%)
6. zelfstandig werken	(56%)
7. leren solliciteren	(55%)

De conclusie over de aansluiting tussen opleiding en vervolgopleiding is:

- dat degenen met een verzorgende vervolgopleiding tevredener zijn over de aansluiting dan degenen met een niet-verzorgende vervolgopleiding;
- dat afgestudeerden van de opleidingsrichtingen LBO-textielverwerkende beroepen, MBO-civiele & consumptief technische diensten en MBO-mode & kleding relatief minder tevreden zijn over de aansluiting;
- dat (K)MBO-V-ers ten opzichte van het vorige jaar minder tevreden zijn;
- meer aandacht voor het schrijven van rapporten of verslagen, MBO-V-ers meer aandacht vragen voor informatica/automatisering en beroepskeuze/studiekeuze en LBO-V-ers meer aandacht vragen voor praktijkoriëntatie of stage, zelfstandig werken, organiseren/plannen.

5. HOE HOOG IS DE WERKLOOSHEID ONDER SCHOOLVERLATERS?

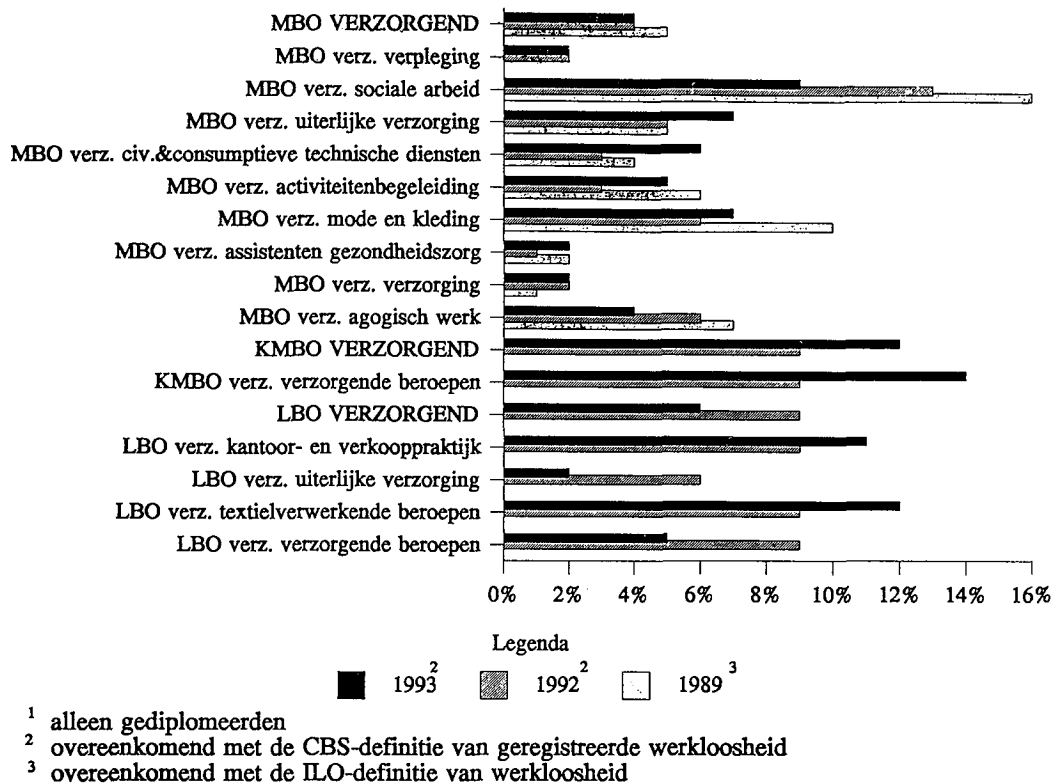
Op het moment van enquêteren (mei-juni 1993) is eveneens vastgesteld of de responderende schoolverlaters (in het verzorgende onderwijs) al dan niet tot de zogenaamde geregistreeerde werklozen behoren. Door dit te relateren aan de beroepsbevolking kunnen de werkloosheidspercentages per opleidingsrichting en per opleidingscluster berekend worden. In het staafdiagram is dit voor het verzorgende onderwijs in RUBS 1993 (schooljaar 1991-1992), RUBS 1992 (schooljaar 1990-1991) en RUBS 1989 (schooljaar 1987-1988) weergegeven, ten einde de cohorten in de tijd te kunnen vergelijken. Er kan een aantal conclusies uit getrokken worden:

- terwijl in RUBS 1992 de werkloosheidspercentages in het LBO-verzorgend en in het KMBO-verzorgend nog aan elkaar gelijk waren (9%), zien we dat in RUBS 1993 het werkloosheidspercentage in het LBO-verzorgend met drie procentpunten is gedaald (6%) terwijl het werkloosheidspercentage in het KMBO-verzorgend met drie procentpunten is gestegen (12%);
- de werkloosheid bij schoolverlaters van het KMBO-verzorgend in RUBS 1993 is ronduit hoog te noemen (12%);
- het werkloosheidspercentage is in RUBS 1989, RUBS 1992 en RUBS 1993 in het MBO-verzorgend vrij stabiel en aan de lage kant, namelijk 4 à 5%;
- bij de opleidingsrichtingen MBO-verzorgend: verpleging, MBO-verzorgend: assistenten gezondheidszorg en MBO-verzorgend: verzorging zien we vrij constante en geringe werkloosheidspercentages;
- bij de opleidingsrichtingen MBO-verzorgend: sociale arbeid en MBO-verzorgend: mode en kleding zijn de werkloosheidspercentages aan de hoge kant, ofschoon bij deze eerste opleidingsrichting sprake lijkt te zijn van een dalende trend;
- bij de opleidingsrichtingen LBO-verzorgend: uiterlijke verzorging en LBO-verzorgend: verzorgende beroepen zijn de werkloosheidspercentages duidelijk gedaald, terwijl de werkloosheidspercentages in de opleidingsrichtingen LBO-verzorgend: textielverwerkende beroepen en LBO-verzorgend: kantoor- en verkooppraktijk duidelijk gestegen zijn.

Hoe is nu de werkloosheid in de verzorgende opleidingssector in vergelijking tot de overige in RUBS onderzochte opleidingssectoren? In het MBO is er in zowel RUBS 1992 als RUBS 1993 geen verschil te zien in het werkloosheidspercentage tussen het MBO-verzorgend en de overige opleidingsclusters in het MBO. Het MBO-verzorgend neemt binnen het middelbaar beroepsonderwijs qua werkloosheidspercentage een middenpositie in. In het kort middelbaar beroepsonderwijs neemt het verzorgende opleidingscluster zowel in RUBS 1992 als in RUBS 1993 een enigszins ongunstige positie in. In beide jaren ligt het werkloosheidspercentage in het KMBO-verzorgend 2 procentpunten boven het werkloosheidspercentage van de overige opleidingsclusters in het KMBO. Een vergelijking van de cijfers van het LBO-verzorgend met de overige LBO-clusters laat ook verschillen zien. Terwijl in RUBS 1992 het opleidingscluster LBO-verzorgend nog opviel door haar hoge werkloosheidspercentage, is deze slechtere positie in RUBS 1993 geheel weggewerkt (en overgenomen door het LBO-economisch administratief).

Figuur 2. Werkloosheidspercentages in het verzorgende onderwijs¹

RUBS bevat geen gegevens van schoolverlaters van het HBO. De HBO-monitor van 1992 (Van de Loo, Van der Velden, Wieling, 1993) is echter een soortgelijk onderzoek dat zo'n jaar na afstuderen inzicht geeft in het werkloosheidspercentage per opleiding. Uit dit onderzoek blijkt dat het werkloosheidspercentage bij schoolverlaters van het (voltijds en deeltijd) hoger gezondheidszorgonderwijs in september 1991 2% bedraagt (schooljaar 1989/1990) en in september 1992 gestegen is tot 6% (schooljaar 1990/1991). Bij schoolverlaters van het (voltijds en deeltijd) hoger sociaal-agogisch onderwijs is het werkloosheidspercentage tussen september 1991 (schooljaar 1989/1990) en september 1992 (schooljaar 1990/1991) gestegen van 7% tot 12%. Allereerst kan hieruit geconcludeerd worden dat de werkloosheidspercentages bij het sociaal-agogisch onderwijs hoger liggen dan bij het gezondheidszorgonderwijs. Ten tweede blijkt dat de werkloosheidspercentages ten opzichte van het jaar ervoor in beide opleidingen fors gestegen zijn. Voor het in RUBS onderzochte MBO-verzorgend geldt alleen de eerste conclusie, want ook hier zijn de werkloosheidspercentages in het sociaal-agogische onderwijs hoger dan in het gezondheidszorgonderwijs. De tweede conclusie gaat bij het MBO-verzorgend echter niet op. De recessie heeft HBO-schoolverlaters van het verzorgende onderwijs kennelijk veel harder getroffen dan MBO-schoolverlaters van het verzorgende onderwijs.

Niet alleen het werkloosheidspercentage op het moment van enquêteren maar ook de duur van de intredewerkloosheid is een goede indicator voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Deze duur van de intredewerkloosheid is in de RUBS-vragenlijst geoperationaliseerd door aan schoolverlaters die direct na hun opleiding wilden gaan werken te vragen hoeveel maanden men na het verlaten van de opleiding werkloos is geweest. Deze vraag is uitsluitend relevant voor aanbieders van arbeid op de arbeidsmarkt, vandaar dat geselecteerd is op schoolverlaters die op het moment van enquêteren tot de beroepsbevolking behoren. Opvallend is dat het verzorgende onderwijs (bij het LBO en het KMBO) eruit springt door zijn tamelijk lange intredewerkloosheid (bij het LBO gemiddeld 0,8 maanden maar bij het LBO-verzorgend 1,4 maanden, bij het KMBO gemiddeld 1,5 maanden maar bij het KMBO-verzorgend 2,6 maanden en bij het MBO gemiddeld 1,0 maand en bij het MBO-verzorgend eveneens 1,0 maand). Dit heeft wellicht te maken met het feit dat de beroepsgroepen- en bedrijfsklassen-spreiding in het verzorgende onderwijs juist erg laag is. De nogal exclusieve relatie tussen enerzijds de gevolgde opleiding en anderzijds het mogelijke beroep of de mogelijke sector in het verzorgende onderwijs kan in het geval van een tekortschietende vraag op de arbeidsmarkt leiden tot een verlenging van de zoektijd op de arbeidsmarkt.

Concluderend kan gesteld worden dat het werkloosheidspercentage in het MBO-verzorgend tamelijk laag en stabiel is, dat het werkloosheidspercentage bij het KMBO-verzorgend veel ongunstiger is (ook t.o.v. de overige opleidingsclusters in het KMBO) en dat in het LBO-verzorgend ten opzichte van het jaar ervoor de slechtere werkloosheidscijfers zijn weggewerkt. De recessie heeft met name HBO-V-ers en KMBO-V-ers getroffen en niet zo zeer LBO-V-ers en MBO-V-ers. Verder is opvallend dat schoolverlaters van het LBO-verzorgend en het KMBO-verzorgend geconfronteerd worden met een tamelijk lange intredewerkloosheid (ten opzichte van andere opleidingsclusters in het LBO en het KMBO).

6. HOE ZOEKEN EN VINDEN SCHOOLVERLATERS WERK?

Allereerst komt de vraag aan de orde hoeveel en welke kanalen de (op het moment van onderzoek) 'geregistreeerde werklozen' hanteren bij het zoeken naar werk, daarna wordt behandeld hoe de (op het moment van onderzoek) 'werkzame personen' daadwerkelijk een baan gevonden hebben en ten slotte wordt kort ingegaan op de potentiële mobiliteit van werkenden.

Het merendeel van de geregistreeerde werklozen maakt gebruik van meerdere *zoekkanalen*. Zo heeft 85% van de geregistreeerde werklozen in de voorafgaande periode van vier weken op *twee* of meer manieren naar werk gezocht, heeft 67% van de geregistreeerde werklozen op *drie* of meer manieren naar werk gezocht en heeft 39% van de geregistreeerde werklozen op *vier* of meer manieren naar werk gezocht. Bezien naar type zoekkanaal blijkt dat:

- 83% van de werkloze schoolverlaters de afgelopen vier weken via advertenties naar betaald werk heeft gezocht;
- 79% via het arbeidsbureau;
- 57% via het uitzendbureau;
- 45% via open sollicitaties of door een werkgever om werk te vragen;
- 38% via familie of vrienden of kennissen;
- 1% via school of stage;
- 3% via een ander zoekkanaal.

Deze cijfers over zoekkanalen in het verzorgende onderwijs wijken nauwelijks af van het totaalbeeld in RUBS.

Tabel 1.4 Vindkanalen van op het moment van onderzoek werkzame personen in het verzorgend onderwijs

VINDKANALEN	
advertentie	22%
open sollicitatie	22%
stage/school	14%
familie/kennissen	11%
gevraagd door werkg.	7%
uitzendbureau	6%
vakantiewerk/bijbaan	6%
arbeidsbureau	5%
werkervaringsproject	3%
eerder werk	2%
anders	1%

Dan de vraag hoe schoolverlaters in het verzorgende onderwijs daadwerkelijk aan werk

gekomen zijn. Het staatje geeft de *vindkanalen* weer. Gediplomeerden van het opleidingscluster MBO-verzorgend komen relatief wat vaker via stage/school en relatief wat minder vaak via familie/kennissen aan de slag. Degenen die het LBO-verzorgend voltooid hebben, komen daarentegen wat vaker via familie/kennissen aan het werk en relatief wat minder vaak via een uitzendbureau. Vindkanalen zijn ook afhankelijk van de duur van de intredewerkloosheid. In het begin van de intredewerkloosheid vindt men relatief vaak een baan via de stage of school, terwijl na een zekere werkloosheidsduur de rol van de publieke arbeidsvoorziening (arbeidsbureau, werkervaringsprojecten) nadrukkelijker naar voren komt. Zo krijgt vrijwel niemand (afgerond 0%) bij aanvang van de werkloosheid werk via een werkervaringsproject, terwijl na 4 of meer maanden (intrede-)werkloosheid dit percentage is opgelopen tot 24%.

Zestien procent van de (op het moment van onderzoek) werkzame personen die een opleiding in het verzorgende onderwijs heeft gevolgd, is op zoek naar ander werk. Niet alleen ten opzichte van de overige in RUBS 1993 onderzochte schoolverlaters maar ook ten opzichte van de cijfers van RUBS 1992 (het schooljaar 1990/1991) voor het verzorgend onderwijs, betekent dit een nauwelijks afwijkend gegeven.

In antwoord op de vraag hoe schoolverlaters in het verzorgende onderwijs werk zoeken en werk vinden, kan geconcludeerd worden dat het merendeel van de geregistreerde werklozen gebruik maakt van meerdere zoekkanalen (2/3-deel zoekt op minimaal 3 manieren) zoals advertenties, het arbeidsbureau en het uitzendbureau en dat vaak een baan gevonden wordt door te reageren op een advertentie of door het schrijven van een open sollicitatie (samen bijna de helft). Met deze cijfers over zoek- en vindkanalen vormt het lagere en (kort) middelbare verzorgende onderwijs geen uitzondering.

7. WAAR VINDEN SCHOOLVERLATERS WERK?

De werkgelegenheid voor werkzame schoolverlaters van het verzorgende onderwijs is sterk geconcentreerd in het midden- en kleinbedrijf:

- 30% van de werkzame schoolverlaters komt terecht in organisaties met minder dan 10 werknemers;
- 26% komt terecht in organisaties met 10 tot 50 werknemers; en
- 12% komt terecht in organisaties met 50 tot 100 werknemers.

Dus in totaal 68% van de werkgelegenheid van werkzame schoolverlaters van het verzorgende onderwijs is te vinden in organisaties met minder dan 100 werknemers. Bij LBO-V-ers en KMBO-V-ers is dit percentage werkzame personen dat in organisaties met minder dan 100 werknemers emplooi vindt nog zelfs hoger (respectievelijk 80% en 75%). Bij de MBO-V-ers ligt het percentage op 63%. Deze cijfers wijken overigens nauwelijks af van de gemiddelde cijfers voor alle onderzochte sectoren in RUBS 1993.

Tabel 1.5 Belangrijkste CBS-beroepsklassen voor de op het moment van onderzoek werkzame personen naar opleiding.

BELANGRIJKSTE BEROEPSKLASSEN	
LBO verzorgend	
- Winkelbediende/verkoper	34%
- Kapper/schoonheidsspecialiste	22%
- Kok/kelner/buffetbediende	13%
- Boekhouder/kassier ed	6%
- Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	5%
KMBO verzorgend	
- Huishoudelijke/verzorgende functie	27%
- Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	15%
- Winkelbediende/verkoper	15%
- Kapper/schoonheidsspecialiste	8%
- Huisbewaarder/schoonmaakster	7%
- Boekhouder/kassier	6%
- Kok/kelner/buffetbediende	5%
MBO verzorgend	
- Tand-/dieren-/arts/verplegende	31%
- Huishoudelijke/verzorgende functie	22%
- Winkelbediende/verkoper	9%
- Wetenschappelijk/vakspecialist	8%
- Dienstverlenende functie	7%

In welke *beroepsklassen* komen de in RUBS geënquêteerde schoolverlaters met een afgeronde verzorgende opleiding nu terecht? In het staatje kan het antwoord op deze vraag gevonden

worden. Bovendien kan op basis van de ROA-prognoses tot 1998 een typering voor de drie belangrijkste beroepsklassen gegeven worden (ROA, 1993).

Allereerst de beroepsklasse 'dokters-, tandarts- en dierenartsassistenten'. "Door de groei in deze beroepen en door het zeer hoge verloop onder dokters-, tandarts- en dierenarts-assistenten is het aantal banen voor nieuwkomers de komende tijd naar verwachting erg hoog. Wel is men voor werk in deze beroepen vrijwel volledig afhankelijk van de gezondheidszorg" (ROA, 1993). Verder blijkt uit de EBB-gegevens over de periode 1988-1992 dat in deze beroepsklasse géén mannen werkzaam zijn, terwijl op basis van de RUBS-data blijkt dat 6% man is. Bij schoolverlaters wordt ook veel minder vaak part-time in deze beroepsklasse gewerkt. Voor de gehele werkgelegenheid (EBB-gegevens over de periode 1988-1992) geldt namelijk dat 45% van de personen minder dan 30 uur per week werkt, terwijl op basis van de RUBS-data blijkt dat slechts 3% minder dan 30 uur per week werkt. Met andere woorden er is in de beroepsklasse 'dokters-, tandarts- en dierenartsassistenten' een trend te signaleren dat ook mannen aangenomen worden en dat pas aangenomen schoolverlaters meer uren per week werken.

Als tweede wordt een typering van de beroepsklasse 'winkelbediende- of verkoper' gegeven. "Doordat het verloop onder winkelbedienden e.a. verkopers de komende tijd erg hoog zal zijn, is er naar verwachting ook erg veel vraag naar nieuwkomers in dit beroep. De werkgelegenheid in deze beroepen is niet erg gevoelig voor schommelingen in de economie" (ROA, 1993). Uit de EBB-gegevens over de periode 1988-1992 blijkt dat voor wat betreft de totale werkgelegenheid voor winkelbediendes of verkopers 63% vrouw is, terwijl bij de schoolverlaters 70% vrouw is. Verder blijkt dat in de beroepsklasse 'winkelbediendes/verkopers', geheel in tegenstelling tot de beroepsklasse 'dokters-, tandarts- en dierenartsassistenten', er bij schoolverlaters vaker part-time gewerkt wordt in vergelijking tot de totale werkgelegenheid (in RUBS namelijk 43% en in de EBB 36%). Dit duidt erop dat deze beroepsklasse (vooral bij vrouwen) populair is als nevenbezigheid naast bijvoorbeeld een studie of huishoudelijke arbeid (ofschoon men wel tenminste 12 uur per week werkt).

Als derde en laatste beroepsklasse volgt een typering van 'kinder-, gezins- en bejaardenverzorgenden'. "Doordat zowel de groei in de werkgelegenheid als ook het verloop onder 'kinder-, gezins- en bejaardenverzorgenden' naar verwachting de komende jaren hoog zal zijn, is de vraag naar nieuwkomers groot. Wel is de werkgelegenheid zeer sterk geconcentreerd in de sector maatschappelijke dienstverlening, zodat men niet vaak werk buiten deze bedrijfssector zal krijgen" (ROA, 1993). Bij deze laatste beroepsklasse valt nog op te merken dat deze beroepen zowel bij schoolverlaters als in totale werkgelegenheid vrijwel uitsluitend worden ingenomen door vrouwen. Bij schoolverlaters wordt bovendien veel minder vaak part-time (minder dan 30 uur per week) gewerkt in de beroepsklasse 'kinder-, gezins- en bejaardenverzorgenden' in vergelijking tot alle werkzame personen (in RUBS 27% en in de EBB 66%).

In welke *bedrijfstakken* komen de in RUBS geënquêteerde schoolverlaters met een verzorgende opleiding nu terecht? In de tabel staan de voornaamste bedrijfsklassen voor gediplomeerde schoolverlaters die op het moment van onderzoek tot de werkzame personen behoren. Van alle

(on-) gediplomeerde schoolverlaters van het verzorgende onderwijs komt 58% in de non-profit sector en 42% in de profit-sector terecht.

Tabel 1.6 Belangrijkste SBI-bedrijfsklassen (Standaard Bedrijfs Indeling) voor de op het moment van onderzoek werkzame personen naar opleiding.

BELANGRIJKSTE BEDRIJFSKLASSEN	
LBO verzorgend	
- Detailhandel	39%
- Overige dienstverlenende bedr.	23%
- Hotels, restaurants, cafés	12%
- Gezondheids- en veterinaire dnst.	7%
KMBO verzorgend	
- Maatschappelijke dienstverl.	29%
- Detailhandel	21%
- Gezondheids- en veterinaire dnst.	18%
- Overige dienstverlenende bedr.	9%
MBO verzorgend	
- Maatschappelijke dienstverl.	32%
- Gezondheids- en veterinaire dnst.	31%
- Detailhandel	16%

De uitstroom naar de profit-sector komt voor het overgrote deel voor rekening van de bedrijfsklassen 'detailhandel' en 'hotels/restaurants/ cafés'. Is de kwaliteit van de arbeid in de non-profit sector nu anders dan in de profit-sector? Het antwoord is bevestigend: er zijn inderdaad grote verschillen in de kwaliteit van de arbeid van werkzame schoolverlaters van het verzorgende onderwijs tussen de non-profit-sector en de profit-sector. Na correctie voor de opleidingsachtergrond blijkt namelijk dat het bruto uurloon (voor werkzame personen met een verzorgende opleiding) in de non-profit sector maar liefst 18% hoger ligt dan in de profit-sector. Dit heeft waarschijnlijk veel te maken met het feit dat men in de profit-sector veel vaker onder het genoten opleidingsniveau werkzaam is. Na correctie voor opleidingsachtergrond is men in de non-profit sector in 27% van de gevallen onder zijn genoten opleidingsniveau werkzaam, terwijl in de profit-sector meer dan de helft van de werkzame schoolverlaters (54%) onder zijn genoten opleidingsniveau werkzaam is. Daarentegen heeft men in de profit-sector weer iets vaker een vaste baan (de voor opleidingsachtergrond gecorrigeerde cijfers zijn voor de non-profit sector 70% en voor de profit-sector 74%). Men ontkomt echter niet aan de conclusie dat schoolverlaters van het verzorgende onderwijs een betere kwaliteit van de arbeid bewerkstelligen in de non-profit sector.

Samenvattend, de werkgelegenheid voor werkzame schoolverlaters van het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend en het MBO-verzorgend is sterk geconcentreerd in het midden- en

kleinbedrijf. Naarmate het niveau van de gevolgde opleiding hoger is, is de kans groter dat men in een grotere organisatie werk vindt. De belangrijkste beroepsklasse voor LBO-V-ers is 'winkelbediende/verkoper', voor KMBO-V-ers 'huishoudelijke/ dienstverlenende functie' en voor MBO-V-ers 'tand-/dieren-arts/verplegende'. Toch nog 42% van de schoolverlaters van het verzorgende onderwijs komt in de profit-sector terecht (met name in de detailhandel en in de horeca). Schoolverlaters van het verzorgende onderwijs kunnen echter een betere kwaliteit van de arbeid bewerkstelligen in de non-profit sector.

8. WIE WORDT VERDER GESCHOOLD?

In Nederland besteden organisaties steeds meer aandacht aan het belangrijkste activum in een organisatie: het menselijk kapitaal. Dit heeft onder meer geleid tot uitspraken zoals 'de mens als sleutel van het bedrijfssucces' (Van Dijk, 1992). Het streven naar een modern 'human resource management' kan gevoed worden door het voeren van een afgestemd selectie- en opleidingsbeleid. Eén belangrijke afweging die daarbij gemaakt moet worden, is de keuze tussen enerzijds het inhuren van goede, initieel geschoolde werknemers versus anderzijds het zelf opleiden van nieuwe rekruten. Bij dit zelf opleiden van personeel kan soms aangehaakt worden bij bestaande instituties zoals het leerlingwezen of in-service opleidingen, maar soms kan of wil een organisatie dit niet en wordt gekozen voor bedrijfsopleidingen. In de literatuur blijkt overduidelijk dat grote organisaties relatief veel intensiever gebruik maken van bedrijfsopleidingen dan kleine organisaties en dat de intensiteit ook enorm varieert naar bedrijfstak (CBS, 1992 en Aalders, 1994). Over het gebruik van het leerlingwezen/in-service opleidingen naar organisatiegrootte en naar bedrijfstak bestaat echter minder duidelijkheid. Bovendien is er weinig grootschalig kwantitatief onderzoek gedaan naar de kans op scholing, met daarin zowel organisatie- als persoonskenmerken.

Er is geen reden om op voorhand aan te nemen dat bovenstaande overwegingen geen rol spelen in de verzorgende sector. Alvorens echter in te gaan op de belangrijkste beschrijvende gegevens en op de verklaring voor het al dan niet volgen van scholing moeten toch nog enkele relativerende opmerkingen gemaakt worden. Allereerst wordt er nog maar eens op gewezen dat RUBS uitsluitend informatie bevat over het lager en (kort) middelbaar voorgezet onderwijs en niet over het hogere beroepsonderwijs noch over het universitaire onderwijs. Bovendien gaat het in deze rapportage uitsluitend over de verzorgende opleidingssector dit wil zeggen de opleidingsclusters LBO-verzorgend, KMBO-verzorgend en MBO-verzorgend. Zij hebben allen in het schooljaar 1991/1992 een opleiding (gediplomeerd of ongediplomeerd) verlaten en zijn in het voorjaar van 1993 geënkquêteerd. De resultaten mogen dus niet gegeneraliseerd worden naar de totale opleidingsinspanning van organisaties (inclusief niet-schoolverlaters) noch naar andere opleidingssectoren. Stel er wordt bijvoorbeeld geconstateerd dat er na correctie voor organisatiegrootte, opleidingsachtergrond, geslacht, leeftijd etc. in de detailhandel minder geschoold wordt, dan is deze uitspraak alleen geldig voor schoolverlaters van het schooljaar 1991/1992 van het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend of het MBO-verzorgend.

Tabel 1.7 biedt een overzicht van de scholing van (gediplomeerde en ongediplomeerde) schoolverlaters van het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend en het MBO-verzorgend, die op het moment van onderzoek (voorjaar 1993) tot de werkzame personen behoren. De vijf belangrijkste bedrijfsklassen voor het LBO- en (K)MBO-verzorgend worden eruit gelicht en de rest is samengevoegd tot de categorie 'overig'. De cijfers wijzen uit dat in de bedrijfsklassen 'maatschappelijke dienstverlening' en 'detailhandel' schoolverlaters met een verzorgende opleiding veel minder vaak geschoold worden, dan in de bedrijfsklassen 'overige dienstverlening' (met name kappersbedrijven) en 'gezondheids- en veterinaire diensten'. In deze laatste twee bedrijfsklassen wordt veelvuldig gebruik gemaakt van opleidingen in het kader van het

leerlingwezen of - hier relevanter - in-service opleidingen. Verder toont tabel 1.7 dat in organisaties met 500-1000 werknemers het vaakst wordt geschoold, gevolgd door respectievelijk organisaties met meer dan 1000 werknemers en organisaties met 100-500 werknemers. Bij organisaties met 500-1000 valt de hoge deelname aan het leerlingwezen/in-service onderwijs op, terwijl 10 keer zo kleine organisaties (50-100 werknemers) een zeer laag deelnamepercentage in het leerlingwezen/in-service onderwijs laten zien.

Tabel 1.7. Scholing naar SBI-bedrijfsklasse (Standaard Bedrijfs Indeling) en naar bedrijfsgrootte in het verzorgende onderwijs

Bedrijfsklasse/ bedrijfsgrootte	Geen scholing	Cursussen/ Bedrijfsopl.	Leerlingwezen/ in-service opl.	Totaal (N = 100%)
SBI-Bedrijfsklasse:				
Detailhandel	69%	19%	12%	492
Maatschappelijke dienstverl.	72%	14%	14%	460
Gezondheids- en veter. dnst.	44%	9%	47%	452
Overige dienstverlening	31%	11%	58%	164
Hotels, restaurants, cafés	55%	14%	31%	122
Overig	71%	19%	10%	344
Totaal	61%	15%	25%	2.034
Bedrijfsgrootte				
< 10 wn.	59%	19%	22%	490
10-50 wn.	68%	16%	16%	420
50-100 wn.	78%	15%	7%	189
100-500 wn.	55%	10%	36%	247
500-1000 wn.	44%	9%	47%	120
> = 1000 wn.	48%	21%	31%	167
Totaal	61%	16%	24%	1.632

In een diepgaandere analyse is een aantal variabelen meegenomen die een verwachte invloed hebben op de kans om al dan niet geschoold te worden. Indien een werkzame persoon op het moment van enquêteren een opleiding in het kader van het leerlingwezen/in-service onderwijs volgt of een cursus/bedrijfsopleiding volgt dan wordt dit beschouwd als scholing en indien dit niet gebeurt dan is er geen sprake van scholing. De schatting wordt uitvoering beschreven in bijlage II.b, zodat hier alleen summier ingegaan wordt op de belangrijkste resultaten.

Bij de verklaring van het al dan geschoold worden van werkende schoolverlaters van het verzorgende onderwijs, kan een onderscheid gemaakt worden in persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, etniciteit), sociaal milieukenmerken (opleidingsniveau van de vader en het opleidingsniveau van de moeder), opleidingskenmerken (gevolgde opleiding en diplomabezit) en tot slot organisatiekenmerken (bedrijfsklassen, organisatiegrootte, landsdeel waarin de organisatie gevestigd is). Al deze kenmerken zijn onderzocht op hun verklarende kracht en dit heeft geleid tot de volgende tabel:

Tabel 1.8. Kans op scholing voor schoolverlaters van het verzorgende onderwijs die op het moment van enquêteren tot de werkzame personen behoren.

MINDER KANS OP SCHOLING	NET ZOVEEL KANS OP SCHOLING	MEER KANS OP SCHOLING
<ul style="list-style-type: none"> - vrouwen - ouderen - LBO-V-ers zonder diploma(1) - KMBO-V-ers met diploma(1) - KMBO-V-ers zonder dipl.(1) - MBO-V-ers met diploma(1) 	<ul style="list-style-type: none"> - autochtonen t.o.v. allochtonen - hoger t.o.v. lager opleidingsniveau van de vader - hoger t.o.v. lager opleidingsniveau van de moeder - MBO-V-ers zonder diploma(1) - vestigingsplaats organisatie - org. met 10-100 wn.(2) - maatschappelijke(3) dienstverlening(3) - overige bedrijfsklassen(3) 	<ul style="list-style-type: none"> - mannen - jongeren - org. met > 100 wn.(2) - hotels/restaurants/café's(3) - gezondheids- en veterinaire diensten(3) - overige dienstverlening(3)

(1): t.o.v. LBO-verzorgend met diploma; (2): t.o.v. org. met < 10 wn.; (3): t.o.v. de detailhandel

De *persoonskenmerken* geslacht en leeftijd blijken op een significante manier van invloed te zijn op de kans om geschoold te worden, terwijl de etniciteit dat niet is. Mannen worden namelijk significant vaker geschoold dan vrouwen en jongeren worden significant vaker geschoold dan ouderen. Kenmerken van het *sociaal milieu* van de schoolverlaters (geoperationaliseerd door zowel het opleidingsniveau van de moeder als het opleidingsniveau van de vader) blijken niet van significante invloed te zijn op de kans om al dan niet geschoold te worden. Daarentegen kunnen bij de *opleidingskenmerken* wel significante invloeden aangetoond worden. Ten opzichte van de gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend hebben ongediplomeerde KMBO-V-ers, ongediplomeerde LBO-V-ers, gediplomeerde KMBO-V-ers en gediplomeerde MBO-V-ers minder kans om geschoold te worden (in volgorde van de mate van het verschil). Ongediplomeerde MBO-V-ers hebben geen significant grotere of kleinere kans om geschoold te worden dan gediplomeerde LBO-V-ers. Bij deze opleidingskenmerken speelt allereerst het opleidingseffect een rol. Hoger initieel opgeleiden hebben reeds de nodige kwalificaties opgedaan en er zal minder behoefte bestaan aan een directe aanvulling van deze kwalificaties. Anderzijds is er een (tegengesteld) functie-effect namelijk dat hoger opgeleiden vaker in functies terecht komen die dynamischer van aard zijn, waarin een breed scala van diverse (beroepsspecifieke en algemene) vaardigheden vereist zijn. Op grond van de resultaten kan geconcludeerd worden dat zowel bij de gediplomeerde KMBO-V-ers als bij de gediplomeerde MBO-ers (ten opzichte van de gediplomeerde LBO-V-ers) het opleidingseffect lijkt te overheersen. Kennelijk is de aanwezigheid van bestaande kwalificaties van groter belang, dan de behoefte van werkgevers om nieuwe kwalificaties aan te brengen. Dat het 'functie-effect' bij MBO-V-ers iets dominanter is dan bij KMBO-V-ers lijkt aan te sluiten bij het gegeven dat KMBO-V-ers veel vaker onder hun niveau

werkzaam zijn. Bij ongediplomeerden kan daar bovenop nog een derde oorzaak een rol spelen. Het gebrek aan motivatie of capaciteiten om de reguliere opleiding af te ronden, loopt misschien parallel aan het gebrek aan motivatie of capaciteiten om zich binnen een organisatie verder te scholen. Een vierde categorie mogelijke verklaringen voor de kans op scholing zijn de *organisatiekenmerken*. Allereerst het landsdeel (Noord, Oost, West, Zuid) waarin de organisatie gevestigd is. Er kan niet aangetoond worden dat de vestigingsplaats van de organisatie de kans op scholing beïnvloedt. De omvang van de organisatie en de bedrijfsklasse blijken echter wel belangrijke determinanten te zijn in het schatten van de kans om al dan niet geschoold te worden. Ten opzichte van organisaties met minder dan 10 werknemers, blijken organisaties met 500-1000 werknemers, met meer dan 1000 werknemers en met 100-500 werknemers significant vaker hun personeel te scholen (in volgorde van de mate van het verschil). Deze constatering wijkt niet af van de eerder gepresenteerde tabel 1.7 met 'kale' gegevens. Dus ook na correctie voor andere factoren (bedrijfstak, opleidingsachtergrond e.d) blijft de stelling overeind dat in organisaties met 500-1000 het meest geschoold wordt, gevolgd door respectievelijk organisaties met meer dan 1000 werknemers en organisaties met 100-500 werknemers. Dan het effect van bedrijfsklassen. Een baan bij een organisatie in de bedrijfsklassen 'overige dienstverlening' (met name kappersbedrijven), 'gezondheids- en veterinaire diensten' en 'hotels, restaurants, cafés' verhoogt ten opzichte van een baan in de bedrijfsklasse 'detailhandel' de kans om geschoold te worden (in volgorde van de mate van het verschil). De bedrijfsklasse 'maatschappelijke dienstverlening' en de categorie 'overige bedrijfsklassen' verschillen niet significant van de 'detailhandel' in de kans om geschoold te worden. Net als bij de organisatiegrootte is er ook bij de bedrijfsklassen geen aanleiding om de eerdere conclusies op basis van de ongecorrigeerde cijfers overboord te zetten. In de bedrijfsklassen 'overige dienstverlening', 'gezondheids- en veterinaire diensten' en 'hotels, restaurants, cafés' wordt vaker geschoold dan in de 'detailhandel'.

Het is mogelijk om deze effecten verder te kwantificeren. Nogmaals moet gezegd worden dat de resultaten betrekking hebben op de groep schoolverlaters van het schooljaar 1991/1992, die in dat schooljaar een lagere of (kort) middelbare verzorgende opleiding gediplomeerd of ongediplomeerd hebben verlaten en op het moment van onderzoek tot de werkzame personen behoren. Aangezien niet in elke situatie het effect gelijk is, wordt een veel voorkomend geval gekozen. Stel er wordt uitgegaan van een autochtone vrouw van 17 jaar oud, die gediplomeerd een verzorgende opleiding op het LBO heeft verlaten, wier vader een opleiding op LBO-niveau heeft genoten, wier moeder eveneens een opleiding op LBO-niveau heeft genoten en die zelf werkzaam is in een klein bedrijf (minder dan 10 werknemers) in de detailhandel. Voor haar bedraagt de kans dat zij geschoold wordt 39%. In vergelijking tot deze persoon kan gesteld worden dat:

- een *mannelijke* gediplomeerde LBO-V-er een kans van 51% heeft om geschoold te worden;
- een *16-jarige* gediplomeerde LBO-V-er een kans van 45% heeft om geschoold te worden;
- een *18-jarige* gediplomeerde LBO-V-er een kans van 35% heeft om geschoold te worden;
- een *ongediplomeerde* LBO-V-er een kans heeft van 17% om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde KMBO-V-er* een kans heeft van 27% om geschoold te worden;
- een *ongediplomeerde KMBO-V-er* een kans heeft van 15% om geschoold te worden;

- een *gediplomeerde MBO-V-er* een kans heeft van 30% om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in een organisatie werkt met *100-500 werknemers* een kans heeft van 53% om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in een organisatie werkt met *500 tot 1000 werknemers* een kans heeft van 65% om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in een organisatie werkt met *meer dan 1000 werknemers* een kans heeft van 59% om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in de bedrijfsklasse *'gezondheids en veterinaire diensten'* werkt een kans van 79% heeft om geschoold te worden;
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in de bedrijfsklasse *'overige dienstverlening'* werkt een kans van 68% heeft om geschoold te worden; en
- een *gediplomeerde LBO-V-er* die in de bedrijfsklasse *'hotels, restaurants, cafés'* werkt een kans van 51% heeft om geschoold te worden.

Samenvattend: vrouwelijke en oudere schoolverlaters van het verzorgende onderwijs hebben minder kans op scholing (leerlingwezen/in-service of bedrijfsopleidingen/aanvullende cursussen) dan mannelijke en jongere schoolverlaters van het verzorgende onderwijs. Op basis van deze RUBS-data kan niet aangetoond worden dat de etniciteit ertoe doet of dat het opleidingsniveau van de ouders een rol speelt. De gevolgde initiële (verzorgende) opleiding is wel van belang. Gediplomeerde LBO-V-ers hebben meer kans op post-initiële scholing dan respectievelijk ongediplomeerde LBO-V-ers, (on-)gediplomeerde KMO-V-ers en gediplomeerde MBO-V-ers. Organisatiekenmerken beïnvloeden ook de kans op scholing. Bij organisaties met meer dan 100 werknemers is de kans op scholing groter dan bij organisaties met minder dan 100 werknemers. Verder is in de bedrijfsklassen *'hotels/horeca/cafés'*, *'gezondheids- en veterinaire diensten'* en *'overige dienstverlening'* de kans op scholing groter dan in de *'detailhandel'*.

9. WAT IS DE ARBEIDSMARKTPOSITIE VAN MANNEN EN ALLOCHTONEN?

In het verzorgende onderwijs vormen mannen en allochtonen een duidelijke minderheid. Zeven procent van de onderzochte schoolverlaters in het verzorgende onderwijs is namelijk van het mannelijke geslacht en vier procent is allochtoon. Ter vergelijking: bij alle schoolverlaters die in het kader van RUBS 1993 zijn onderzocht is 48 procent man en is 3 procent allochtoon. Kortom, het aandeel vrouwen in het verzorgende onderwijs is zeer fors hoger, terwijl het aandeel allochtonen in het verzorgende onderwijs nauwelijks verschilt van het totaalbeeld. Met andere woorden, de minderheid van mannen t.o.v. vrouwen is kenmerkend voor het verzorgende onderwijs.

In tabel 1.9 staan de 'kale' uitstroomgegevens van mannen ten opzichte van vrouwen respectievelijk van allochtonen ten opzichte van autochtonen. Mannen en allochtonen hebben echter ook een andere opleidingsachtergrond. Het is namelijk zo dat mannen in het verzorgende onderwijs iets minder vaak gediplomeerd zijn, maar wel over een iets hoger opleidingsniveau beschikken. Allochtonen hebben in vergelijking met autochtonen een niet significant verschillend opleidingsniveau, maar zijn wel iets minder vaak gediplomeerd. We kunnen nu nagaan of de in de tabel op significantie getoetste uitspraken (gedeeltelijk) toe te schrijven zijn aan deze verschillen in opleidingsachtergrond.

Tabel 1.9 De arbeidsmarktpositie van mannen t.o.v. vrouwen en van autochtonen t.o.v. allochtonen voor schoolverlaters van het verzorgende onderwijs (niet gecorrigeerd voor opleidingsachtergrond).

MANNEN T.O.V. VROUWEN	ALLOCHTONEN T.O.V. AUTOCHTONEN
<ul style="list-style-type: none"> - net zo vaak geregistreerd werkloos; - net zo lange intredewerkloosheid; - net zo vaak behorend tot beroepsbevolking; - iets minder vaak behorend tot de werkzame personen; - net zo vaak voltijds vervolgonderwijs; - net zo vaak leerlingwezen/in-service onderwijs; - minder vaak een vaste baan(1); - vaker onder hun opleidingsniveau werkzaam(1); - iets hoger bruto uurloon 	<ul style="list-style-type: none"> - veel vaker geregistreerd werkloos; - veel langere intredewerkloosheid; - iets minder vaak behorend tot de beroepsbevolking; - minder vaak behorend tot de werkzame personen; - vaker voltijds vervolgonderwijs; - veel minder vaak leerlingwezen/in-service onderwijs; - iets minder vaak een vaste baan(1); - vaker onder hun opleidingsniveau werkzaam(1); - net zo hoog bruto uurloon(1).

(1): deze uitspraken veranderen na correctie voor opleidingsachtergrond

Bij de *mannen* veranderen na correctie voor opleidingscluster en diplomabezit twee van de negen uitspraken. Terwijl op basis van de ongecorrigeerde gegevens geconstateerd wordt dat mannen, na het volgen van een opleiding in het verzorgende onderwijs, minder vaak een vaste baan hebben en vaker onder hun opleidingsniveau werkzaam zijn, leiden de gecorrigeerde gegevens tot de conclusie dat mannen net zo vaak een vaste baan hebben en ook net zo vaak

onder hun opleidingsniveau werkzaam zijn. Deze oorspronkelijke significante verschillen tussen mannen en vrouwen verdwijnen dus na een correctie voor opleidingscluster en diplomabezit. De uitspraken dat mannen iets minder vaak tot de werkzame personen behoren en dat mannen een iets hoger bruto uurloon verdienen dan vrouwen, verdwijnen niet na correctie voor opleidingscluster en diplomabezit. Het gecorrigeerde percentage werkzame personen bij de mannen is 41% versus bij de vrouwen 52%. Dit significante verschil is grotendeels te wijten aan de militaire/vervangende dienstplicht bij mannen. Verder blijkt dat mannen na correctie voor opleidingscluster en diplomabezit een significant hoger bruto uurloon verdienen (namelijk bij mannen fl. 12,44 per uur en bij vrouwen fl. 10,51 per uur). Dit is wellicht gedeeltelijk toe te schrijven aan de significant hogere leeftijd van mannen ten op zichte van vrouwen. Bij de overige, niet verder toegelichte uitspraken blijkt dat de positie van mannen niet wezenlijk afwijkt van de positie van vrouwen.

De verschillen tussen autochtonen en *allochtonen* zijn forser en liggen bovendien op een ander vlak. De werkloosheidscijfers zijn bij allochtonen veel hoger dan bij autochtonen, ook nadat gecorrigeerd is voor opleidingscluster en diplomabezit. Na correctie zou het werkloosheidspercentage bij allochtonen uitkomen op 16% en bij autochtonen op 6% (ongecorrigeerd respectievelijk 17% en 6%). De slechtere positie op de arbeidsmarkt blijkt ook uit de veel langere intredewerkloosheid bij allochtonen. Deze veel langere intredewerkloosheid verdwijnt ook niet na correctie voor opleidingscluster en diplomabezit. Verder blijkt dat allochtonen veel minder vaak doorstromen naar het leerlingwezen/in-service onderwijs, enigszins ten gunste van het voltijds vervolgonderwijs. Terwijl van de allochtone schoolverlaters in het verzorgende onderwijs 7% kiest voor een combinatie van werken en leren, is dit percentage bij de autochtone schoolverlaters 17% (deze cijfers zijn gecorrigeerd voor opleidingscluster en diplomabezit). Daarentegen volgen allochtonen weer wat vaker voltijds vervolgonderwijs (de gecorrigeerde cijfers zijn respectievelijk 51% bij allochtonen en 42% bij autochtonen). Wat betreft de werkzame allochtonen versus de werkzame autochtonen op het moment van enquêteren kan het volgende worden opgemerkt. Uit de niet gecorrigeerde gegevens blijkt dat allochtonen iets minder vaak een vaste baan hebben en vaker onder hun opleidingsniveau werkzaam zijn. Deze significante verschillen tussen allochtonen en autochtonen worden echter 'wegverklaard' door de opleidingsachtergrond. Indien namelijk gecorrigeerd wordt voor opleidingscluster en diplomabezit, kan niet meer gesproken worden over een significant verschil tussen allochtonen en autochtonen wat betreft het percentage werkenden met een vaste baan respectievelijk het percentage werkenden dat onder zijn niveau werkzaam is. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met het feit dat allochtonen relatief vaak voor het KMBO-(verzorgend) kiezen en dat juist dit schooltype geconfronteerd wordt met een tamelijk hoog onderbenuttingspercentage. De correctie voor opleidingsachtergrond pakt daarentegen voor het bruto uurloon heel anders uit. Terwijl op basis van de ongecorrigeerde gegevens geen significant verschil geconstateerd wordt tussen het bruto uurloon van allochtonen versus het bruto uurloon van autochtonen, ontstaat na correctie voor de opleidingsachtergrond wél een significant verschil. Het bruto uurloon van werkzame allochtonen is namelijk iets hoger dan het bruto uurloon van autochtonen (het gecorrigeerde bruto uurloon voor allochtonen is fl. 12,28 en het gecorrigeerde bruto uurloon voor autochtonen is fl. 10,59). Dit verschil in beloning zou te maken kunnen hebben met de iets

hogere leeftijd van allochtonen.

De conclusie kan getrokken worden dat het verzorgende onderwijs een vrouwenwereld is, waarin de positie van mannen echter niet substantieel afwijkt. Wel behoren mannen op het moment van enquêteren iets minder vaak tot de werkzame personen en verdienen zij een iets hoger bruto uurloon (hetgeen gedeeltelijk toe te schrijven is aan de hogere leeftijd van mannen). Daarentegen is de problematiek van de etnische minderheden niet typerend voor de verzorgende opleidingssector, maar wel omvattender (ook andere opleidingsclusters) en groter in omvang. Zo zijn er forse verschillen in geregistreerde werkloosheid en de duur van de intredewerkloosheid. Verder blijkt dat allochtonen veel minder vaak doorstromen naar het leerlingwezen/in-service onderwijs, enigszins ten gunste van het voltijds vervolgonderwijs.

10. WAT IS DE MARKTPOSITIE VAN VERZORGENDE OPLEIDINGEN?

Op basis van de drie dimensies kans op werk, kwaliteit van het werk en het structurele risico kunnen de diverse opleidingsclusters met elkaar vergeleken worden. De dimensie *kans op werk* wordt geïndiceerd door het werkloosheidspercentage op het moment van onderzoek en de duur van de intredewerkloosheid, de dimensie *kwaliteit van het werk* wordt geïndiceerd door respectievelijk het percentage onderbenutting, het percentage vast werk en het bruto-uurloon en tot slot wordt de dimensie *structureel risico* geïndiceerd door de beroepsgroepenspreiding en door de conjunctuurindicator. Deze zeven indicatoren zijn als volgt geoperationaliseerd:

- bruto uurloon: het bruto maandloon vermenigvuldigd met de factor 12/52-ste en gedeeld door het aantal contract-uren. Er wordt uitgegaan van een vraagstelling waarin respondenten ploegentoeslagen en fooien moeten meetellen, maar overwerkvergoeding en vakantiegeld niet mogen meetellen;
- vast werk: alle niet-zelfstandigen die een vaste baan of een proeftijd voor een vaste baan hebben;
- onderbenutting: het vereiste opleidingsniveau van de functie ligt onder het opleidingsniveau van de in het schooljaar 1991/1992 afgesloten opleiding;
- werkloosheidspercentage: het quotiënt van de op het moment van enquêteren geregistreerde werklozen en de beroepsbevolking;
- intredewerkloosheid: het percentage schoolverlaters dat op het moment van enquêteren tot de beroepsbevolking behoort en sinds het verlaten van de opleiding langer dan 3 maanden werkloos is geweest
- conjunctuurindicator: de fluctuatie van de werkgelegenheid voor het desbetreffende opleidingscluster, waarbij een hoge conjunctuurindicator duidt op grote schommelingen;
- beroepsgroepenspreiding: voor degenen die op aansluitend niveau werk gevonden hebben wordt deze beroepsgroepenspreiding uitgedrukt in een Gini-Hirschman coëfficiënt. Een hoge Gini-Hirschman-coëfficiënt duidt op een ruim scala van mogelijke beroepsgroepen na het volgen van een opleiding.

Nu wordt, op basis van de genoemde dimensies c.q. indicatoren, achtereenvolgens de marktpositie van het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend en het MBO-verzorgend met de daaronder ressorterende opleidingsrichtingen geschetst (uitsluitend gediplomeerden).

Gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend scoren ten opzichte van het totaalbeeld in het LBO tamelijk goed op de indicator vast werk maar minder goed op de indicatoren bruto uurloon en het percentage onderbenutting. Het percentage schoolverlaters in het LBO-verzorgend met vast werk ligt namelijk boven het gemiddelde (63% respectievelijk 53%), het bruto uurloon ligt onder het gemiddelde (fl. 6,64 respectievelijk fl. 7,21) en het percentage onderbenutting ligt boven het gemiddelde (18% respectievelijk 11%). Wat betreft de dimensie kans op werk kan gezegd worden dat weliswaar de duur van de intredewerkloosheid bij het LBO-verzorgend langer is dan de duur van de intredewerkloosheid bij het LBO in zijn totaliteit, maar dat in ieder geval op de onderzoeksdatum niet meer van een ongelijke situatie gesproken kan worden, aangezien dan de werkloosheidspercentages gelijk liggen. Schoolverlaters van het LBO-verzorgend hebben kennelijk wat meer tijd nodig om een baan te vinden. Dit heeft wellicht deels

te maken met de beroepsgroepenspreiding die bij het LBO-verzorgend erg gering is. De conjunctuurindicator is bij het LBO-verzorgend laag, dit wil zeggen dat er betrekkelijk weinig schommelingen in de werkgelegenheid voor LBO-V-ers zijn. Op basis van de door het ROA uitgevoerde prognoses tot 1998 (ROA, 1993) voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt wordt voor het opleidingscluster LBO-verzorgend een 'redelijk' arbeidsmarktperspectief verwacht. Er is weliswaar een lichte achteruitgang in de werkgelegenheid, maar ook de instroom is klein en er is een zeer grote vervangingsvraag door het grote verloop van mensen met deze opleiding.

Tabel 1.10 De marktpositie van de opleidingsrichtingen (alleen gediplomeerden)

Dimensies risicospreiding	kwaliteit van het werk			kans op werk		structureel	
	uurloon	vast werk	onder- benutting	werkl. heid	intrede- werkl.	conjunc- tuurind.	beroeps- groepspr.
LBO-TOTAAL	7,21	53%	11%	6%	7%	1,91	.
LBO-VERZORGEND	6,64	63%	18%	6%	13%	1,45	0,73
LBO-verz: verzorgende beroepen	7,18	60%	19%	5%	16%	.	0,86
LBO-verz: textielverwerkende beroepen	-	-	-	12%	-	.	-
LBO-verz: uiterlijke verzorging	5,61	66%	9%	2%	-	.	0,47
LBO-verz: kantoor- en verkooppraktijk	-	82%	19%	11%	-	.	0,48
KMBO-TOTAAL	9,63	65%	63%	10%	17%	1,71	.
KMBO-VERZORGEND	9,31	63%	74%	12%	32%	1,63	0,47
KMBO-verz: verzorgende beroepen	9,45	62%	74%	14%	34%	.	0,60
KMBO-verz: overig	-	69%	70%	0%	-	.	-
MBO-TOTAAL	12,52	70%	23%	4%	9%	1,64	.
MBO-VERZORGEND	12,57	76%	23%	4%	9%	1,56	0,58
MBO-verz: agogisch werk	12,56	71%	21%	4%	13%	.	0,63
MBO-verz: verzorging	13,18	79%	18%	2%	6%	.	0,64
MBO-verz: assistenten gezondheidszorg	12,68	85%	12%	2%	6%	.	0,60
MBO-verz: mode en kleding	9,57	77%	44%	7%	11%	.	0,64
MBO-verz: activiteitenbegeleiding	14,78	75%	18%	5%	15%	.	0,11
MBO-verz: civ. & cons. techn diensten	11,51	70%	49%	6%	10%	.	-
MBO-verz: uiterlijke verzorging	10,12	81%	32%	7%	9%	.	0,36
MBO-verz: sociale arbeid	13,09	54%	30%	9%	5%	.	-
MBO-verz: verpleging	14,39	71%	14%	2%	5%	.	0,52

. = niet berekend

- = geen gegevens vanwege kleine aantallen

Op basis van tabel 1.10 met RUBS-data kunnen ook de verschillende opleidingsrichtingen met elkaar vergeleken worden. De studie LBO-verzorgend: uiterlijke verzorging valt dan op. Ondanks het lage werkloosheidspercentage en het lage percentage werkzame personen dat onder zijn niveau werkzaam is, is toch het bruto uurloon laag. De beroepen waarin zij terecht komen (met name kappers en winkelbedienden) bieden kennelijk wel werk van een zeker niveau en ook wel

enige zekerheid, maar betalen daarentegen minder goed. Gediplomeerden van de opleidingsrichting LBO-verzorgend: kantoor- en verkooppraktijk zijn zeer vaak (72%) in het beroep 'winkelbediende/verkoper detailhandel' werkzaam, wat kennelijk gepaard gaat met een hoge kans op vast werk.

Het KMBO-verzorgend wijkt qua bruto uurloon en qua percentage vast werk nauwelijks af van het totaalbeeld in het KMBO. Daarentegen is het toch al zeer hoge percentage onderbenutting in het KMBO, bij het KMBO-verzorgend nog hoger (respectievelijk 63% en 74%). De kans op werk is bij het KMBO verzorgend ook al niet zo gunstig. Allereerst ligt het werkloosheidspercentage op het moment van enquêteren nog twee procentpunten boven het KMBO-gemiddelde en daarnaast is de intredewerkloosheid langduriger. Maar liefst 32% van de gediplomeerde schoolverlaters van het KMBO-verzorgend die op het moment van enquêteren tot de beroepsbevolking behoort is sinds het verlaten van de opleiding langer dan 3 maanden werkloos geweest. Het structurele risico bij KMBO-verzorgend loopt parallel aan de structurele risico bij de andere verzorgende opleidingsclusters. De conjunctuurindicator is namelijk vrij gering, wat duidt op minder schommelingen in de werkgelegenheid, maar ook de beroepsgroepenspreiding is gering. Dit laatste beperkt de uitwijkmogelijkheden van afgestudeerden.

Tot slot het verzorgende cluster van het MBO, waarover enkele interessante conclusies te trekken zijn. Afgestudeerden van het MBO-verzorgend hebben een vrij sterke arbeidsmarktpositie. Het werkloosheidspercentage, de intredewerkloosheid, het bruto uurloon en het percentage onderbenutting is niet ongunstiger dan het gemiddelde in het MBO. Het percentage werkzame personen met vast werk is bij het MBO-verzorgend zelfs hoger (76% versus 70%) en de schommelingen in de werkgelegenheid voor afgestudeerden van het MBO-verzorgend zijn geringer. Uit de prognoseramingen tot 1998 (ROA, 1993) voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt blijkt dat op middellange termijn het beeld (voor sommige opleidingen) iets ongunstiger is. Weliswaar is zowel de verwachte uitbreidingsvraag als de verwachte vervangingsvraag 'gemiddeld' (met uitzondering van de horeca- en kappersopleidingen waar de verwachte uitbreidingsvraag 'laag' is), maar daartegenover staat echter de 'erg hoge' verwachte uitstroom bij sociaal-culturele opleidingen, een 'hoge' verwachte uitstroom bij de horeca- of kappersopleidingen en een 'gemiddelde' verwachte uitstroom bij de verzorgende en verplegende opleidingen op MBO-niveau. Dit levert voor sociaal-culturele opleidingen een 'slecht' arbeidsmarktperspectief op, voor horeca- en kappersopleidingen een 'matig' arbeidsmarktperspectief op en voor de verzorgende en verplegende opleidingen een 'redelijk' arbeidsmarktperspectief op. Terugkomend op de RUBS-data kan het MBO-verzorgend nog verder verbijzonderd worden naar de diverse opleidingsrichtingen. Zo neemt de opleidingsrichting MBO-verzorgend: mode en kleding een vrij matige positie in. Het werkloosheidspercentage is aan de hoge kant (7%), terwijl degenen die werk krijgen vaak onder hun niveau werkzaam zijn (44%) en een laag bruto uurloon verdienen (fl. 9,57 per uur). Werkzame gediplomeerde schoolverlaters van de opleidingsrichting MBO-verzorgend: civiele & consumptieve technische diensten, zijn maar liefst in de helft van de gevallen onder hun genoten opleidingsniveau werkzaam, terwijl het bruto uurloon ook aan de lage kant is (fl. 11,51 per uur). Dan de opleidingsrichting MBO-verzorgend: sociale arbeid die ook niet gekenmerkt wordt door een sterke arbeidsmarktpositie. Het werkloosheidspercentage

is, zeker ten opzichte van andere MBO-opleidingen, hoog (9%) en het percentage werkzame personen met vast werk laag (54%). De drie opleidingsrichtingen met een vrij sterke marktpositie in het MBO-verzorgend zijn de richtingen 'verpleging', 'verzorging' en 'assistenten gezondheidszorg'. De werkloosheidspercentages zijn gering (telkens 2%), de kans op vast werk is hoog (ongeveer driekwart gedeelte) en het bruto uurloon ligt boven het gemiddelde bruto uurloon. Tot slot valt de opleidingsrichting 'MBO-verzorgend: activiteitenbegeleiding' nog op. Het werkloosheidspercentage ligt ongeveer op het gemiddelde (5%), maar het gemiddelde bruto uurloon is het hoogst van alle opleidingsrichtingen in het MBO-verzorgend. Door het volgen van deze studie lijkt ook vast te staan wat het toekomstig beroep wordt: activiteitenbegeleider.

De conclusie is dat gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend tamelijk goed scoren op de indicator vast werk maar minder goed scoren op de indicatoren bruto uurloon en het percentage onderbenutting. Het werkloosheidspercentage is bij het LBO-verzorgend niet afwijkend van het totale LBO en het verwachte arbeidsmarktperspectief is 'redelijk'. De positie van het KMBO-verzorgend is ronduit zwak. Het werkloosheidspercentage ligt 2 procentpunten boven het toch al hoge KMBO-gemiddelde en als men al werk krijgt dan is dit in drie kwart van de gevallen onder het opleidingsniveau. Daarentegen hebben afgestudeerden van het MBO-verzorgend momenteel een vrij sterke arbeidsmarktpositie. Het werkloosheidspercentage, de intredewerkloosheid, het bruto uurloon en het percentage onderbenutting is niet ongunstiger dan het gemiddelde in het MBO, terwijl het percentage werkzame personen met vast werk zelfs hoger is. Op middellange termijn is het beeld voor het MBO-verzorgend echter (iets) ongunstiger, zeker bij de sociaal-culturele opleidingen en de horeca- en kappersopleidingen.

LITERATUUR

Aalders, M.J.A.M., Bedrijfsopleidingen -organisatie en financieringsstructuur, Naar een verklaring van sectorale verschillen in omvang en structuur van bedrijfsopleidingen, Van Gorcum, Assen, 1994.

Bakker, B.F.M., P.G.J. Creemers, Gelijke kansen in het onderwijs? Een vergelijking van vier cohorten leerlingen in hun overgang naar het voortgezet onderwijs. Nog te verschijnen in: Tijdschrift voor Onderwijsresearch, Onder redactie van J. Dronkers, J.A.M. Heijke en R.K.W. van der Velden.

CBS, Volwasseneneducatie, Bedrijfsopleidingen 1990, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 1992.

Dijck, J.J.J. van, De mens als sleutel tot bedrijfssucces, Balans en perspectief van de ontwikkeling van 'Human Resource Management', Stichting Maatschappij en Onderneming, 1992.

Grip, A. de, R.K.W. van der Velden, M.H. Wieling, Indicatoren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt MDGO, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg, maart 1991.

Laarhoven, P. van, S. Waslander, Uitstroom en bestemming van MDGO-schoolverlaters. Een landelijke rapportage over het RUBS-project in 1989, RION, Instituut voor Onderwijsonderzoek Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, juli 1990.

Loo, P.J.E. van, R.K.W. van der Velden, M.H. Wieling, De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het hoger beroepsonderwijs, HBO-monitor 1992, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg, uitgave: voorlichtingsdienst HBO-Raad, Den Haag, september 1993.

OSA, Rendement van opleiding en allokatie van arbeid, Organisatie voor strategisch Arbeidsmarktonderzoek, OSA-rapport nr. 19, Den Haag, 1994.

Ritzen, J.M.M., Voortijdig schoolverlaten, TK 22994, Brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, Zoetermeer, 20 januari 1993.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 1998, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg, december 1993.

Smoorenburg, M.S.M. van, R.K.W. van der Velden, P.J.E. van de Loo, M.H. Wieling, Schoolverlaters op de arbeidsmarkt, de uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991-1992, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen,

Rijksuniversiteit Limburg, uitgave: Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting, Leeuwarden, april 1994.

Wieling, M.H., P.J.E. van de Loo, R.K.W. van der Velden, Waar komen onze schoolverlaters terecht?, De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1990/1991, Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg, uitgave: Stichting Landelijk Dienstverlenend Centrum voor Studie- en Beroepskeuzevoorlichting, Leeuwarden, mei 1993.

LIJST MET BEGRIPPEN

bedrijfsklasse(CBS)	standaard bedrijfsindeling (SBI) van branches op 2-digit niveau, bijvoorbeeld bouwnijverheid en maatschappelijke dienstverlening.
bedrijfstak(CBS)	standaard bedrijfsindeling (SBI) van branches op 1 digit-niveau, bijvoorbeeld industrie en zakelijke dienstverlening.
beroepsbevolking(CBS)	onder 'beroepsbevolking' wordt verstaan iedereen die tot de werkzame personen behoort of de militaire/vervangende dienstplicht vervult of op zoek is naar een baan van tenminste 12 uur per week en beschikbaar is op de arbeidsmarkt.
beroepsgroep(CBS)	indeling van beroepen op 3-digit niveau, bijvoorbeeld ziekenverz./eerling verpleegkundige en kelner/serveerster/buffetbediende
beroepsklasse(CBS)	indeling van beroepen op 2-digit niveau, bijvoorbeeld winkelbediende/verkoper, boekhouder/kassier ed.
beroepsonderwijs	dit is het beroepsvormend onderwijs, te weten het Lager Beroepsonderwijs (LBO), het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO), het Hoger Beroepsonderwijs (HBO), het Kort Middelbaar Beroepsonderwijs (KMBO) en het Beroeps Begeleidend Onderwijs (BBO).
opleidingscluster	een verdeling van opleidingen binnen een schooltype naar richting (2-digit), i.c. LBO-agrarisch, LBO-technisch, LBO-economisch-administratief, LBO-verzorgend, LBO-overig, KMBO-agrarisch, KMBO-technisch, KMBO-economisch-administratief, KMBO-verzorgend, KMBO-overig, MBO-agrarisch, MBO-technisch, MBO-economisch-administratief, MBO-verzorgend, MBO-overig, MAVO, HAVO en VWO
opleidingsrichting	een verdeling van opleidingen naar studierichting (de RUBS-opleidingscodering op 3-digit niveau), i.c. bijvoorbeeld MBO-technisch: bouwkunde of KMBO-economisch-administratief: detailhandel etc.
opleidingsniveau	een verdeling van opleidingen naar niveau, i.c. niveau één is geen opleiding, of alleen lagere school, niveau twee bestaat uit de schooltypen IBO/LBO/MAVO, niveau drie bestaat uit de

schooltypen KMBO/Leerlingwezen, niveau vier bestaat uit de schooltypen HAVO/VWO/MBO en niveau vijf bestaat uit de schooltypen HBO/WO.

opleidingssector	een verdeling van opleidingen naar richting i.c. de opleidingssectoren agrarisch, technisch, economisch-administratief, verzorgend en algemeen vormend
schooltype	een verdeling van opleidingen naar schooltype, i.c. de schooltypen Lager Beroepsonderwijs (LBO), Kort Middelbaar Beroepsonderwijs (KMBO), Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) en Algemeen Vormend Onderwijs (AVO)
werkloosheid(CBS)	onder 'geregistreerde werklozen' wordt verstaan iedereen die niet tot de werkzame personen behoort, op zoek is naar een baan van tenminste 12 uur per week, ingeschreven staat bij het Arbeidsbureau en beschikbaar is op de arbeidsmarkt. Iemand is beschikbaar op de arbeidsmarkt als hij/zij binnen twee weken aan een baan kan beginnen of niet binnen twee weken maar wel binnen drie maanden aan een baan kan beginnen vanwege de opzegtermijn huidige baan, het afronden van vrijwilligerswerk, het regelen van kinderopvang, of vanwege ziekte of vakantie.
werkloosheid(ILO)	<p>iedereen die:</p> <ul style="list-style-type: none"> -zonder betaald werk is, dat wil zeggen niet in loondienst of als zelfstandige werkzaam is (als men één uur of meer betaalde arbeid verricht, wordt men tot de werkenden gerekend); -en beschikbaar is voor betaald werk (bij het bepalen van beschikbaarheid speelt ook de bereidheid een rol om tegen de geldende condities - waaronder beloning- werk te aanvaarden; -en betaald werk zoekt (dat wil zeggen specifieke acties hebben ondernomen om betaald werk te vinden); -of betaald werk gevonden heeft waarmee in de toekomst kan worden begonnen.
werkzame personen(CBS)	iedereen die tenminste 12 uur per week betaald werk verricht, met uitzondering van degenen die de militaire of vervangende dienstplicht vervullen.

BIJLAGE I

SCHEMA'S SCHOOLLOOPBANEN

TECHNISCHE TOELICHTING SCHEMA'S SCHOOLLOOPBANEN

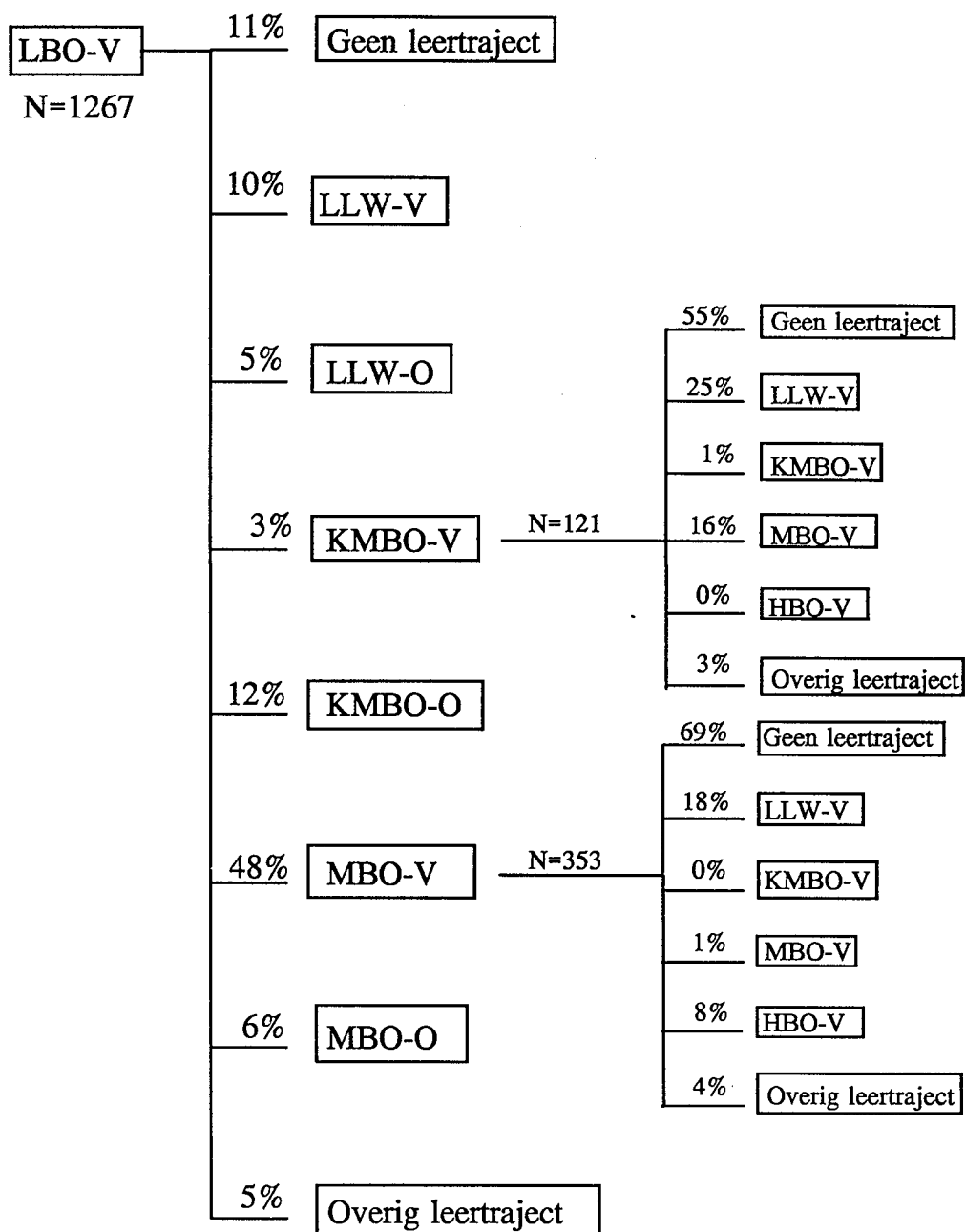
In de drie volgende schema's zijn de gegevens van RUBS 1993 betreffende de gediplomeerde uitstroom uit het schooljaar 1991-1992 gebruikt. De percentages hebben telkens betrekking op de **totale** uitstroom en tellen op tot 100%. Hierbij zijn zogenaamde 'synthetische cohorten' gecreëerd. Het startpunt is namelijk de bestemming van verschillende groepen schoolverlaters die in het schooljaar 1991-1992 zijn uitgestroomd (respectievelijk van het LBO-verzorgend, het LBO-overig (=niet verzorgend LBO) en het MAVO). Dit geeft recente informatie over de huidige bestemming. Een aantal van hen gaat na deze vervolgopleiding wederom verder studeren. Wie dat zijn is op basis van RUBS 1993 onbekend. Wel is op basis van RUBS 1993 bekend wie een soortgelijk leertraject heeft gevolgd. Er kan namelijk gekeken worden naar de bestemming van schoolverlaters die in het schooljaar 1991-1992 zo'n opleiding hebben verlaten en een zekere vooropleiding hebben gevolgd (in casu respectievelijk de vooropleidingen LBO-verzorgend, LBO-niet verzorgend en MAVO). Van hen is de bestemming wél bekend.

Een voorbeeld op basis van schema I.A kan wellicht een en ander verduidelijken. Van de totale groep schoolverlaters (N=1267) die in het schooljaar 1991-1992 het LBO-verzorgend heeft verlaten, volgt 48% een klein jaar erna (peildatum mei/juni 1993) een verzorgende opleiding op het MBO. Diegenen die in het schooljaar 1991-1992 een opleiding in het MBO-verzorgend hebben verlaten en als vooropleiding het LBO-verzorgend hebben afgerond (N=353) stromen in 8% van de gevallen door naar het HBO-verzorgend. Dus ongeveer $48\% \cdot 8\% = 4\%$ van de oorspronkelijke groep gediplomeerde schoolverlaters van het LBO-verzorgend, volgt het leertraject:

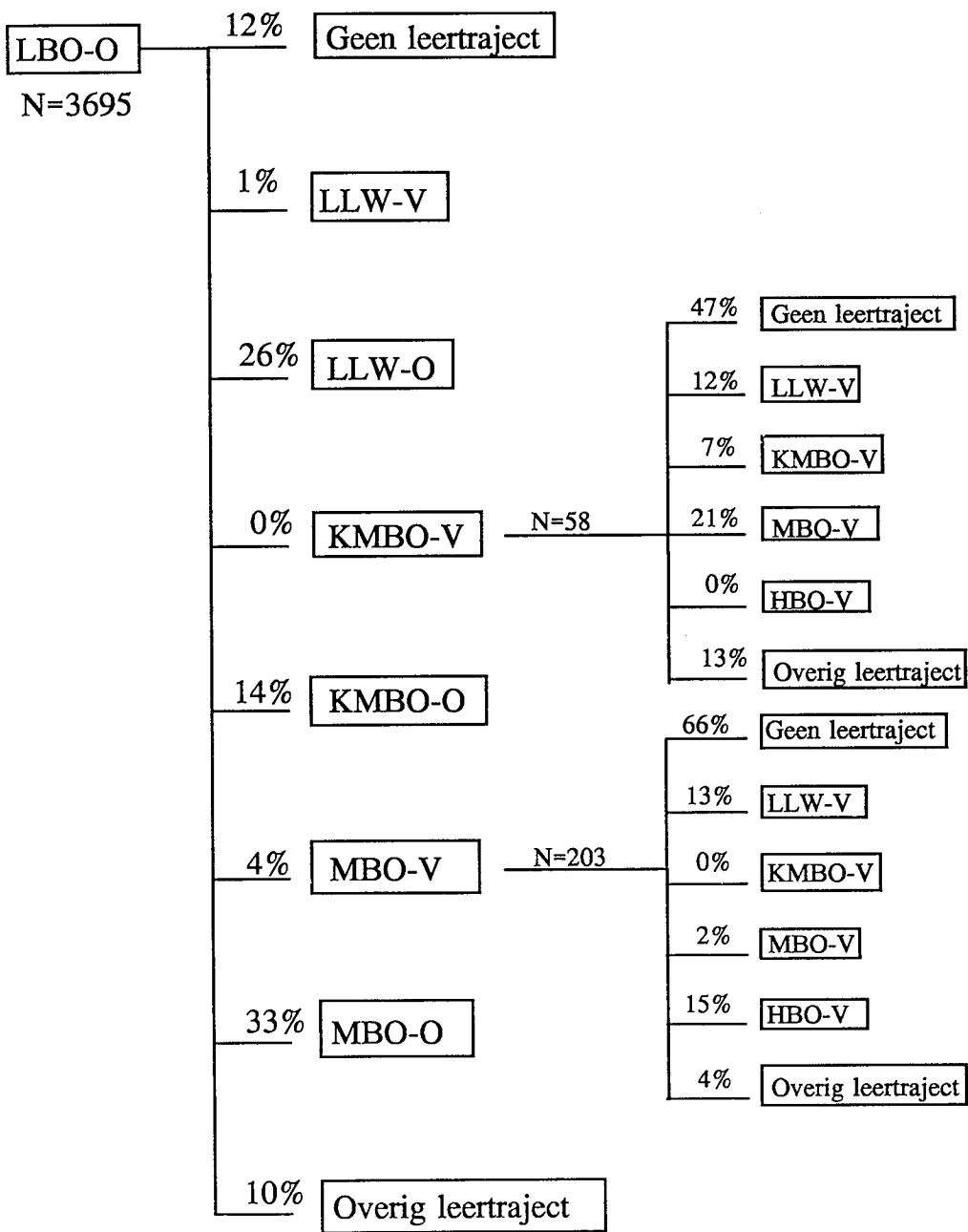
LBO-verzorgend---->MBO-verzorgend----->HBO-verzorgend.

De drie schema's zijn gericht op het verzorgende onderwijs. Het teken 'V' duidt op het verzorgende onderwijs, terwijl het teken 'O' staat voor overig c.q. niet-verzorgend onderwijs. Tot het LLW-V behoren alle in-service opleidingen en de leerlingstelsels VOC, SVGB, SVK, OVDB en BETEX. Onder HBO-V wordt het hoger gezondheidszorg-onderwijs, het hoger sociaal-agogisch onderwijs en het hoger pedagogisch onderwijs verstaan. Het kopje 'geen leertraject' bevat degenen die op het moment van enquêteren als maatschappelijke positie betaald werk, onbetaald werk, huishouden, werkloos, militaire/vervangende dienst of een andere (niet zijnde voltijds vervolgopleiding of leerlingwezen/in-service onderwijs) maatschappelijke positie hebben.

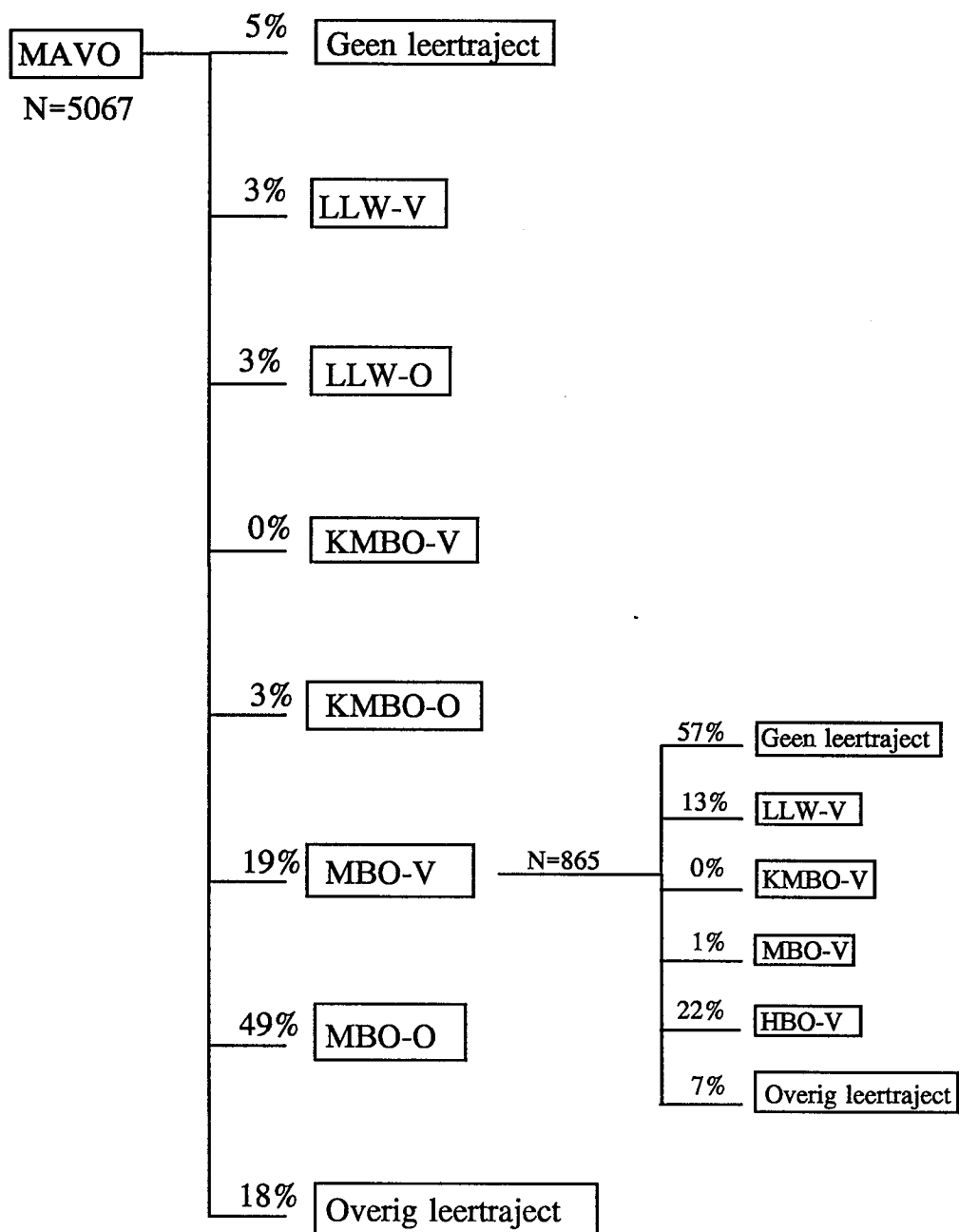
Schema A schoolloopbanen verzorgend onderwijs (synthetisch cohort)

Schema B schoolloopbanen verzorgend onderwijs (synthetisch cohort)

Schema C schoolloopbanen verzorgend onderwijs (synthetisch cohort)

BIJLAGE II

SCHATTINGEN VERZORGEND ONDERWIJS

BIJLAGE II.A. SCHATTING: WIE VERKRIJGT EEN STARTKWALIFICATIE?

ALGEMEEN

De probleemstelling is geoperationaliseerd door een logistische regressievergelijking te schatten. Hierbij is geen gebruik gemaakt van forward, backward of stepwise selection. Missende waarden op de verklarende variabelen zijn op het gemiddelde gesteld. De onderzochte respondenten voldoen aan een tweetal voorwaarden:

- (1) zij hebben in het schooljaar 1991/1992 een opleiding in het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend of MBO-verzorgend verlaten;
- (2) zij beschikken niet over een startkwalificatie, dit wil zeggen zij hebben in hun laatste of eerdere opleiding geen KMBO- of MBO-diploma behaald.

Dit heeft geresulteerd in een groep van 1.912 schoolverlaters die:

- het diploma van het LBO-verzorgend heeft behaald; of
- ongediplomeerd het LBO-verzorgend heeft verlaten; of
- ongediplomeerd het KMBO-verzorgend heeft verlaten en ook in de vooropleiding geen (K)MBO-diploma heeft behaald; of
- ongediplomeerd het MBO-verzorgend heeft verlaten en ook in de vooropleiding geen (K)MBO-diploma heeft behaald.

TE VERKLAREN VARIABLE

gstart:

- 1 geen deelname aan een (regulier) kwalificerend traject
- 0 wel deelname aan een regulier kwalificerend traject (leerlingwezen/in-service onderwijs of een voltijds vervolgopleiding)

VERKLARENDE VARIABLEN:

vcl1: referentie

- 1 gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend
- 0 geen gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend

vcl2: LBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend

vcl4: KMBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend

vcl6: MBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend

vsex1: geslacht

- 1 man
- 0 geen man

r_etni1: etniciteit

- 1 autochtoon
- 0 geen autochtoon

leeft: leeftijd op het moment van schoolverlaten

leeftq: gekwadrateerde leeftijd op het moment van schoolverlaten

vad: het opleidingsniveau van de vader

- 1 lagere school
- 2 lagere beroepsopleiding
- 3 mavo/mulo
- 4 havo/vwo/middelbare beroepsopleiding
- 5 hogere beroepsopleiding/universiteit

moed: het opleidingsniveau van de moeder

- 1 lagere school
- 2 lagere beroepsopleiding
- 3 mavo/mulo
- 4 havo/vwo/middelbare beroepsopleiding
- 5 hogere beroepsopleiding/universiteit

RESULTATEN SCHATTING: WIE VERKRIJGT EEN STARTKWALIFICATIE?:

Naïef model:

-2 Log Likelihood 2143.7528

Geschat model:

	Chi-Square	df	Significance
Improvement	350.082	9	.0000

Classification Table for GSTART

		Predicted		Percent Correct
		.00	1.00	
		0	1	
Observed	.00	1318	119	91.72%
	1.00	339	136	28.63%
Overall				76.05%

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	S.E.	Wald	df	Sig	R	Exp(B)
VCL2	2.2867	.3487	43.0170	1	.0000	.1383	9.8427
VCL4	1.8852	.3512	28.8187	1	.0000	.1118	6.5877
VCL6	1.2449	.1543	65.1077	1	.0000	.1716	3.4724
VSEXE1	-.2059	.1966	1.0964	1	.2950	.0000	.8139
R_ETN11	.0123	.2681	.0021	1	.9633	.0000	1.0124
LEEFT	3.0749	.9580	10.3023	1	.0013	.0622	21.6486
LEEFTQ	-.0750	.0262	8.1820	1	.0042	-.0537	.9277
VAD	-.0672	.0575	1.3629	1	.2430	.0000	.9350
MOED	-.1496	.0719	4.3227	1	.0376	-.0329	.8611
Constant	-31.8931	8.6760	13.5131	1	.0002		

BIJLAGE II.B. SCHATTING: WIE WORDT VERDER GESCHOOLD?

ALGEMEEN

De probleemstelling is geoperationaliseerd door een logistische regressievergelijking te schatten. Hierbij is geen gebruik gemaakt van forward, backward of stepwise selection. Missende waarden zijn op het gemiddelde gesteld. De onderzochte respondenten moesten voldoen aan een tweetal voorwaarden:

- (1) zij hebben in het schooljaar 1991/1992 een opleiding in het LBO-verzorgend, het KMBO-verzorgend of MBO-verzorgend verlaten;
- (2) zij behoren op het moment van enquêteren tot de 'werkzame personen', dit wil zeggen zij verrichten voor tenminste 12 uur per week betaald werk.

Dit heeft geresulteerd in een groep van 3.940 schoolverlaters.

TE VERKLAREN VARIABLE:

schol1:

- 1 geen deelname aan scholing (leerlingwezen/in-service onderwijs of een aanvullende cursus)
- 0 wel deelname aan scholing (leerlingwezen/in-service onderwijs of een aanvullende cursus)

VERKLARENDE VARIABLEN:

oplc14: referentie

- 1 gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend
- 0 geen gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend

oplc19: KMBO-verzorgend (met diploma)

- 1 gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend
- 0 geen gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend

oplc14:MBO-verzorgend (met diploma)

- 1 gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend
- 0 geen gediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend

oplc19:LBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster LBO-verzorgend

oplc20:KMBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster KMBO-verzorgend

opcl21:MBO-verzorgend (zonder diploma)

- 1 ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend
- 0 geen ongediplomeerde schoolverlater van het opleidingscluster MBO-verzorgend

vsxe1: geslacht

- 1 man
- 0 geen man

r_etni1: etniciteit

- 1 autochtoon
- 0 geen autochtoon

leeft: leeftijd op het moment van schoolverlaten

leeftq: gekwadrateerde leeftijd op het moment van schoolverlaten

vad: het opleidingsniveau van de vader

- 1 lagere school
- 2 lagere beroepsopleiding
- 3 mavo/mulo
- 4 havo/vwo/middelbare beroepsopleiding
- 5 hogere beroepsopleiding/universiteit

moed: het opleidingsniveau van de moeder

- 1 lagere school
- 2 lagere beroepsopleiding
- 3 mavo/mulo
- 4 havo/vwo/middelbare beroepsopleiding
- 5 hogere beroepsopleiding/universiteit

omvang1: referentie

- 1 werkend in organisatie met minder dan 10 werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met minder dan 10 werknemers

omvang2:10 tot 50

- 1 werkend in organisatie met 10 tot 50 werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met 10 tot 50 werknemers

omvang3:50-100

- 1 werkend in organisatie met 50 tot 100 werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met 50 tot 100 werknemers

omvang4:100-500

- 1 werkend in organisatie met 100 tot 500 werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met 100 tot 500 werknemers

omvang5:500 tot 1000

- 1 werkend in organisatie met 500 tot 1000 werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met 500 tot 1000 werknemers

omvang6:1000 of meer

- 1 werkend in organisatie met 1000 of meer werknemers
- 0 niet werkend in een organisatie met 1000 of meer werknemers

sbi65: referentie

- 1 werkend in sbi-bedrijfsklasse 65: detailhandel
- 0 niet werkend in sbi-bedrijfsklasse 65: detailhandel

sbi67: hotels, restaurants, cafés

- 1 werkend in sbi-bedrijfsklasse 67: hotels, restaurants, cafés
- 0 niet werkend in sbi-bedrijfsklasse 67: hotels, restaurants, cafés

sbi93: gezondheids- en veterinaire diensten

- 1 werkend in sbi-bedrijfsklasse 93: gezondheids- en veterinaire diensten
- 0 niet werkend in sbi-bedrijfsklasse 93: gezondheids- en veterinaire diensten

sbi94: maatschappelijke dienstverlening

- 1 werkend in sbi-bedrijfsklasse 94: maatschappelijke dienstverlening
- 0 niet werkend in sbi-bedrijfsklasse 94: maatschappelijke dienstverlening

sbi98: overige dienstverlening

- 1 werkend in sbi-bedrijfsklasse 98: overige dienstverlening
- 0 niet werkend in sbi-bedrijfsklasse 98: overige dienstverlening

sbi00: overige bedrijfsklassen

- 1 werkend in een sbi-bedrijfsklasse met uitzondering van de sbi-bedrijfsklassen 65, 67, 93, 94 en 98
- 0 niet werkend in een sbi-bedrijfsklasse met uitzondering van de sbi-bedrijfsklassen 65, 67, 93, 94 en 98

RESULTATEN SCHATTING: SCHOLING ONDER WERKENDE SCHOOLVERLATERS

Naïef model:

-2 Log Likelihood 5150.7737

Geschat model:

	Chi-Square	df	Significance
Improvement	386.200	21	.0000

Classification Table for SCHOL1

		Predicted		Percent Correct
		.00	1.00	
		0	1	
Observed	.00	472	948	33.24%
	1.00	248	2272	90.16%
		Overall		69.64%

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	S.E.	Wald	df	Sig	R	Exp(B)
VSEX1	-.4663	.1583	8.6754	1	.0032	-.0360	.6273
R_ETN11	.2148	.2626	.6688	1	.4135	.0000	1.2396
LEEF1	.6908	.3517	3.8574	1	.0495	.0190	1.9953
LEEF1Q	-.0141	.0087	2.6393	1	.1042	-.0111	.9860
VAD	-.0528	.0341	2.3973	1	.1215	-.0088	.9485
MOED	-.0084	.0425	.0391	1	.8433	.0000	.9916
OMVANG2	.0497	.1166	.1817	1	.6700	.0000	1.0509
OMVANG3	.2122	.1544	1.8884	1	.1694	.0000	1.2364
OMVANG4	-.5402	.1274	17.9663	1	.0000	-.0557	.5826
OMVANG5	-1.0406	.1597	42.4382	1	.0000	-.0886	.3533
OMVANG6	-.8113	.1405	33.3622	1	.0000	-.0780	.4443
SBI67	-.4720	.1874	6.3413	1	.0118	-.0290	.6238
SBI93	-.8773	.1090	64.7663	1	.0000	-.1104	.4159
SBI94	-.0141	.1151	.0150	1	.9025	.0000	.9860
SBI98	-1.2025	.1740	47.7610	1	.0000	-.0943	.3005
SBI00	.1672	.1287	1.6871	1	.1940	.0000	1.1820
OPLCL9	.5430	.2472	4.8258	1	.0280	.0234	1.7212
OPLCL14	.4332	.1932	5.0261	1	.0250	.0242	1.5423
OPLCL19	1.1550	.5694	4.1146	1	.0425	.0203	3.1740
OPLCL20	1.2707	.5583	5.1800	1	.0228	.0248	3.5634
OPLCL21	.2160	.1909	1.2799	1	.2579	.0000	1.2411
Constant	-7.3167	3.4666	4.4547	1	.0348		

BIJLAGE III

TABELLEN VERZORGEND ONDERWIJS

Tabel 2.1. Dekkingsgraad in RUBS 1993 per opleidingscluster bij gediplomeerde schoolverlaters

Opleidingscluster	populatie ^a	deelname	dekkingsgraad
aantal scholen			
LBO verzorgend	398	48	12%
KMBO verzorgend	60	29	48%
MBO verzorgend	78	35	45%
aantal gediplomeerden			
LBO verzorgend	11684	1687	14%
KMBO verzorgend	1723 ^b	570	33%
MBO verzorgend	13752	6459	47%

a Bron: Integrale Leerlingtelling (ILT) van 1992, Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

b Dit aantal betreft het totaal aantal leerlingen in het 2^e jaar van het KMBO

Tabel 2.2. Respons per opleidingscluster

Opleidingscluster	uitgezet	respons	respons
aantal gediplomeerden:			
LBO verzorgend	1687	1074	64%
KMBO verzorgend	570	306	54%
MBO verzorgend	6459	4437	69%

Tabel 2.3. Aantallen schoolverlaters per opleidingscluster in het ongewogen en het gewogen bestand (gediplomeerden)

Opleidingscluster	Noord	Oost	West	Zuid	Totaal
ONGEWOGEN					
LBO verzorgend	208	168	209	489	1074
KMBO verzorgend	79	37	95	95	306
MBO verzorgend	219	1610	1346	1262	4437
GEWOGEN					
LBO verzorgend	317	161	620	226	1323
KMBO verzorgend	79	37	95	95	306
MBO verzorgend	88	400	1035	134	1657

Tabel 3.1. Percentage mannen en vrouwen in de uitstroom per opleidingsrichting

	Geslacht		Totaal N=100%
	man	vrouw	
Opleidingsrichting			
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	4%	96%	1316
w.v. verzorgend	4%	96%	868
textielverwerking	1%	99%	141
uiterlijke verzorging	0%	100%	93
kantoor- en verkooppraktijk	15%	85%	132
vrije afstudeerrichting	3%	97%	67
overig	7%	93%	15
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	8%	92%	38
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	4%	96%	305
w.v. verzorgend	5%	95%	269
overig	0%	100%	36
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	10%	90%	42
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	7%	93%	1650
w.v. agogisch	5%	95%	380
verzorging	1%	99%	381
assistenten gezondheidszorg	1%	99%	206
mode en kleding	3%	97%	211
activiteitenbegeleiding	7%	93%	93
INTAS	10%	90%	29
civ. en consump.-techn.diensten	36%	64%	73
uiterlijke verzorging	2%	98%	84
sociale arbeid	21%	79%	62
verpleging	6%	94%	81
overig	59%	41%	50
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	14%	86%	823
TOTAAL	7%	93%	4174

Tabel 3.2. Etniciteit van schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Etniciteit		Totaal N=100%
	Nederlands	niet Nederlands	
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	96%	4%	1315
w.v. verzorgende beroepen	96%	4%	869
textielverwerkende beroepen	97%	3%	143
uiterlijke verzorging	97%	3%	93
kantoor- en verkooppraktijk	95%	5%	130
vrije afstudeerrichting	100%	0%	64
overig	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	95%	5%	38
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	95%	5%	304
w.v. verzorgende beroepen	95%	5%	268
overig	92%	8%	36
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	90%	10%	42
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	98%	2%	1653
w.v. agogisch werk	99%	1%	380
verzorging	99%	1%	383
assistenten gezondheidszorg	97%	3%	206
mode en kleding	97%	3%	210
activiteitenbegeleiding	99%	1%	92
INTAS	93%	7%	29
civ. en consump.-techn.diensten	95%	5%	74
uiterlijke verzorging	98%	2%	84
sociale arbeid	94%	6%	62
verpleging	99%	1%	82
overig	97%	3%	51
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	95%	5%	823
TOTAAL	96%	4%	4175

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 3.3. Leeftijd van schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Leeftijdsklassen						Totaal	
	<=17jr	18jr	19jr	20jr	21jr	22jr	>=23jr	N=100%
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	74%	22%	4%	0%	0%	0%	0%	1276
w.v. verzorgende beroepen	74%	22%	4%	0%	0%	0%	0%	841
textielverwerkende beroepen	75%	22%	3%	1%	0%	0%	0%	138
uiterlijke verzorging	71%	19%	9%	0%	0%	0%	0%	93
kantoor- en verkooppraktijk	77%	21%	0%	2%	0%	0%	0%	125
vrije afstudeerrichting	64%	32%	4%	1%	0%	0%	0%	64
overig	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	70%	19%	11%	0%	0%	0%	0%	37
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	1%	16%	33%	33%	13%	3%	2%	298
w.v. verzorgende beroepen	1%	15%	31%	34%	14%	3%	2%	262
overig	0%	19%	44%	22%	11%	0%	3%	36
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	7%	32%	37%	20%	2%	2%	0%	41
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	1%	2%	18%	39%	21%	12%	9%	1604
w.v.agogisch werk	0%	0%	19%	44%	22%	9%	6%	369
verzorging	0%	1%	23%	46%	16%	8%	6%	371
assistenten gezondheidszorg	0%	1%	17%	36%	23%	14%	8%	200
mode en kleding	0%	0%	16%	44%	25%	11%	3%	203
activiteitenbegeleiding	0%	0%	14%	26%	18%	19%	23%	89
INTAS	21%	68%	7%	4%	0%	0%	0%	28
civ. en consump.-techn.diensten	0%	1%	15%	38%	27%	10%	8%	72
uiterlijke verzorging	0%	0%	13%	31%	28%	21%	7%	82
sociale arbeid	0%	0%	10%	36%	21%	16%	17%	62
verpleging	0%	0%	20%	37%	19%	16%	9%	79
overig	0%	0%	2%	6%	27%	28%	36%	49
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	10%	26%	26%	18%	10%	5%	4%	792
TOTAAL	26%	14%	16%	22%	11%	6%	4%	4047

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 3.4. Vooropleiding van schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	BO	LBO	KMBO	Vooropleiding			VWO	Overig	Totaal N=100%
				MBO	MAVO	HAVO			
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	0%	78%	4%	4%	6%	0%	0%	8%	238
w.v. verzorgende beroepen	0%	82%	3%	5%	2%	0%	0%	8%	203
overig	0%	57%	6%	0%	31%	0%	0%	6%	35
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	0%	89%	7%	4%	0%	0%	0%	0%	27
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	0%	36%	0%	4%	56%	4%	0%	0%	1567
w.v. agogisch werk	0%	32%	0%	4%	62%	2%	0%	0%	356
verzorging	0%	56%	1%	4%	38%	1%	0%	1%	374
assistenten gezondheidszorg	0%	15%	0%	6%	69%	9%	0%	1%	190
mode en kleding	0%	44%	0%	2%	50%	3%	0%	0%	201
activiteitenbegeleiding	0%	33%	0%	3%	56%	5%	0%	4%	88
INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-	-
civ. en consump.-techn.diensten	0%	34%	1%	2%	59%	4%	0%	0%	70
uiterlijke verzorging	0%	36%	0%	3%	57%	4%	0%	0%	80
sociale arbeid	0%	20%	0%	2%	74%	3%	0%	0%	59
verpleging	0%	23%	1%	6%	69%	2%	0%	0%	78
overig	0%	17%	2%	6%	60%	16%	0%	0%	46
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	0%	42%	2%	4%	49%	3%	0%	1%	789
TOTAAL	0%	42%	1%	4%	49%	3%	0%	1%	2621

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 3.6 Reden niet afmaken opleiding per opleidingsrichting

	per- soon- lijke reden	van- wege de school	van- wege de oplei- ding	Reden stoppen met liever gaan werken	opleiding volgen HBO- oplei- ding	beh. certif zijn vol- doende	andere reden	Totaal N=100%
LBO VERZORGEND	12%	9%	15%	33%	.	.	30%	33
w.v. verzorgend	-	-	-	-	.	.	-	-
textielverwerking	-	-	-	-	.	.	-	-
uiterlijke verzorging	-	-	-	-	.	.	-	-
kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	.	.	-	-
KMBO VERZORGEND	22%	16%	19%	18%	0%	0%	26%	63
w.v. verzorgend	17%	12%	19%	24%	0%	0%	29%	42
overig	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO VERZORGEND	15%	17%	31%	10%	2%	1%	24%	863
w.v. agogisch	13%	21%	34%	9%	2%	1%	19%	217
verzorging	17%	15%	31%	9%	1%	1%	25%	141
assistenten gezondheidszorg	14%	10%	35%	11%	2%	1%	28%	109
mode en kleding	18%	14%	29%	11%	2%	2%	24%	142
activiteitenbegeleiding	17%	22%	25%	2%	5%	0%	29%	41
INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-
civ. en consumpt.-techn. diensten	12%	13%	35%	13%	0%	1%	26%	50
uiterlijke verzorging	5%	26%	27%	19%	0%	2%	21%	38
sociale arbeid	17%	22%	31%	12%	0%	0%	19%	42
verpleging	11%	21%	30%	2%	2%	0%	33%	48
overig	29%	19%	25%	0%	0%	0%	26%	27
TOTAAL	15%	17%	30%	11%	2%	1%	24%	960

-= geen gegevens vanwege kleine getallen

.= niet van toepassing

Tabel 4.1. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		studie	bestemming betaald werk	schoolverlaters llw/ in-serv	werk- loos	milit. dienst	anders	Totaal N=100%
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	73%	8%	17%	2%	0%	0%	1287
w.v.	verzorgende beroepen	77%	7%	14%	1%	0%	0%	844
	textielverwerkende beroepen	72%	10%	15%	1%	0%	1%	138
	uiterlijke verzorging	42%	14%	41%	3%	0%	1%	95
	kantoor- en verkooppraktijk	67%	11%	16%	6%	0%	0%	130
	vrije afstudeerrichting	73%	4%	16%	7%	0%	0%	64
	overig	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	29%	32%	18%	8%	0%	13%	38
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	23%	38%	25%	8%	0%	6%	305
w.v.	verzorgende beroepen	24%	38%	24%	9%	0%	6%	269
	overig	17%	42%	36%	0%	0%	6%	36
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	29%	38%	12%	17%	5%	0%	42
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	23%	56%	15%	3%	1%	2%	1653
w.v.	agogisch werk	36%	46%	14%	2%	0%	3%	379
	verzorging	9%	59%	29%	2%	0%	2%	384
	assistenten gezondheidszorg	13%	77%	8%	2%	0%	1%	206
	mode en kleding	26%	62%	3%	7%	1%	1%	211
	activiteitenbegeleiding	23%	64%	5%	4%	1%	3%	93
	INTAS	31%	10%	59%	0%	0%	0%	29
	civ.+ cons.-techn.diensten	31%	46%	8%	5%	10%	0%	74
	uiterlijke verzorging	10%	75%	5%	5%	2%	4%	84
	sociale arbeid	49%	41%	2%	6%	2%	0%	62
	verpleging	34%	31%	32%	2%	0%	1%	81
	overig	24%	61%	0%	0%	12%	2%	51
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	39%	31%	19%	5%	2%	4%	827
TOTAAL		42%	35%	17%	4%	1%	2%	4152

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 4.2. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting en naar landsdeel

		studie	Bestemming schoolverlaters				andere	Totaal N=100%
			betaald llw/in- Werk	service	werk- loos	milit. dienst		
Opleidingsrichting								
Landsdeel Noord								
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	74%	6%	17%	3%	0%	0%	312
w.v.	verzorgende beroepen	79%	7%	12%	2%	0%	0%	187
	textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
	kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-	-	-
	vrije afstudeerrichting	72%	4%	16%	8%	0%	0%	57
	overig	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	18%	44%	19%	11%	0%	8%	79
w.v.	verzorgende beroepen	18%	44%	19%	11%	0%	8%	79
	overig	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	30%	41%	23%	2%	2%	2%	87
w.v.	agogisch	40%	29%	22%	4%	0%	4%	17
	verzorging	15%	35%	38%	8%	0%	5%	13
	assistenten gezondheidszorg	6%	85%	6%	0%	0%	3%	12
	mode en kleding	-	-	-	-	-	-	-
	activiteitenbegeleiding	-	-	-	-	-	-	-
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
	sociale arbeid	-	-	-	-	-	-	-
	verpleging	31%	31%	38%	0%	0%	0%	28
	overig	43%	43%	0%	0%	14%	0%	12
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	52%	16%	8%	4%	16%	4%	25
TOTAAL		55%	19%	18%	5%	1%	2%	515
Landsdeel Oost								
Opleidingsrichting								
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	78%	8%	10%	3%	0%	1%	156
w.v.	verzorgende beroepen	78%	8%	10%	3%	0%	0%	88
	textielverwerkende beroepen	62%	15%	15%	0%	0%	8%	24
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
	kantoor- en verkooppraktijk	84%	6%	4%	6%	0%	0%	32
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	22%	46%	14%	11%	0%	8%	37
w.v.	verzorgende beroepen	22%	46%	14%	11%	0%	8%	37
	overig	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	28%	51%	16%	3%	0%	2%	400
w.v.	agogisch werk	38%	42%	13%	3%	1%	4%	73
	verzorging	10%	54%	33%	3%	0%	1%	99
	assistenten gezondheidszorg	17%	73%	7%	1%	0%	1%	70
	mode en kleding	44%	48%	3%	3%	0%	1%	47
	activiteitenbegeleiding	34%	51%	6%	6%	0%	3%	26
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	30%	41%	22%	0%	8%	0%	11
	uiterlijke verzorging	2%	77%	2%	12%	2%	5%	12
	sociale arbeid	51%	31%	9%	9%	0%	0%	13
	verpleging	38%	34%	23%	3%	0%	1%	34
	overig	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	44%	26%	20%	5%	1%	5%	239
TOTAAL		41%	35%	16%	4%	0%	3%	846

Tabel 4.2. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingsrichting en naar landsdeel, vervolg

		studie	Bestemming schoolverlaters				Totaal N=100%	
			betaald Werk	llw/in- service	werk- loos	milit. dienst		andere
Opleidingsrichting								
Landsdeel West								
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	71%	10%	18%	1%	0%	0%	600
w.v.	verzorgende beroepen	76%	8%	16%	0%	0%	0%	441
	textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
	kantoor- en verkooppraktijk	55%	15%	24%	6%	0%	0%	68
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	31%	36%	23%	6%	0%	3%	94
w.v.	verzorgende beroepen	32%	37%	22%	7%	0%	2%	87
	overig	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	21%	60%	14%	3%	1%	2%	1032
w.v.	agogisch werk	34%	49%	13%	1%	0%	3%	265
	verzorging	8%	61%	28%	1%	0%	1%	251
	assistenten gezondheidszorg	11%	77%	10%	2%	0%	0%	98
	mode en kleding	20%	67%	3%	9%	1%	0%	150
	activiteitenbegeleiding	20%	70%	3%	2%	1%	3%	63
	INTAS	7%	7%	87%	0%	0%	0%	15
	civ. en consump.-techn.diensten	33%	46%	4%	7%	11%	0%	47
	uiterlijke verzorging	11%	75%	5%	4%	1%	4%	68
	sociale arbeid	48%	45%	0%	5%	2%	0%	43
	verpleging	-	-	-	-	-	-	-
	overig	17%	70%	0%	0%	10%	3%	33
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	34%	37%	19%	4%	2%	5%	301
TOTAAL		38%	40%	16%	3%	1%	2%	2048
Landsdeel Zuid								
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	75%	7%	16%	2%	0%	0%	219
w.v.	verzorgende beroepen	79%	5%	13%	2%	0%	0%	127
	textielverwerkende beroepen	69%	10%	18%	3%	0%	0%	59
	uiterlijke verzorging	63%	8%	25%	2%	0%	3%	21
	kantoor- en verkooppraktijk	88%	3%	3%	6%	0%	0%	8
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	20%	33%	37%	5%	0%	5%	95
w.v.	verzorgende beroepen	21%	27%	38%	8%	0%	6%	66
	overig	17%	45%	34%	0%	0%	3%	29
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	23%	55%	15%	3%	2%	2%	134
w.v.	agogisch werk	41%	36%	17%	3%	0%	2%	24
	verzorging	7%	68%	22%	1%	0%	2%	22
	assistenten gezondheidszorg	9%	82%	5%	4%	0%	1%	25
	mode en kleding	30%	60%	4%	3%	0%	3%	14
	activiteitenbegeleiding	14%	51%	19%	9%	2%	5%	4
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	15%	58%	11%	4%	12%	1%	11
	uiterlijke verzorging	12%	76%	0%	6%	3%	3%	4
	sociale arbeid	53%	30%	0%	6%	6%	4%	6
	verpleging	32%	27%	36%	2%	0%	2%	19
	overig	21%	47%	4%	4%	23%	0%	5
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	39%	31%	19%	6%	2%	3%	262
TOTAAL		44%	28%	19%	5%	1%	2%	742

-=geen gegevens vanwege te kleine getallen

Tabel 4.3. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster en naar vooropleiding

Opleidingsrichting	studie	Bestemming schoolverlaters				andere	Totaal N=100%
		betaald llw/in- werk	werk- service	loos	milit. dienst		
Vooropleiding LBO							
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	26%	40%	23%	7%	0%	4%	186
w.v. verzorgend	27%	39%	22%	8%	0%	5%	166
overig	-	-	-	-	-	-	-
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
Vooropleiding (K)MBO							
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	15%	61%	17%	4%	1%	2%	563
w.v. agogisch	27%	54%	16%	2%	0%	2%	115
verzorging	6%	62%	29%	2%	0%	1%	209
assistenten gezondheidszorg	7%	85%	6%	1%	0%	1%	29
mode en kleding	21%	64%	4%	9%	1%	2%	88
activiteitenbegeleiding	14%	68%	6%	3%	0%	9%	29
INTAS	-	-	-	-	-	-	-
civ. en consump.-techn.diensten	12%	56%	10%	10%	12%	0%	23
uiterlijke verzorging	4%	74%	14%	6%	1%	1%	29
sociale arbeid	54%	26%	0%	18%	0%	2%	12
verpleging	20%	42%	31%	3%	0%	4%	17
overig	26%	55%	0%	1%	4%	14%	8
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	39%	33%	17%	5%	1%	6%	330
TOTAAL	24%	48%	18%	5%	1%	4%	1103
Vooropleiding (K)MBO							
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	9%	73%	12%	2%	2%	2%	64
w.v. agogisch	14%	72%	6%	1%	0%	7%	15
verzorging	1%	68%	28%	3%	0%	0%	16
assistenten gezondheidszorg	0%	94%	6%	0%	0%	0%	12
mode en kleding	-	-	-	-	-	-	-
activiteitenbegeleiding	-	-	-	-	-	-	-
INTAS	-	-	-	-	-	-	-
civ. en consump.-techn.diensten	-	-	-	-	-	-	-
uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
sociale arbeid	-	-	-	-	-	-	-
verpleging	-	-	-	-	-	-	-
overig	-	-	-	-	-	-	-
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	25%	45%	23%	8%	0%	0%	40
TOTAAL	14%	61%	17%	5%	1%	3%	126

Tabel 4.3. Bestemming op het moment van enquêteren per opleidingscluster en naar vooropleiding, vervolg

Opleidingsrichting		studie	Bestemming schoolverlaters				andere	Totaal N=100%
			betaald llw/in- werk	werk- service	loos	milit. dienst		
Vooropleiding MAVO								
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	30%	51%	14%	2%	1%	2%	872
w.v.	agogisch	43%	39%	12%	2%	0%	3%	218
	verzorging	14%	53%	31%	1%	0%	1%	143
	assistenten gezondheidszorg	13%	75%	9%	2%	0%	1%	131
	mode en kleding	30%	61%	2%	6%	1%	0%	100
	activiteitenbegeleiding	34%	55%	5%	4%	0%	1%	49
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	43%	38%	5%	3%	10%	0%	41
	uiterlijke verzorging	15%	74%	0%	5%	0%	6%	46
	sociale arbeid	50%	45%	2%	2%	1%	0%	44
	verpleging	43%	25%	30%	2%	0%	0%	54
	overig	21%	61%	0%	1%	17%	0%	28
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	39%	29%	21%	4%	3%	4%	385
TOTAAL		32%	45%	16%	3%	2%	2%	1272
Vooropleiding HAVO								
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	18%	70%	7%	0%	3%	2%	56
w.v.	agogisch	6%	55%	33%	0%	0%	6%	6
	verzorging	0%	66%	21%	0%	0%	13%	5
	assistenten gezondheidszorg	15%	80%	4%	1%	0%	0%	17
	mode en kleding	-	-	-	-	-	-	-
	activiteitenbegeleiding	-	-	-	-	-	-	-
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-
	sociale arbeid	-	-	-	-	-	-	-
	verpleging	-	-	-	-	-	-	-
	overig	36%	60%	1%	0%	3%	0%	7
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	48%	24%	8%	12%	0%	8%	25
TOTAAL		27%	56%	7%	4%	2%	4%	81

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 4.4. Gewenste bestemming per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		Gewenste bestemming direct na opleiding			Totaal N=100%
		werken	verder leren	iets anders	
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	11%	81%	8%	1322
w.v.	verzorgende beroepen	9%	85%	6%	870
	textielverwerkende beroepen	15%	77%	8%	142
	uiterlijke verzorging	24%	54%	22%	96
	kantoor- en verkooppraktijk	15%	77%	8%	132
	vrije afstudeerrichting	8%	79%	14%	67
	overig	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	42%	53%	6%	36
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	40%	54%	6%	304
w.v.	verzorgende beroepen	41%	54%	4%	269
	overig	29%	51%	20%	35
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	53%	37%	11%	38
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	57%	37%	6%	1650
w.v.	agogisch werk	46%	48%	6%	378
	verzorging	61%	36%	3%	382
	assistenten gezondheidszorg	74%	23%	3%	205
	mode en kleding	63%	31%	6%	211
	activiteitenbegeleiding	68%	28%	5%	93
	INTAS	3%	69%	28%	29
	civ. en consump.-techn.diensten	48%	39%	13%	74
	uiterlijke verzorging	81%	13%	7%	84
	sociale arbeid	41%	55%	3%	62
	verpleging	29%	63%	8%	81
	overig	56%	32%	12%	50
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	34%	49%	17%	812
TOTAAL		36%	55%	9%	4162

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 5.1. Vervolgopleidingen van verder lerende schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		LBO	KMBO	MBO	HBO	Vervolgopleiding				overig	Totaal N=100%
						WO	MAVO	HAVO	VWO		
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	2%	20%	74%	0%	0%	2%	0%	0%	3%	936
w.v.	verzorgende beroepen	3%	17%	77%	0%	0%	2%	0%	0%	2%	654
	textielverwerkende beroepen	2%	18%	78%	0%	0%	1%	0%	0%	2%	99
	uiterlijke verzorging	0%	20%	63%	0%	0%	1%	0%	0%	17%	40
	kantoor- en verkooppraktijk	0%	47%	48%	0%	0%	2%	0%	0%	3%	85
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	0%	18%	74%	0%	0%	1%	1%	0%	6%	68
w.v.	verzorgende beroepen	0%	19%	76%	0%	0%	2%	0%	0%	3%	62
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	0%	0%	11%	81%	0%	0%	1%	0%	6%	382
w.v.	agogisch werk	0%	0%	4%	95%	0%	0%	0%	0%	2%	135
	verzorging	0%	1%	21%	72%	0%	0%	2%	0%	5%	33
	assistenten gezondheidszorg	0%	0%	6%	76%	0%	0%	4%	3%	10%	26
	mode en kleding	0%	2%	25%	55%	0%	0%	1%	0%	17%	55
	activiteitenbegeleiding	0%	0%	6%	91%	0%	0%	0%	0%	3%	22
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.dienst.	0%	1%	17%	72%	0%	0%	1%	0%	10%	23
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	sociale arbeid	0%	0%	0%	99%	0%	0%	0%	0%	1%	31
	verpleging	0%	0%	5%	92%	0%	0%	0%	0%	3%	28
	overig	0%	0%	3%	91%	2%	0%	2%	0%	1%	12
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	0%	18%	61%	4%	0%	2%	7%	1%	8%	320
TOTAAL		1%	15%	57%	19%	0%	1%	2%	0%	5%	1729

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 5.2. Overzicht van de door de schoolverlaters gekozen vervolgoopleidingen in het kader van het leerlingwezen of het in-service onderwijs

Deeltijd-vervolgoopleidingen naar stelsel		Percentage	Aantallen
VOLLT	land- en tuinbouw	1%	6
SVEB	brood	0%	1
VBOB	banket	0%	2
SVO	vleesverwerkende sector	1%	8
VOC	confectie	1%	4
GOC	grafische industrie	0%	1
SOM	metaal	0%	2
VOC-CAR	carosseriebedrijf	0%	1
SOI	installatietechniek	0%	0
SVS	schilders, stukadoors	0%	1
VAM	reparatie voertuigen	0%	0
SLW	wegvervoer	1%	8
SVGB	gezondheidstechnische beroepen	0%	1
SVK	kappersbedrijf	15%	100
SVH	horeca	5%	35
OVD	verkoop en distributie	6%	43
ECABO	economisch-administratieve beroepen	4%	24
OVDB	verzorgende en dienstverlenende beroepen	11%	77
BETEX	textielindustrie	0%	3
INS-A	in-service-opleiding a-verpleegkunde	10%	70
INS-B	in-service-opleiding b-verpleegkunde	2%	12
INS-Z	in-service-opleiding z-verpleegkunde	10%	70
INS-ZV	in-service-opleiding ziekenverzorging	29%	195
INS-OK	in-service-opleiding ok-assistent	1%	7
INS-REST	niet nader aangeduide in-service-opleiding	0%	3
LLW/INS-REST	niet nader aangeduide llw-/in-service-opleidin	0%	1
TOTAAL		100%	677

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 5.3. Aandeel dat naast leerovereenkomst ook (betaald) werk heeft of stage loopt

Soort overeenkomst	Percentage	Aantallen
ook betaald werk	72%	477
alleen werk met onkosten- / stagevergoeding	6%	39
alleen onbetaald werk	8%	55
alleen schoolgedeelte	13%	88
TOTAAL	100%	659

Tabel 6.1. Intredewerkloosheid van schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		Intredewerkloosheid				Totaal N=100%
		0 mnd werkloos	1-3 mnd werkloos	4-6 mnd werkloos	> 6 mnd werkloos	
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	64%	23%	8%	5%	134
w.v.	verzorgende beroepen	63%	21%	9%	7%	74
	textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-
	kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	40%	28%	17%	15%	105
w.v.	verzorgende beroepen	39%	28%	17%	17%	96
	overig	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	70%	21%	6%	3%	866
w.v.	agogisch werk	61%	25%	7%	6%	160
	verzorging	75%	19%	5%	1%	218
	assistenten gezondheidszorg	77%	18%	5%	1%	143
	mode en kleding	65%	24%	7%	4%	123
	activiteitenbegeleiding	60%	25%	10%	5%	56
	INTAS	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	64%	27%	5%	5%	31
	uiterlijke verzorging	72%	19%	4%	5%	60
	sociale arbeid	72%	22%	3%	2%	25
	verpleging	75%	19%	3%	2%	22
	overig	84%	13%	1%	2%	27
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	58%	27%	8%	8%	233
TOTAAL		65%	23%	7%	5%	1368

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 6.2. Wijze van verkrijgen baan per opleidingscluster

			Wijze van verkrijgen baan								Totaal N=100%	
			arb. bur.	familie/ kennissen	adver- tentie	uitzend- bureau	vak/ bij- baan	stage/ school	zelf werk ge- vraagd	eer- der werk		anders
Opleidingscluster												
LBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	4%	18%	22%	2%	7%	13%	23%	2%	1%	345
LBO	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	7%	15%	20%	7%	8%	15%	15%	3%	1%	157
KMBO	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	3%	8%	24%	6%	5%	17%	24%	2%	1%	1133
MBO	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	9%	13%	20%	9%	9%	7%	18%	4%	1%	363
TOTAAL			5%	11%	22%	6%	6%	14%	22%	2%	1%	2032

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 6.3. Wijze van verkrijgen baan naar duur van de introdewerkloosheid

Intredewerkloosheid	adver- tentie	eerder werk	familie	door werk- gever gevraagd	Hoe aan werk gekomen			open sollici- tatie	werk- erva- rings- project	anders	Totaal N=100%
					arbeids- bureau	uitzend- bureau	bijbaan/ vakantie- werk				
0 maanden werkloos	24%	2%	9%	9%	4%	6%	8%	17%	0%	1%	847
1 - 3 maanden werkloos	21%	2%	13%	5%	13%	11%	3%	6%	2%	2%	280
4 - 6 maanden werkloos	29%	1%	13%	2%	10%	6%	2%	5%	17%	4%	83
> 6 maanden werkloos	12%	0%	2%	3%	1%	4%	3%	9%	40%	0%	34
TOTAAL	23%	2%	10%	8%	6%	7%	6%	14%	20%	1%	1245

Tabel 6.4. Werkloosheidspercentage per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	1993	Werkloosheid N=100%	1992	N=100%
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	6%	447	9%	637
w.v. verzorgende beroepen	5%	269	9%	278
textielverwerkende beroepen	12%	47	9%	134
uiterlijke verzorging	2%	55	6%	67
kantoor- en verkooppraktijk	11%	56	9%	91
vrije afstudeerrichting	-	-	10%	48
overig	-	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	12%	58
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	12%	195	9%	124
w.v. verzorgende beroepen	14%	167	9%	92
overig	0%	28	9%	32
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	23%	30	-	-
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	4%	1248	4%	1717
w.v. agogisch werk	4%	246	6%	310
verzorging	2%	330	2%	424
assistenten gezondheidszorg	2%	176	1%	242
mode en kleding	7%	159	6%	237
activiteitenbegeleiding	5%	69	3%	94
INTAS	-	-	10%	78
civ. en consump.-techn.diensten	6%	51	3%	79
uiterlijke verzorging	7%	76	5%	76
sociale arbeid	9%	37	13%	62
verpleging	2%	56	2%	61
overig	0%	38	7%	54
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	9%	454	10%	592
TOTAAL	6%	2393	6%	3128

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 6.5. Percentage werkende schoolverlaters dat op zoek is naar ander werk per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	1993	Op zoek naar ander werk		N=100%
		N=100%	1992	
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	12%	345	13%	555
w.v. verzorgende beroepen	12%	204	14%	245
textielverwerkende beroepen	2%	33	14%	117
uiterlijke verzorging	14%	49	12%	62
kantoor- en verkooppraktijk	11%	45	12%	78
vrije afstudeerrichting	-	-	11%	40
overig	-	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	18%	49
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	21%	158	14%	108
w.v. verzorgende beroepen	24%	131	11%	81
overig	7%	27	22%	27
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	17%	1131	18%	1566
w.v.agogisch werk	23%	221	22%	277
verzorging	11%	312	8%	406
assistenten gezondheidszorg	11%	168	12%	236
mode en kleding	24%	139	29%	220
activiteitenbegeleiding	23%	62	28%	86
INTAS	-	-	16%	66
civ. en consump.-techn.diensten	24%	40	19%	60
uiterlijke verzorging	9%	66	20%	70
sociale arbeid	23%	33	27%	49
verpleging	18%	51	13%	58
overig	20%	30	37%	37
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	18%	372	20%	516
TOTAAL	16%	2043	17%	2794

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 6.6. Wijze van zoeken naar een andere baan door werkende schoolverlaters per opleidingscluster

Opleidingsrichting			arbeids- bureau	familie	adver- tentie	uitzend- bureau	via school of stage	open sollici- tatie	anders
LBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	61%	41%	61%	32%	4%	42%	11%
	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	58%	24%	70%	36%	6%	64%	0%
	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND	GEDIPLOMEERD	41%	30%	79%	26%	3%	48%	5%
	VERZORGEND	ONGEDIPLOMEERD	45%	21%	68%	24%	5%	24%	8%
TOTAAL			46%	29%	74%	27%	3%	43%	5%

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 7.1. Beroepsklassen en -groepen waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster en per opleidingsrichting

Percentage	
LBO verzorgend gediplomeerd	
<u>beroepsklasse</u>	
Winkelbediende/verkoper	34%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	22%
Kok/kelner/buffetbediende	13%
Boekhouder/kassiere ed	6%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	5%
<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	34%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	22%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	8%
Boekhouder/kassier/loketist	6%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	5%
Kok/keukenassistente	5%
LBO verzorgende beroepen	
<u>beroepsklasse</u>	
Winkelbediende/verkoper	29%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	18%
Kok/kelner/buffetbediende	17%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	8%
Boekhouder/kassiere ed	6%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	6%
Lader/losser/kraanmachinist ed	5%
<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	28%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	18%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	10%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	8%
Kok/keukenassistente	7%
Boekhouder/kassier/loketist	6%
Lader/losser/magazijnknecht ed	5%
LBO textielverwerkende beroepen	
<u>beroepsklasse</u>	
Winkelbediende/verkoper	34%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	18%
Boekhouder/kassiere ed	12%
Voedingsmiddelen-/drankenbereider	11%
Kostuumnaaister/stoffeerder ed	8%
Kok/kelner/buffetbediende	7%
Agrarisch medewerker	5%
Lader/losser/kraanmachinist ed	5%
<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	34%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	18%
Boekhouder/kassier/loketist	12%
Overige voedingsmiddelenfunctie	11%
Confectionnaaister/-stikster ed	8%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	7%
Tuindersknecht/kwekersknecht ed	5%
Lader/losser/magazijnknecht ed	5%
LBO uiterlijke verzorging	
<u>beroepsklasse</u>	
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	60%
Winkelbediende/verkoper	27%
Secretaresse/typiste ed	5%
<u>beroepsgroep</u>	
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	60%
Winkelbediende/verkoper	27%
Secretaresse/typiste ed	5%

LBO kantoor- en verkooppraktijk

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	72%
Boekhouder/kassiere ed	11%
Directeur/bedrijfsleider horeca	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	72%
Boekhouder/kassier/loketist	11%
Bedrijfsleider horecabedrijf	5%

KMBO verzorgend gediplomeerd

beroepsklasse

Huishoudelijk/verzorgende functie neg	27%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	15%
Winkelbediende/verkoper	15%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	8%
Huisbewaarder/schoonmaakster	7%
Boekhouder/kassiere ed	6%
Kok/kelner/buffetbediende	5%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	26%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	15%
Winkelbediende/verkoper	15%
Kapper/schoonheidsspecialiste ed	8%
Glazenwasser/schoonmaakster ed	7%
Boekhouder/kassier/loketist	6%

KMBO verzorgende beroepen

beroepsklasse

Huishoudelijk/verzorgende functie neg	33%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	18%
Winkelbediende/verkoper	13%
Huisbewaarder/schoonmaakster	8%
Boekhouder/kassiere ed	7%
Kok/kelner/buffetbediende	6%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	32%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	18%
Winkelbediende/verkoper	13%
Glazenwasser/schoonmaakster ed	8%
Boekhouder/kassier/loketist	7%

KMBO verzorgend overig

beroepsklasse

Kapper/schoonheidsspecialiste ed	46%
Winkelbediende/verkoper	21%
Lader/losser/kraanmachinist ed	11%
Agrarisch medewerker	7%

beroepsgroep

Kapper/schoonheidsspecialiste ed	46%
Winkelbediende/verkoper	21%
Lader/losser/magazijnknecht ed	11%
Tuindersknecht/kwekersknecht ed	7%

MBO verzorgend gediplomeerd

beroepsklasse

Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	31%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	22%
Winkelbediende/verkoper	9%
Wetenschappelijk/vakspecialist neg	8%
Dienstverlenende functie neg	7%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	22%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	17%
Winkelbediende/verkoper	9%
Maatschappelijk-/cultureel werker	8%
Dokters-/tand-/dierenartsassistent	7%
Apothekersassistent	6%
Kraamverzorgster	5%

MBO agogisch

beroepsklasse

Huishoudelijk/verzorgende functie neg	45%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	24%
Wetenschappelijk/vakspecialist neg	14%
Winkelbediende/verkoper	5%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	45%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	23%
Maatschappelijk-/cultureel werker	14%
Winkelbediende/verkoper	5%

MBO verzorgende beroepen

beroepsklasse

Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	50%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	44%

beroepsgroep

Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	44%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	31%
Kraamverzorgster	17%

MBO assistenten gezondheidszorg

beroepsklasse

Dienstverlenende functie neg	48%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	44%

beroepsgroep

Dokters-/tand-/dierenartsassistent	48%
Apothekersassistent	38%

MBO mode en kleding

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	50%
Kostuumnaaister/stoffeerder ed	9%
Secretaresse/typiste ed	7%
Beeldend kunstenaar	5%
Boekhouder/kassiere ed	5%

beroepsgroep

Winkelbediende/verkoper	50%
Secretaresse/typiste ed	7%
Reclame-/industriële ontwerper ed	5%
Boekhouder/kassier/loketist	5%

MBO activiteitenbegeleiding

beroepsklasse

Wetenschappelijk/vakspecialist neg	80%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	6%

beroepsgroep

Maatschappelijk-/cultureel werker	80%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	5%

MBO civ. en consumptieve-technische diensten

beroepsklasse

Kok/kelner/buffetbediende	62%
Winkelbediende/verkoper	11%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	7%

beroepsgroep

Kok/keukenassistente	39%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	24%
Winkelbediende/verkoper	11%
Dietiste/voedingsdeskundige ed	5%

MBO uiterlijke verzorging

beroepsklasse

Kapper/schoonheidsspecialiste ed	64%
Winkelbediende/verkoper	11%
Secretaresse/typiste ed	7%

beroepsgroep

Kapper/schoonheidsspecialiste ed	64%
Winkelbediende/verkoper	11%
Secretaresse/typiste ed	7%

MBO sociale arbeid

beroepsklasse

Wetenschappelijk/vakspecialist neg	31%
Administratieve functie neg	20%
Secretaresse/typiste ed	14%
Kok/kelner/buffetbediende	12%
Winkelbediende/verkoper	8%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	6%
Boekhouder/kassiere ed	6%

beroepsgroep

Maatschappelijk-/cultureel werker	19%
Secretaresse/typiste ed	14%
Correspondent/adm. employe neg	14%
Personeels-/beroepenadviseur ed	13%
Kok/keukenassistente	9%
Winkelbediende/verkoper	8%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	6%
Receptioniste/reisbureau-employe ed	5%

MBO verpleging

beroepsklasse

Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	92%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	5%

beroepsgroep

Ziekenverz./leerling verpleegkundige	58%
Verpleegkundige (gediplomeerd)	33%
Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	5%

MBO verzorgend overig

beroepsklasse

Profsporter ed	80%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	8%

beroepsgroep

Profsporter/sportinstructeur ed	80%
Fysiotherapeut/arbeidsstherapeut	7%

MBO verzorgend ongediplomeerd

beroepsklasse

Winkelbediende/verkoper	26%
Tand-/dieren-/arts/verplegende ed	13%
Kok/kelner/buffetbediende	10%
Boekhouder/kassiere ed	9%
Secretaresse/typiste ed	7%
Huishoudelijk/verzorgende functie neg	6%
Lader/losser/kraanmachinist ed	5%

<u>beroepsgroep</u>	
Winkelbediende/verkoper	26%
Ziekenverz./leerling verpleegkundige	11%
Boekhouder/kassier/loketist	9%
Kelner/serveerster/buffetbediende ed	7%
Secretaresse/typiste ed	6%
Kinder-/gezins-/bejaardenverz. ed	6%
Lader/losser/magazijnknecht ed	5%

---

n.b. geen gegevens bij kleine getallen

Tabel 7.2. Beroepsgroepenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingsrichting	beroepsgroepenspreiding (alle beroepen)	beroepsgroepenspreiding (alleen beroepen op aansluitend niveau)
GEDIPLOMEERDEN:		
LBO verzorgend:		
LBO verz: verzorgende beroepen	0,86	0,86
LBO verz: textielverwerkende beroepen	0,82	-
LBO verz: uiterlijke verzorging	0,52	0,47
LBO verz: kantoor- en verkooppraktijk	0,49	0,48
LBO verz: vrije afstudeerrichting	-	-
LBO verz: overig	-	-
KMBO verzorgend:		
KMBO verz: verzorgende beroepen	0,84	0,60
KMBO verz: overig	0,72	-
MBO verzorgend:		
MBO verz:agogisch werk	0,72	0,63
MBO verz: verzorging	0,68	0,64
MBO verz: assist. gezondheidszorg	0,62	0,60
MBO verz: mode en kleding	0,73	0,64
MBO verz: activiteitenbegeleiding	0,31	0,11
MBO verz: INTAS	-	-
MBO verz: civiele & cons-techn diensten	0,77	-
MBO verz: uiterlijke verzorging	0,58	0,36
MBO verz: sociale arbeid	0,88	-
MBO verz: verpleging	0,52	0,52
MBO verz: overig	0,34	0,35

-- geen gegevens vanwege getallen

Tabel 7.3. Vereiste niveau (onderbenutting) en richting per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		Vereist opleidingsniveau				Vereiste opleidingsrichting			
		lager	zelfde	hoger	Totaal	eigen	andere	geen	Totaal
					N=100%				N=100%
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	18%	63%	19%	312	21%	6%	73%	322
w.v.	verzorgend	19%	66%	15%	182	17%	6%	77%	191
	textielverwerking	-	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	9%	47%	44%	46	40%	10%	49%	46
	kantoor- en verkooppraktijk	19%	77%	5%	41	19%	0%	81%	43
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	.	.	.	.	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	74%	2%	24%	144	32%	1%	66%	148
w.v.	verzorgend	74%	2%	24%	117	30%	2%	68%	120
	overig	70%	4%	26%	27	43%	0%	57%	28
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	.	.	.	.	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	23%	76%	1%	1124	54%	3%	43%	1103
w.v.	agogisch	21%	78%	1%	221	55%	3%	42%	217
	verzorging	18%	82%	0%	312	58%	1%	40%	301
	assistenten gezondheidszorg	12%	88%	0%	168	60%	1%	39%	163
	mode en kleding	44%	56%	1%	136	32%	7%	62%	136
	activiteitenbegeleiding	18%	82%	0%	61	61%	4%	35%	60
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	49%	50%	1%	39	47%	5%	48%	40
	uiterlijke verzorging	32%	68%	0%	65	65%	3%	32%	68
	sociale arbeid	30%	66%	4%	32	34%	12%	54%	31
	verpleging	14%	84%	1%	50	55%	2%	43%	50
	overig	4%	94%	2%	31	86%	2%	12%	30
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	.	.	.	.	-	-	-	-
TOTAAL		27%	67%	6%	1579	39%	4%	57%	1963

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

. = niet van toepassing

Tabel 7.4. Soort aanstelling en wekelijkse arbeidsduur per opleidingsrichting

		Loondienst		Totaal	Vaste aanstelling		Totaal	Werktijd		Totaal
		ja	nee	N=100%	ja	nee	N=100%	full- time	part- time	N=100%
Opleidingsrichting										
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	98%	2%	346	63%	37%	318	20%	80%	327
w.v.	verzorgende beroepen	98%	2%	201	60%	40%	189	19%	81%	192
	textielverwerkende beroepen	100%	0%	34	62%	38%	29	16%	84%	31
	uiterlijke verzorging	99%	1%	49	66%	34%	46	21%	79%	47
	kantoor- en verkooppraktijk	99%	1%	46	82%	18%	42	26%	74%	43
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	100%	0%	152	63%	37%	152	32%	68%	148
w.v.	verzorgende beroepen	100%	0%	127	62%	38%	126	33%	67%	121
	overig	100%	0%	25	69%	31%	26	26%	74%	27
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	99%	1%	1131	76%	24%	1104	49%	51%	1087
w.v.	agogisch werk	100%	0%	220	71%	29%	215	35%	65%	210
	verzorging	99%	1%	313	79%	21%	307	44%	56%	293
	assistenten gezondheidszorg	100%	0%	169	85%	15%	167	74%	26%	167
	mode en kleding	98%	2%	138	77%	23%	136	69%	31%	137
	activiteitenbegeleiding	100%	0%	61	75%	25%	60	35%	65%	58
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	99%	1%	40	70%	30%	40	58%	42%	40
	uiterlijke verzorging	94%	6%	67	81%	19%	63	42%	58%	64
	sociale arbeid	100%	0%	33	54%	46%	32	54%	46%	32
	verpleging	99%	1%	51	71%	29%	47	34%	66%	47
	overig	91%	9%	31	71%	29%	28	35%	65%	31
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	99%	1%	358	67%	33%	354	44%	56%	358
TOTAAL		99%	1%	2022	71%	29%	1963	42%	58%	1954

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 7.5. Bruto maandloon (in guldens) per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		Bruto maandloon (in guldens)						Gemid- deld	Totaal N=100%
		=<750 1250	751- 1750	1251- 2250	1751- 2750	2251- 2750	>2750		
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	58%	25%	13%	2%	1%	0%	793	239
w.v.	verzorgende beroepen	51%	24%	19%	3%	2%	0%	870	144
	textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	81%	18%	1%	0%	0%	0%	649	37
	kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-	-	-	-
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	16%	39%	32%	8%	4%	1%	1268	98
w.v.	verzorgende beroepen	15%	41%	31%	9%	3%	1%	1272	78
	overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	4%	13%	30%	31%	18%	4%	1807	863
w.v.	agogisch werk	4%	14%	36%	26%	18%	2%	1727	168
	verzorging	2%	7%	31%	30%	25%	5%	1943	236
	assistenten gezondheidszorg	1%	5%	19%	54%	19%	2%	1984	132
	mode en kleding	7%	31%	39%	19%	3%	1%	1435	104
	activiteitenbegeleiding	5%	9%	29%	31%	22%	4%	1850	50
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	8%	20%	22%	33%	15%	2%	1666	30
	uiterlijke verzorging	7%	31%	40%	19%	4%	0%	1415	46
	sociale arbeid	12%	14%	14%	26%	26%	8%	1856	27
	verpleging	3%	2%	22%	37%	29%	7%	2058	40
	overig	7%	9%	18%	20%	31%	16%	2198	24
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	17%	40%	27%	13%	2%	2%	1230	253
TOTAAL		16%	22%	27%	21%	12%	2%	1495	1480

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 7.6. Bruto uurloon (in guldens) per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Bruto uurloon (in guldens)						Gemiddeld	Totaal N=100%
	< 6	6-9	9-12	12-15	15-18	>= 18		
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	55%	31%	11%	1%	0%	1%	6.64	237
w.v. verzorgende beroepen	48%	33%	16%	0%	1%	2%	7.18	143
textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-	-	-	-
uiterlijke verzorging	80%	12%	1%	6%	0%	0%	5.61	36
kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-	-	-	-
vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-	-
overig	-	-	-	-	-	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	12%	39%	34%	11%	3%	1%	9.31	94
w.v. verzorgende beroepen	11%	40%	33%	12%	3%	1%	9.45	75
overig	-	-	-	-	-	-	-	-
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	2%	13%	28%	38%	13%	6%	12.57	838
w.v.agogisch werk	1%	12%	26%	43%	14%	3%	12.56	162
verzorging	1%	7%	29%	42%	15%	7%	13.18	224
assistenten gezondheidszorg	1%	1%	24%	66%	6%	2%	12.68	130
mode en kleding	5%	40%	39%	11%	3%	1%	9.57	103
activiteitenbegeleiding	3%	5%	19%	31%	26%	16%	14.78	48
INTAS	-	-	-	-	-	-	-	-
civ. en consump.-techn.diensten	1%	19%	36%	30%	12%	2%	11.51	30
uiterlijke verzorging	0%	33%	48%	16%	2%	0%	10.12	46
sociale arbeid	0%	14%	17%	33%	20%	16%	13.09	27
verpleging	1%	1%	16%	47%	24%	12%	14.39	39
overig	2%	1%	5%	16%	34%	41%	18.48	23
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	24%	34%	27%	9%	5%	1%	8.75	249
TOTAAL	16%	22%	25%	25%	8%	4%	10.63	1445

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 7.7. Bedrijfsklassen en branches waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingscluster en opleidingsrichting

	Percentage
LBO verzorgend gediplomeerd	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	39%
Overige dienstverlenende bedrijven	23%
Hotels, restaurants, cafe's ed	12%
Gezondheids- en veterinaire diensten	7%
<u>Branche</u>	
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	22%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	17%
Detailh. dames- en herenkleding	7%
Restaurant	6%
LBO verzorgende beroepen	
<u>Branche</u>	
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	18%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	15%
Restaurant	9%
Detailh. vlees/vleeswaren	6%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	6%
Verpleeghuis psychisch	5%
LBO textielverwerkende beroepen	
<u>Branche</u>	
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	18%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	15%
Detailh. dames- en herenkleding	12%
Visbewerkingsinrichting	12%
Detailh. schoeisel	8%
Cafeteria/lunchroom ed	7%
Huishoud-/woningtext.goed.fabriek	6%
Tuinbouw	5%
LBO uiterlijke verzorging	
<u>Branche</u>	
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	59%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	8%
Detailh. aardapp./groente/fruit	5%
Detailh. dames- en herenkleding	5%
Detailh. huish.art. alg.ass.	5%
onderw.	5%
LBO kantoor- en verkooppraktijk	
<u>Branche</u>	
Detailh. levensmidd. alg. ass.	36%
Detailh. dames- en herenkleding	20%
Detailh. aardapp./groente/fruit	10%
Broodfabriek/-bakkerij	6%
Detailh. vlees/vleeswaren	5%
Detailh. melk/zuivelprodukten	5%
Detailh. schoeisel	5%
Cafeteria/lunchroom ed	5%
KMBO verzorgend gediplomeerd	
<u>bedrijfsklasse</u>	
Maatschappelijke dienstverlening	29%
Detailhandel	21%
Gezondheids- en veterinaire diensten	18%
Overige dienstverlenende bedrijven	9%
<u>Branche</u>	
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	19%
Verpleeghuis somatisch	11%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	10%
Gezinsverz./bejaardenhulpinst.	8%
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	8%
Verpleeghuis psychisch	5%
KMBO verzorgende beroepen	

Branche

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	23%
Verpleeghuis somatisch	13%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	11%
Gezinsverz.-/bejaardenhulpinst.	10%
Verpleeghuis psychisch	6%

KMBO verzorgend overig

Branche

Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	48%
Tuinbouw	7%
Boekdrukkerij	7%
Detailh. aardapp./groente/fruit	7%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	7%

MBO verzorgend gediplomeerd

bedrijfsklasse

Maatschappelijke dienstverlening	32%
Gezondheids- en veterinaire diensten	31%
Detailhandel	16%

Branche

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	10%
Kinderdagverblijf/creche gezonde kk	9%
Tehuis geest./dubbel gehandicapten	7%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	7%
Verpleeghuis somatisch	6%
Apotheek	5%
Medische/verpleegkundige dienst ed	5%

MBO agogisch

Branche

Kinderdagverblijf/creche gezonde kk	39%
Tehuis geest./dubbel gehandicapten	23%

MBO verzorgende beroepen

Branche

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	27%
Verpleeghuis somatisch	17%
Medische/verpleegkundige dienst ed	14%
Gezinsverz.-/bejaardenhulpinst.	11%
Verpleeghuis psychisch	10%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	5%

MBO assistenten gezondheidszorg

Branche

Apotheek	37%
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	21%
Huisartsenpraktijk	18%
Tandartsenpraktijk/-kliniek ed	12%
Medische/verpleegkundige dienst ed	5%

MBO mode en kleding

Branche

Detailh. dames- en herenkleding	29%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	5%
Warenhuis	5%

MBO activiteitenbegeleiding

Branche

Bejaardentehuis geen psychogeriatric	24%
Verpleeghuis somatisch	20%
Tehuis geest./dubbel gehandicapten	15%
Verpleeghuis psychisch	14%
Dagverblijf geest./dubbel gehand.	6%

MBO civ. en consumptieve-technische diensten

<u>Branche</u>	
Restaurant	26%
Dineruitzending	12%
Hotel	10%
Detailh. levensmidd. alg. ass.	8%
Cafeteria/lunchroom ed	5%

MBO uiterlijke verzorging

<u>Branche</u>	
Kappersbedrijven en schoonheidsinstituten	48%
Schoonheidsinstituut	9%
Detailh. drogisterij-artikelen	7%

MBO sociale arbeid

<u>Branche</u>	
Algemeen overheidsbestuur	19%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	7%
Warenhuis	6%
Restaurant	6%
Uitzendbureau	6%

MBO verpleging

<u>Branche</u>	
Algemeen ziekenhuis (niet acad.)	32%
Tehuis geest./dubbel gehandicapten	17%
Psychiatrische inrichting/kliniek	12%
Bejaardentehuis geen psychogeriatric	9%
Verpleeghuis psychisch	8%
Verpleeghuis somatisch	8%

MBO verzorgend overig

<u>Branche</u>	
Sportschool/zelfst. sportinstructeur	26%
Vereniging/organisatie sport	20%
Sportaccommodatie	15%
Algemeen overheidsbestuur	7%
Gesp. ziekenhuis/kliniek ed	5%

MBO verzorgend ongediplomeerd

<u>bedrijfsklasse</u>	
Detailhandel	36%
Gezondheids- en veterinaire diensten	12%
Hotels, restaurants, cafe's ed	10%
Maatschappelijke dienstverlening	9%
Overige dienstverlenende bedrijven	6%

<u>Branche</u>	
Detailh. levensmidd. alg. ass.	13%
Warenhuis	6%

---

n.b. geen gegevens bij kleine getallen

Tabel 7.8. Bedrijfsklassenspreiding per opleidingsrichting (alleen gediplomeerde schoolverlaters)

Opleidingsrichting	bedrijfsklassenspreiding
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD:	
verzorgende beroepen	0,81
textielverwerkende beroepen	0,76
uiterlijke verzorging	0,54
kantoor- en verkooppraktijk	0,34
vrije afstudeerrichting	-
overig	-
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD:	
verzorgende beroepen	0,79
overig	0,70
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD:	
agogisch werk	0,48
verzorging	0,56
assist. gezondheidszorg	0,51
mode en kleding	0,63
activiteitenbegeleiding	0,57
INTAS	-
civiele & cons-techn diensten	0,61
uiterlijke verzorging	0,60
sociale arbeid	0,84
verpleging	0,45
overig	0,55

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 7.9. Grootte van de organisatie waarin de schoolverlaters werkzaam zijn per opleidingsrichting

		Grootte van de organisatie						Totaal
		<10	10-50	50-100	100-500	500-1000	>=1000	weet niet
Opleidingsrichting								N=100%
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	35%	20%	9%	8%	4%	3%	20%
w.v.	verzorgende beroepen	28%	22%	9%	8%	4%	3%	25%
	textielverwerkende beroepen	34%	24%	13%	9%	8%	0%	14%
	uiterlijke verzorging	75%	3%	0%	5%	5%	6%	6%
	kantoor- en verkooppraktijk	19%	19%	21%	11%	0%	7%	23%
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	19%	20%	10%	11%	1%	4%	34%
w.v.	verzorgende beroepen	10%	22%	13%	13%	1%	2%	39%
	overig	59%	11%	0%	4%	4%	11%	11%
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	22%	20%	10%	15%	7%	9%	17%
w.v.	agogisch werk	18%	29%	8%	11%	11%	7%	15%
	verzorging	2%	14%	18%	28%	6%	8%	24%
	assistenten gezondheidszorg	53%	22%	2%	2%	3%	8%	10%
	mode en kleding	31%	24%	13%	7%	5%	10%	12%
	activiteitenbegeleiding	3%	14%	11%	27%	10%	9%	26%
	INTAS	-	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	19%	27%	11%	8%	7%	15%	13%
	uiterlijke verzorging	58%	21%	5%	5%	4%	5%	2%
	sociale arbeid	24%	17%	10%	14%	9%	16%	9%
	verpleging	4%	4%	4%	15%	21%	23%	30%
	overig	37%	32%	4%	5%	4%	6%	11%
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	25%	22%	7%	11%	5%	12%	18%
TOTAAL		24%	21%	9%	12%	6%	8%	19%

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 8.1. Oordeel van de gediplomeerde werkende schoolverlaters over de aansluiting op de huidige baan per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		goed	Aansluiting naar baan		slecht	Totaal N=100%
			voldoende	matig		
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	50%	30%	15%	5%	301
w.v.	verzorgende beroepen	51%	27%	16%	6%	171
	textielverwerkende beroepen	42%	39%	12%	7%	32
	uiterlijke verzorging	58%	23%	13%	6%	47
	kantoor- en verkooppraktijk	52%	32%	13%	3%	35
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	30%	32%	23%	15%	182
w.v.	verzorgende beroepen	32%	35%	21%	12%	155
	overig	19%	19%	33%	30%	27
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	36%	43%	14%	7%	1145
w.v.	agogisch werk	38%	43%	14%	5%	218
	verzorging	39%	46%	12%	3%	333
	assistenten gezondheidszorg	45%	38%	14%	2%	171
	mode en kleding	17%	38%	24%	22%	131
	activiteitenbegeleiding	26%	58%	10%	6%	62
	INTAS	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	31%	38%	15%	15%	40
	uiterlijke verzorging	41%	39%	9%	11%	66
	sociale arbeid	18%	39%	39%	4%	27
	verpleging	42%	47%	7%	4%	48
	overig	47%	46%	8%	0%	31
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
TOTAAL		38%	39%	15%	7%	1628

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 8.2. Percentage gediplomeerde werkende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster

	Opleidingscluster			Totaal
	LBO verz m.d.	KMBO verz m.d.	MBO verz m.d.	
Leren studeren	47%	43%	30%	34%
Vreemde talen	30%	38%	35%	34%
Met cijfers werken	39%	43%	32%	34%
Informatica, automatisering	40%	31%	54%	49%
Zelfstandig werken	59%	43%	35%	40%
Organiseren/plannen	53%	59%	49%	51%
Correcte spelling/foutloos schrijven	30%	46%	31%	32%
Een verslag of rapport schrijven	42%	65%	45%	47%
Spreekvaardigheid	37%	40%	31%	33%
Met mensen/klanten omgaan	55%	38%	28%	34%
Beroepskeuze/studiekeuze	47%	55%	45%	46%
Leren solliciteren	59%	68%	57%	58%
Vakkennis en vaktheorie	51%	49%	45%	46%
Praktijkoriëntatie of stage	69%	54%	41%	47%
Omgaan met apparatuur of materialen	45%	53%	44%	45%
Kennis van organisatie bedrijf	59%	52%	39%	44%
Kennis van arbeidsvoorwaarden	78%	70%	70%	72%
Commerciele kennis en verkooptechniek	40%	17%	23%	26%
Samenwerken met collega	44%	35%	25%	30%

Tabel 8.3. Oordeel van de gediplomeerde verder lerende schoolverlaters over de aansluiting op de huidige baan per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		goed	Aansluiting naar baan		slecht	Totaal N=100%
			voldoende	matig		
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	40%	39%	15%	6%	918
w.v.	verzorgende beroepen	42%	39%	13%	5%	642
	textielverwerkende beroepen	26%	36%	29%	9%	95
	uiterlijke verzorging	34%	47%	12%	7%	39
	kantoor- en verkooppraktijk	39%	40%	14%	7%	84
	vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	46%	26%	22%	6%	68
w.v.	verzorgende beroepen	44%	28%	22%	6%	64
	overig	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	32%	39%	20%	10%	377
w.v.	agogisch werk	41%	39%	16%	4%	134
	verzorging	24%	31%	32%	13%	32
	assistenten gezondheidszorg	22%	45%	26%	7%	26
	mode en kleding	16%	41%	22%	21%	55
	activiteitenbegeleiding	33%	48%	14%	5%	21
	INTAS	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	9%	45%	23%	23%	23
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-
	sociale arbeid	43%	30%	14%	13%	30
	verpleging	33%	38%	28%	2%	27
	overig	24%	55%	16%	5%	12
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-
TOTAAL		38%	39%	17%	7%	1363

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 8.4. Percentage gediplomeerde verder lerende schoolverlaters dat van mening is dat meer aandacht aan de onderscheiden aspecten tijdens de opleiding moet worden besteed per opleidingscluster

	Opleidingscluster			Totaal
	LBO verz m.d.	KMBO verz m.d.	MBO verz m.d.	
Leren studeren	59%	59%	56%	59%
Vreemde talen	43%	59%	56%	47%
Met cijfers werken	40%	43%	43%	41%
Informatica, automatisering	48%	38%	70%	54%
Zelfstandig werken	62%	43%	43%	56%
Organiseren/plannen	62%	58%	51%	59%
Correcte spelling/foutloos schrijven	48%	47%	61%	51%
Een verslag of rapport schrijven	62%	61%	57%	61%
Spreekvaardigheid	42%	43%	53%	45%
Met mensen/klanten omgaan	52%	39%	24%	43%
Beroepskeuze/studiekeuze	54%	57%	66%	58%
Leren solliciteren	53%	64%	57%	55%
Vakkennis en vaktheorie	33%	42%	40%	35%
Praktijkoriëntatie of stage	65%	48%	25%	53%
Omgaan met apparatuur of materialen	39%	45%	34%	38%
Kennis van organisatie bedrijf	48%	43%	37%	45%
Kennis van arbeidsvoorwaarden	56%	52%	55%	56%
Commerciele kennis en verkooptechniek	24%	19%	24%	24%
Samenwerken met collega	51%	39%	26%	44%

Tabel 8.5. Deelname aan aanvullende opleidingen door (werkende en werkloze) schoolverlaters per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Percentage dat deelneemt aan cursus					
	werkenden deelname	Totaal N=100%	werklozen deelname	Totaal N=100%	totaal deelname	Totaal N=100%
LBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	8%	344	-	-	5%	1249
w.v. verzorgende beroepen	8%	200	-	-	6%	828
textielverwerkende beroepen	14%	34	-	-	6%	135
uiterlijke verzorging	3%	51	-	-	7%	95
kantoor- en verkooppraktijk	9%	43	-	-	7%	124
vrije afstudeerrichting	-	-	-	-	0%	53
overig	-	-	-	-	-	-
LBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	11%	35
KMBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	6%	156	-	-	8%	293
w.v. verzorgende beroepen	5%	129	-	-	7%	260
overig	11%	27	-	-	12%	33
KMBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	8%	40
MBO VERZORGEND GEDIPLOMEERD	19%	1136	10%	43	15%	1613
w.v.agogisch werk	14%	223	11%	8	9%	370
verzorging	10%	316	-	-	9%	376
assistenten gezondheidszorg	26%	169	-	-	22%	201
mode en kleding	23%	137	11%	12	18%	205
activiteitenbegeleiding	27%	61	-	-	20%	90
INTAS	-	-	-	-	7%	28
civ. en consump.-techn.diensten	31%	39	-	-	24%	70
uiterlijke verzorging	40%	68	-	-	36%	83
sociale arbeid	31%	33	-	-	17%	61
verpleging	7%	51	-	-	6%	79
overig	17%	30	-	-	16%	49
MBO VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	19%	366	16%	38	11%	786
TOTAAL	16%	2038	15%	136	11%	4016

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 8.6. Reden volgen aanvullende opleiding of cursus per opleidingsrichting

Opleidingsrichting		Reden volgen aanvullende opleiding-cursus					Totaal N=100%
		nodig voor huidige baan	voorwaar de voor huidige baan	om hogerop te komen	voor ander soort baan	meer kans op werk anders	
LBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	17%	1%	34%	4%	13%	61
w.v.	verzorgende beroepen	-	-	-	-	-	-
	textielverwerkende beroepen	-	-	-	-	-	-
	uiterlijke verzorging	-	-	-	-	-	-
	kantoor- en verkooppraktijk	-	-	-	-	-	-
LBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-
w.v.	verzorgende beroepen	-	-	-	-	-	-
	overig	-	-	-	-	-	-
KMBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	-	-	-	-	-	-
MBO	VERZORGEND GEDIPLOMEERD	31%	5%	18%	9%	6%	234
w.v.	agogisch werk	24%	10%	5%	14%	10%	34
	verzorging	49%	4%	12%	9%	2%	32
	assistenten gezondheidszorg	34%	5%	11%	2%	7%	44
	mode en kleding	17%	0%	35%	12%	6%	36
	activiteitenbegeleiding	61%	0%	8%	11%	5%	18
	INTAS	-	-	-	-	-	-
	civ. en consump.-techn.diensten	7%	7%	34%	16%	4%	17
	uiterlijke verzorging	31%	3%	29%	4%	2%	28
	sociale arbeid	-	-	-	-	-	-
	verpleging	-	-	-	-	-	-
	overig	43%	5%	11%	0%	5%	8
MBO	VERZORGEND ONGEDIPLOMEERD	6%	10%	20%	17%	13%	84
TOTAAL		23%	6%	20%	10%	9%	407

- = geen gegevens vanwege kleine getallen

Tabel 9.1. De marktpositie van de opleidingsrichtingen (alleen gediplomeerden)

Dimensies Indicatoren	kwaliteit v/h werk				kans op werk	
	maand- loon	uur- loon	vast werk	onder- benutting	werkl. heid	intrede- werkl.
LBO VERZORGEND						
LBO verz: verzorgende beroepen	-	-	0	0	0	-
LBO verz: uiterlijke verzorging	--	--	0	+	+	
LBO verz: kantoor- en verkooppraktijk			+	0	--	
KMBO VERZORGEND						
KMBO verz: verzorgende beroepen	0	0	0	--	--	--
KMBO verz: overig			0	--	++	
MBO VERZORGEND						
MBO verz: agogisch werk	0	+	0	0	0	0
MBO verz: verzorging	+	+	+	0	+	0
MBO verz: assistenten gezondheidszorg	+	+	+	+	+	0
MBO verz: mode en kleding	0	0	+	-	0	0
MBO verz: activiteitenbegeleiding	0	++	+	0	0	-
MBO verz: civ. & cons.techn diensten	0	0	0	-	0	0
MBO verz: uiterlijke verzorging	0	0	+	0	0	0
MBO verz: sociale arbeid	0	+	0	0	-	0
MBO verz: verpleging	+	+	0	+	+	0
MBO verz: overig	+	++	0	+	+	+

++ = zeer gunstig, + = tamelijk gunstig, 0 = neutraal, - = tamelijk ongunstig, -- = zeer ongunstig

BIJLAGE IV

VRAGENLIJSTEN LBO EN (K)MBO

Beste oud-leerling,

Vorig jaar heb je de schoolopleiding afgesloten. Op basis van onze gegevens gaat het hierbij om de opleiding die hieronder afgedrukt staat. De school is zeer geïnteresseerd in de ervaringen die je daarna hebt opgedaan.

Ben je na het verlaten van de school gaan werken, of ben je een andere opleiding gaan volgen? Om op deze en andere vragen een antwoord te krijgen, willen we je vragen deze vragenlijst in te vullen.

De school werkt, evenals een groot aantal andere scholen in Nederland, in het kader van het project "Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters" nauw samen met het regionale Adviescentrum voor Opleiding en Beroep en het Servicebureau Schoolverlatersinformatie.

Wanneer je deze vragenlijst invult draag je ertoe bij dat we beter zicht krijgen op de aansluiting van de opleiding op een vervolgopleiding of op een baan. De opleiding kan dan beter worden afgestemd op vervolgonderwijs of werk. De uitkomsten zijn ook heel belangrijk voor jongeren die nog een keuze moeten maken voor een bepaalde opleiding. Zij kunnen dan zien wat er mogelijk is na verschillende opleidingen. Het invullen van de vragenlijst kost je beslist niet veel tijd!

De ingevulde vragenlijst kun je **zonder postzegel** in de bijgevoegde antwoortenveloppe opsturen naar het Servicebureau Schoolverlatersinformatie. De formulieren komen dus niet meer terug op school.

De gegevens worden anoniem verwerkt. Dat wil zeggen, alle antwoorden worden opgeteld en niemand weet straks wat "jij" hebt ingevuld. Jouw eigen gegevens worden alleen aan de school doorgegeven wanneer je daar geen bezwaar tegen hebt. Dit kun je aangeven bij vraag 24.

Wij hopen dat je mee wilt werken en de vragenlijst zo spoedig mogelijk wilt invullen en opsturen.

Bedankt voor je medewerking!

Vul je antwoord op de stippellijntjes in of kruis een hokje aan. Het kan zijn dat je een aantal vragen niet hoeft in te vullen. Let daarom goed op naar welke vraag je wordt doorverwezen. Er is steeds maar één antwoord mogelijk, tenzij anders aangegeven.

Opleiding vorig jaar (schooljaar 1991/1992)

- 1 a. Hiernaast staat de dagopleiding die je vorig schooljaar (1991/1992) gevolgd hebt. Klopt dit?

☐ 1 ja

☐ 2 nee, ik heb een andere dagopleiding gevolgd, namelijk: .....

- b. Wanneer ben je met deze opleiding begonnen?
En in welke klas?

maand : ..... jaar: 19 .....
klas: .....

- c. Wanneer heb je deze opleiding verlaten?
En in welke klas?

maand : ..... jaar: 19 .....
klas: .....

- d. Heb je een diploma van deze opleiding?
☐ 1	volledig diploma	→	<i>ga door met vraag 2</i>
☐ 2	alleen deelcertificaten	→	<i>ga door met vraag 1e</i>
☐ 3	alleen theorie-examen	→	<i>ga door met vraag 1e</i>
☐ 4	geen diploma	→	<i>ga door met vraag 1e</i>
- e. Waarom heb je deze opleiding niet tot het volledige diploma afgemaakt?
☐ 1	om persoonlijke redenen (verhuisd, ziekte, e.d.)
☐ 2	vanwege de school (slechte begeleiding, problemen met de leerkrachten, e.d.)
☐ 3	vanwege de opleiding (sloot niet aan, te zwaar, e.d.)
☐ 4	omdat ik liever wilde werken
☐ 5	omdat ik ben doorgegaan met een HBO-opleiding
☐ 6	omdat de behaalde certificaten genoeg waren voor wat ik wilde gaan doen
☐ 7	vanwege een andere reden, namelijk: .....

Eerdere opleiding (vóór 1991/1992)

- 2 a. Op grond van welke vooropleiding ben je toegelaten tot de opleiding van vraag 1a? : .....
- (bijv. LTS-bouw, MAVO, KMBO, MDGO-AW, LEAO-winkelpraktijk)
- b. Heb je van deze vooropleiding het diploma behaald?
☐ 1	ja	→	<i>ga door met vraag 2c</i>
☐ 2	nee	→	<i>ga door met vraag 3</i>
- c. Alleen invullen wanneer je een LBO-vooropleiding hebt: Heb je 3 of meer vakken op C-niveau gedaan?
☐ 1	ja
☐ 2	nee

Na de opleiding

- 3 a. Wat wilde je vorig jaar direct na de opleiding gaan doen?
☐ 1	werken	→	<i>ga door met vraag 3b</i>
☐ 2	verder leren	→	<i>ga door met vraag 4</i>
☐ 3	iets anders	→	<i>ga door met vraag 4</i>
- b. Wanneer ben je actief begonnen met werk zoeken? (je kunt ook al begonnen zijn met zoeken voordat je de opleiding verlaten hebt)
- maand : ..... jaar: 19 .....
- c. Hoeveel maanden ben je in totaal werkloos geweest sinds je de opleiding verlaten hebt?
- : ..... maanden
- (vul '0' maanden in wanneer je niet werkloos bent geweest)

Huidige bezigheden

- 4 a. Volg je op dit moment een opleiding in:
☐ 1	ja	→	<i>ga door met vraag 4b</i>
☐ 2	nee	→	<i>ga door met vraag 5</i>
- het **leerlingstelsel** (bijv. SOM, VEV, INNOVAM) of
- een **in-service opleiding** in de **verpleging of verzorging** (bijv. A-verpleging of ziekenverzorging)?
- b. Welke opleiding in het leerlingstelsel/in-service volg je op dit moment? : .....
- (bijv. motorvoertuigentechniek, installatietechniek, ziekenverzorging, A-verpleging)
- c. Alleen voor personen in het leerlingwezen: Hoe heet het leerlingstelsel? : .....
- (bijv. ECABO, INNOVAM, SOM, VEV, OVDB)
- d. Verricht je naast het schoolgedeelte van de opleiding ook nog werk (of stage) voor 12 uur of meer per week?
☐ 1	ja, betaald werk	→	<i>ga door met vraag 8</i>
☐ 2	ja, werk met uitsluitend onkosten- of stagevergoeding	→	<i>ga door met vraag 8</i>
☐ 3	ja, onbetaald werk	→	<i>ga door met vraag 8</i>
☐ 4	nee	→	<i>ga door met vraag 14</i>

5. Wat is op dit moment je **voornaamste** bezigheid? ☐ 1 scholier, student
(3 dagen of meer per week) → ga door met vraag 6
- Let op: maar één antwoord mogelijk!**
- ☐ 2 betaald werk
(minstens 12 uur per week) → ga door met vraag 8
- ☐ 3 onbetaald werk → ga door met vraag 7
- ☐ 4 huishouden → ga door met vraag 7
- ☐ 5 werkloos → ga door met vraag 7
- ☐ 6 militaire/vervangende dienst
(geen KVV) → ga door met vraag 14
- ☐ 7 anders, namelijk: .....
..... → ga door met vraag 7

Huidige opleiding

- 6 a. Welke opleiding volg je op dit moment?
(bijv. PABO, HTS, HEAO, Kunstacademie) : .....
- b. Alleen voor MBO en HBO:
Welke vakrichting, afdeling of specialisatie doe je binnen deze opleiding? : .....
(bijv. bouwkunde, bestuurlijke richting, personeelswerk)
- c. In welke gemeente volg je deze opleiding en
wat is de reisafstand tot je huisadres? gemeente: .....
reisafstand: ..... kilometer

7. Vervul je op dit moment, naast de bezigheid die je bij vraag 5 hebt aangekruist, ook nog betaald werk voor 12 uur of meer per week?
- ☐ 1 ja → ga door met vraag 8
- ☐ 2 nee → ga door met vraag 14

Je huidige werk en beroep

Indien je méér dan 1 baan hebt, hebben de vragen 8 t/m 13 betrekking op de baan met de meeste uren

- 8 a. Is dit je eerste baan na het verlaten van de school? ☐ 1 ja
☐ 2 nee
- b. Hoe ben je aan je huidige baan gekomen?
Let op: maar één antwoord mogelijk!
- ☐ 1 gereageerd op een advertentie
- ☐ 2 via eerder betaald werk
- ☐ 3 via familie of vrienden/kennissen
- ☐ 4 door de werkgever gevraagd
- ☐ 5 via het arbeidsbureau
- ☐ 6 via een uitzendbureau
- ☐ 7 via vakantiewerk/bijbaantje
- ☐ 8 via stage/via de school
- ☐ 9 open sollicitatie/zelf aan de werkgever om werk gevraagd
- ☐ 10 via werkervaringsproject (bijv. Jeugdwerkgarantieplan)
- ☐ 11 anders, namelijk: .....
- c. Wanneer ben je in deze baan begonnen? maand: ..... jaar: 19 .....
- 9 a. Betreft je huidige baan seizoenswerk of vakantiewerk?
- ☐ 1 seizoenswerk
- ☐ 2 vakantiewerk
- ☐ 3 overig werk
- b. In wat voor dienstverband werk je?
- ☐ 1 leer-werkovereenkomst
(via het leerlingwezen/in-service opleiding) → ga door met vraag 9c
- ☐ 2 loondienst
(inclusief werk via uitzendbureau) → ga door met vraag 9c
- ☐ 3 oproepkracht of nul-urencontract → ga door met vraag 9c
- ☐ 4 werkervaringsproject → ga door met vraag 9c
- ☐ 5 ik heb mijn eigen bedrijf → ga door met vraag 10
- ☐ 6 werk mee in bedrijf van ouders/echtgenoot → ga door met vraag 10

- c. Wat voor aanstelling heb je? ☐ 1 tijdelijk werk via een uitzendbureau
☐ 2 tijdelijk werk bij werkgever (1 jaar of korter)
☐ 3 tijdelijk werk bij werkgever (langer dan 1 jaar)
☐ 4 vaste baan of proeftijd voor een vaste baan
- 10a. Hoe heet het beroep of de functie die je hebt? : .....
 (bijv. tandartsassistente, verpleger, tuinder, ...
 groepsleidster, bouwkundig tekenaar)
- b. Wat zijn je voornaamste werkzaamheden? : .....
 (bijv. technisch tekenen, patiënten verzorgen, ...
 veeverzorging, boekhouden)
- c. Op wat voor afdeling werk je? : .....
 (bijv. administratie, montagehal, magazijn, ...
 receptie, operatiekamer)
- 11a. Bij wat voor organisatie of bedrijf werk je? : .....
 (bijv. machinefabriek, garagewerkplaats, ...
 kledingwinkel, ziekenhuis)
- b. Hoeveel mensen werken er ongeveer? ☐ 1 minder dan 10
 (het gaat om alle werknemers van het bedrijf ☐ 2 10 tot 50
 in Nederland) ☐ 3 50 tot 100
☐ 4 100 tot 500
☐ 5 500 tot 1000
☐ 6 1000 of meer
☐ 7 weet ik niet
- c. In welke plaats is het bedrijf gevestigd? : .....
- 12a. Welk soort opleiding werd voor je huidige ☐ 1 geen opleiding vereist of alleen lagere school
 baan vereist? ☐ 2 een lagere beroepsopleiding (bijv. LTS, LHNO)
☐ 3 MAVO
☐ 4 leerlingwezen
☐ 5 HAVO
☐ 6 VWO
☐ 7 een middelbare beroepsopleiding (bijv. MTS, MDGO)
☐ 8 een hogere beroepsopleiding (bijv. HTS, HEAO)
☐ 9 een universitaire opleiding
- b. Werd ook nog een speciale vakrichting vereist? ☐ 1 ja, de richting die ik zelf heb gevolgd
 (bijv. de richting bouw of bedrijfsadministratie) ☐ 2 ja, maar een andere richting
☐ 3 nee
- 13a. Hoeveel uur per week werk je in deze baan : ..... uur per week
 (volgens je contract)? – laat overwerk buiten (wanneer je in het leerlingwezen zit, tel dan de uren op school
 beschouwing – ga uit van de laatste maand niet mee)
- b. Hoeveel verdien je in deze baan ongeveer bruto bruto ongeveer: ..... gulden per maand
 per maand? – eventuele toeslagen of fooien mee- (ga uit van de laatste maand, zie eventueel je loonstrookje)
 rekenen – overwerk en vakantiegeld niet meetellen

Op zoek naar (ander) werk

De vragen 14 t/m 25 zijn voor iedereen bestemd

- 14a. Ben je actief op zoek naar (ander) betaald werk? ☐ 1 ja → ga door met vraag 14b
 (een betaalde baan voor minstens 12 uur per week) ☐ 2 nee → ga door met vraag 15
- b. Zo ja, hoe heb je de afgelopen 4 weken naar ☐ 1 via advertenties
 werk gezocht? ☐ 2 via familie of vrienden/kennissen
☐ 3 via het arbeidsbureau
☐ 4 via een uitzendbureau
☐ 5 open sollicitatie/zelf aan de werkgever om werk gevraagd
☐ 6 via school
☐ 7 anders, namelijk: .....
- Let op:** meerdere antwoorden mogelijk!

- c. Sta je als werkzoekende ingeschreven bij het arbeidsbureau? ☐ 1 ja ☐ 2 nee
- d. Stel, je vindt nú een (andere) geschikte baan. Hoe snel kun je daarmee dan beginnen? ☐ 1 binnen 2 weken → ga door met vraag 15
☐ 2 binnen 3 maanden → ga door met vraag 14e
☐ 3 pas na 3 maanden → ga door met vraag 14e
- e. Waarom kun je niet binnen 2 weken beginnen? ☐ 1 vanwege opzegtermijn huidige baan
☐ 2 vanwege afronden huidige opleiding
☐ 3 vanwege afronden vrijwilligerswerk
☐ 4 vanwege regelen kinderopvang
☐ 5 vanwege vakantie of ziekte
☐ 6 vanwege een andere reden

Aanvullende opleiding of cursus

- 15a. Volg je nog een aanvullende opleiding of cursus? ☐ 1 ja → ga door met vraag 15b
☐ 2 nee → ga door met vraag 16
(geen hobby cursus; wel bijv. een bedrijfsopleiding, vakcursus, applicatiecursus)
Let op: vul hier *niet* de opleiding in die je eventueel al bij vraag 4 of 6 hebt ingevuld!
- b. Zo ja, welke opleiding of cursus? : .....
- (naam + onderwerp) .....
- c. Waarom volg je deze opleiding of cursus? ☐ 1 het is nodig om bij te blijven in mijn huidige baan
☐ 2 was een voorwaarde om mijn huidige baan te krijgen
☐ 3 het is nodig om hogerop te komen
☐ 4 ik wil in een ander soort baan gaan werken
☐ 5 ik heb dan meer kans op werk
☐ 6 andere reden, namelijk: .....

De opleiding achteraf bezien

16. Hoe vind je de aansluiting tussen je opleiding van vorig jaar en je huidige bezigheden? ☐ 1 goed
☐ 2 voldoende
☐ 3 matig
☐ 4 slecht
 (bijv. je werk of opleiding)
17. Hieronder noemen we een aantal zaken. Moet daar in de opleiding die je vorig jaar verlaten hebt méér of juist minder aandacht aan worden besteed?
	veel meer aandacht	iets meer aandacht	evenveel aandacht	iets minder aandacht	veel minder aandacht
a. Vakkennis/vaktheorie	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. Leren studeren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. Vreemde talen (Engels, Duits e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. Met cijfers werken (wiskunde, rekenen)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. Informatica, automatisering	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f. Praktijkoriëntatie of stage	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g. Omgaan met apparatuur en materialen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h. Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i. Kennis van arbeidsvoorwaarden (CAO, wat te doen bij ontslag e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
j. Organiseren/plannen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
k. Zelfstandig werken	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
l. Commerciële kennis, verkooptechniek	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
m. Correcte spelling/foutloos schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
n. Een verslag of rapport schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
o. Spreekvaardigheid	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
p. Samenwerken met collega's	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
q. Met mensen/klanten omgaan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
r. Beroepskeuze/studiekeuze	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
s. Leren solliciteren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

18. Als je opnieuw voor de keuze stond, zou je deze ☐ 1 ja
opleiding dan opnieuw kiezen? ☐ 2 nee

Tot slot

19. Wanneer ben je geboren? maand: .....jaar: 19 .....
20. Geslacht ☐ 1 man
☐ 2 vrouw
21. Tot welke bevolkingsgroep hoor je? ☐ 1 Nederlandse
☐ 2 Surinaamse
☐ 3 Antilliaanse/Arubaanse
☐ 4 Turkse
☐ 5 Marokkaanse
☐ 6 Anders, namelijk: .....
22. Postcode huisadres (*alléén de cijfers*)
23. Wat is de hoogste opleiding van je ouders
(of verzorgers)?
vader/verzorgster	moeder/verzorgster
☐ 1 lagere school	☐ 1 lagere school
☐ 2 lagere beroepsopleiding	☐ 2 lagere beroepsopleiding
☐ 3 MAVO/MULO	☐ 3 MAVO/MULO
☐ 4 HAVO/MMS	☐ 4 HAVO/MMS
☐ 5 VWO/Gymnasium/HBS	☐ 5 VWO/Gymnasium/HBS
☐ 6 middelbare beroepsopleiding	☐ 6 middelbare beroepsopleiding
☐ 7 hogere beroepsopleiding	☐ 7 hogere beroepsopleiding
☐ 8 universiteit	☐ 8 universiteit
☐ 9 weet ik echt niet	☐ 9 weet ik echt niet
24. Je vroegere school wil graag weten wat leerlingen ☐ 1 ja, ik vind het goed
zijn gaan doen. Zo kan de school de leerlingen in ☐ 2 nee, ik heb hier bezwaar tegen
de toekomst beter voorbereiden op een
vervolgopleiding of een latere baan.
Vind je het goed wanneer aan je vroegere school
wordt doorgegeven wat je nu doet?
25. Wanneer heb je deze vragenlijst ingevuld? maand : 1993

Opmerkingen

Ruimte voor opmerkingen over de school, het werk, de vragenlijst, e.d.

.....

.....

.....

Hartelijk bedankt voor het invullen.

Stuur de vragenlijst zo snel mogelijk op in de antwoordenvolp (een postzegel is niet nodig).

Beste oud-leerling,

Vorig jaar heb je de schoolopleiding afgesloten. Op basis van onze gegevens gaat het hierbij om de opleiding die hieronder afgedrukt staat. De school is zeer geïnteresseerd in de ervaringen die je daarna hebt opgedaan.

Ben je na het verlaten van de school gaan werken, of ben je een andere opleiding gaan volgen? Om op deze en andere vragen een antwoord te krijgen, willen we je vragen deze vragenlijst in te vullen.

De school werkt, evenals een groot aantal andere scholen in Nederland, in het kader van het project "Registratie van Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters" nauw samen met het regionale Adviescentrum voor Opleiding en Beroep en het Servicebureau Schoolverlatersinformatie.

Wanneer je deze vragenlijst invult draag je ertoe bij dat we beter zicht krijgen op de aansluiting van de opleiding op een vervolgopleiding of op een baan. De opleiding kan dan beter worden afgestemd op vervolgonderwijs of werk. De uitkomsten zijn ook heel belangrijk voor jongeren die nog een keuze moeten maken voor een bepaalde opleiding. Zij kunnen dan zien wat er mogelijk is na verschillende opleidingen. Het invullen van de vragenlijst kost je beslist niet veel tijd!

De ingevulde vragenlijst kun je zonder postzegel in de bijgevoegde antwoortenveloppe opsturen naar het Servicebureau Schoolverlatersinformatie. De formulieren komen dus niet meer terug op school.

De gegevens worden anoniem verwerkt. Dat wil zeggen, alle antwoorden worden opgeteld en niemand weet straks wat "jij" hebt ingevuld. Jouw eigen gegevens worden alleen aan de school doorgegeven wanneer je daar geen bezwaar tegen hebt. Dit kun je aangeven bij vraag 23.

Wij hopen dat je mee wilt werken en de vragenlijst zo spoedig mogelijk wilt invullen en opsturen.

Bedankt voor je medewerking!

Vul je antwoord op de stippellijntjes in of kruis een hokje aan. Het kan zijn dat je een aantal vragen niet hoeft in te vullen. Let daarom goed op naar welke vraag je wordt doorgestuurd. Bij de meeste vragen mag je maar één antwoord geven. Als je meer antwoorden mag invullen, hebben wij dit bij de vraag gezet.

Opleiding vorig jaar (schooljaar 1991/1992)

- 1 a.** Hiernaast staat de dagopleiding die je vorig schooljaar (1991/1992) gevolgd hebt. Klopt dit?

☐ ¹ ja

☐ ² nee, ik heb een andere dagopleiding gevolgd, namelijk: .....

- b.** Wanneer ben je met deze opleiding begonnen?
En in welke klas of leerjaar?

maand : ..... jaar: 19 .....

klas/leerjaar: .....

- c.** Wanneer heb je deze opleiding verlaten?
En in welke klas of leerjaar?

maand : ..... jaar: 19 .....

klas/leerjaar: .....

- d. Heb je een diploma van deze opleiding? ☐ ¹ ja → *ga door met vraag 1e*
☐ ² nee → *ga door met vraag 1h*
- e. Heb je na het diploma nog een vijfde leerjaar of kopklas gedaan? ☐ ¹ ja
☐ ² nee
- f. Hoeveel vakken heb je gedaan?
 En op welk niveau?
 op A-niveau: ..... vakken
 op B-niveau: ..... vakken
 op C-niveau: ..... vakken
 op D-niveau: ..... vakken
- g. Heb je na het diploma nog een aanvullend certificaat gehaald? (bijv. lessen) ☐ ¹ ja → *ga door met vraag 2*
☐ ² nee → *ga door met vraag 2*
- h. Waarom heb je deze opleiding niet afgemaakt?
☐ ¹ om persoonlijke redenen (verhuisd, ziekte, e.d.)
☐ ² vanwege de school (slechte begeleiding, problemen met de leerkrachten, e.d.)
☐ ³ vanwege de opleiding (sloot niet aan, te zwaar, e.d.)
☐ ⁴ omdat ik liever wilde werken
☐ ⁵ vanwege een andere reden, namelijk: .....

Na de opleiding

- 2 a. Wat wilde je vorig jaar direct na de opleiding gaan doen? ☐ ¹ werken → *ga door met vraag 2b*
☐ ² verder leren → *ga door met vraag 3*
☐ ³ iets anders → *ga door met vraag 3*
- b. Wanneer ben je actief begonnen met werk zoeken?
(je kunt ook al begonnen zijn met zoeken voordat je de opleiding verlaten hebt)
 maand : ..... jaar: 19 .....
- c. Hoeveel maanden ben je in totaal werkloos geweest sinds je de opleiding verlaten hebt? : ..... maanden
(vul '0' maanden in wanneer je niet werkloos bent geweest)

Huidige bezigheden

- 3 a. Volg je op dit moment een opleiding in:
 - het **leerlingstelsel** (bijv. SOM, VEV, INNOVAM) of ☐ ¹ ja → *ga door met vraag 3b*
 - een **in-service opleiding** in de **verpleging** of ☐ ² nee → *ga door met vraag 4*
verzorging (bijv. A-verpleging of ziekenverzorging)?
- b. Welke opleiding in het leerlingstelsel/in-service volg je op dit moment? : .....
 (bijv. voor automonteur, installateur, ziekenverzorgende, A-verpleegkundige)
- c. **Alléén voor personen in het leerlingwezen:** : .....
 Hoe heet het leerlingstelsel?
 (bijv. ECABO, INNOVAM, SOM, VEV, OVDB)
- d. Heb je naast de opleiding op school ook werk of een stage? ☐ ¹ werk → *ga door met vraag 3e*
☐ ² stage → *ga door met vraag 3e*
☐ ³ geen werk of stage → *ga door met vraag 13*
- e. Krijg je voor dit werk of de stage loon of alleen maar een onkostenvergoeding? ☐ ¹ loon → *ga door met vraag 7*
☐ ² stagevergoeding of onkostenvergoeding → *ga door met vraag 7*
☐ ³ geen loon en ook geen vergoeding → *ga door met vraag 7*

4. Wat doe je op dit moment?

Let op: maar één antwoord mogelijk!

- ☐ 1 ik ben scholier
(3 dagen of meer per week) → *ga door met vraag 5*
- ☐ 2 ik heb betaald werk
(minstens 12 uur per week) → *ga door met vraag 7*
- ☐ 3 ik doe onbetaald werk → *ga door met vraag 6*
- ☐ 4 ik doe het huishouden → *ga door met vraag 6*
- ☐ 5 ik ben werkloos → *ga door met vraag 6*
- ☐ 6 ik vervul militaire/vervangende
dienst (geen KVV) → *ga door met vraag 13*
- ☐ 7 ik doe iets anders, namelijk: .....
..... → *ga door met vraag 6*

Huidige opleiding

5 a. Welke opleiding volg je op dit moment?

: .....

(bijv. KMBO, MTS, LTS, MEAO, MDGO)

b. Alleen voor LBO en MBO:

Welke vakrichting doe je binnen deze opleiding?

: .....

(bijv. bouw, winkelpraktijk, personeelswerk)

c. In welke gemeente volg je deze opleiding, en

gemeente: .....

hoever is de school van je huis?

reisafstand: .....kilometer

6. Bij vraag 4 heb je iets aangekruist. Vul hiernaast
in of je ook nog betaald werk hebt.

- ☐ 1 ja → *ga door met vraag 7*
- ☐ 2 nee → *ga door met vraag 13*

(minstens 12 uur per week)

Je huidige werk en beroep

Heb je méér dan 1 baan, dan gelden de vragen 7 t/m 12 voor de baan waarin je de meeste uren werkt.

7 a. Is dit je eerste baan na het verlaten van de school?

- ☐ 1 ja
- ☐ 2 nee

b. Hoe ben je aan je huidige baan gekomen?

Let op: maar één antwoord mogelijk!

- ☐ 1 geschreven of gebeld op een advertentie
- ☐ 2 via eerder betaald werk
- ☐ 3 via familie of vrienden/kennissen
- ☐ 4 de werkgever heeft mij gevraagd
- ☐ 5 via het arbeidsbureau
- ☐ 6 via een uitzendbureau
- ☐ 7 via vakantiewerk/bijbaantje
- ☐ 8 via stage/via de school
- ☐ 9 zelf aan de werkgever om werk gevraagd
- ☐ 10 via werkervaringsproject (bijv. Jeugdwerkgarantieplan)
- ☐ 11 anders, namelijk: .....

c. Wanneer ben je in deze baan begonnen?

maand: ..... jaar: 19 .....

8 a. Betreft je huidige werk seizoenswerk of
vakantiewerk?

- ☐ 1 seizoenswerk
- ☐ 2 vakantiewerk
- ☐ 3 overig werk

b. In wat voor dienstverband werk je?

- ☐ 1 leer-werkovereenkomst
(via het leerlingwezen/in-service opleiding) → *ga door met vraag 8c*
- ☐ 2 loondienst
(ook werken via uitzendbureau) → *ga door met vraag 8c*
- ☐ 3 oproepkracht of nul-urencontract → *ga door met vraag 8c*
- ☐ 4 werkervaringsproject → *ga door met vraag 8c*
- ☐ 5 ik heb mijn eigen bedrijf → *ga door met vraag 9*
- ☐ 6 werk mee in bedrijf van ouders/echtgenoot → *ga door met vraag 9*

c. Wat voor aanstelling heb je?

- ☐ 1 tijdelijk werk via een uitzendbureau
☐ 2 tijdelijk werk bij werkgever (1 jaar of korter)
☐ 3 tijdelijk werk bij werkgever (langer dan 1 jaar)
☐ 4 vaste baan of proeftijd voor een vaste baan

9 a. Hoe heet het beroep of de functie die je hebt?
(bijv. automonteur, metselaar, tuinder,
receptioniste, verkoopster)

: .....
.....

b. Wat zijn je voornaamste werkzaamheden?
(bijv. verwarmingen installeren, schilderen,
vee verzorgen, typen, kleding verkopen)

: .....
.....

c. Op wat voor afdeling werk je?
(bijv. administratie, montagehal, magazijn,
receptie)

: .....
.....

10 a. Bij wat voor organisatie of bedrijf werk je?
(bijv. machinefabriek, garagewerkplaats,
kledingwinkel, ziekenhuis)

: .....
.....

b. Hoeveel mensen werken er ongeveer?
(het gaat om alle werknemers van het bedrijf
in Nederland)

- ☐ 1 minder dan 10
☐ 2 10 tot 50
☐ 3 50 tot 100
☐ 4 100 tot 500
☐ 5 500 tot 1000
☐ 6 1000 of meer
☐ 7 weet ik niet

c. In welke plaats is het bedrijf gevestigd?

: .....

11 a. Welk soort opleiding werd voor je huidige
baan vereist?

- ☐ 1 lagere school was genoeg
☐ 2 een lagere beroepsopleiding (bijv. LTS, LHO)
☐ 3 MAVO
☐ 4 leerlingwezen
☐ 5 HAVO/VWO
☐ 6 een middelbare beroepsopleiding (bijv. MTS, MDGO)
☐ 7 een hogere beroepsopleiding (bijv. HTS, HEAO)

b. Werd ook nog een speciale vakrichting vereist?
(bijv. de richting bouw of bedrijfsadministratie)

- ☐ 1 ja, de richting die ik zelf heb gevolgd
☐ 2 ja, maar een andere richting
☐ 3 nee

12 a. Hoeveel uur per week werk je in deze baan
(volgens je contract)?
- tel overwerk niet mee
- ga uit van de laatste maand

: ..... uur per week
(wanneer je in het leerlingwezen zit, tel dan de uren op school
niet mee)

b. Hoeveel verdien je in deze baan ongeveer **bruto**
per maand?
- eventuele toeslagen of fooien meerekenen
- overwerk en vakantiegeld niet meetellen

bruto ongeveer: ..... gulden per maand
(ga uit van de laatste maand, zie eventueel je loonstrookje)

Op zoek naar (ander) werk

De vragen 13 t/m 24 zijn voor iedereen bestemd

13 a. Ben je actief op zoek naar een (andere) baan?
(een betaalde baan voor minstens 12 uur per week)

- ☐ 1 ja → ga door met vraag 13b
☐ 2 nee → ga door met vraag 14

b. Zo ja, hoe heb je de afgelopen 4 weken naar
werk gezocht?

Let op: meerdere antwoorden mogelijk!

- ☐ 1 via advertenties
☐ 2 via familie of vrienden/kennissen
☐ 3 via het arbeidsbureau
☐ 4 via een uitzendbureau
☐ 5 zelf aan de werkgever om werk gevraagd
☐ 6 via school
☐ 7 anders, namelijk: .....

- c. Sta je als werkzoekende ingeschreven bij het arbeidsbureau? ☐ 1 ja ☐ 2 nee
- d. Stel, je vindt nú een (andere) geschikte baan. Hoe snel kun je dan beginnen?
- ☐ 1 binnen 2 weken → ga door met vraag 14
- ☐ 2 binnen 3 maanden → ga door met vraag 13e
- ☐ 3 pas na 3 maanden → ga door met vraag 13e
- e. Waarom kun je niet binnen 2 weken beginnen?
- ☐ 1 vanwege opzegtermijn huidige baan
- ☐ 2 vanwege afronden van de huidige opleiding
- ☐ 3 vanwege afronden vrijwilligerswerk
- ☐ 4 vanwege regelen kinderopvang
- ☐ 5 vanwege vakantie of ziekte
- ☐ 6 vanwege een andere reden

Aanvullende opleiding of cursus

- 14a. Volg je nog een aanvullende opleiding of cursus? ☐ 1 ja → ga door met vraag 14b
(geen hobby cursus; wel bijv. een bedrijfs-opleiding, vakcursus, applicatiecursus) ☐ 2 nee → ga door met vraag 15
- Let op:** vul hier niet de opleiding in die je misschien al bij vraag 3 of 6 hebt ingevuld!

- b. Zo ja, welke opleiding of cursus? : .....
- (hoe heet deze cursus en waar gaat hij over?) .....
- c. Waarom volg je deze opleiding of cursus?
- ☐ 1 het is nodig om bij te blijven in mijn huidige baan
- ☐ 2 was nodig om mijn huidige baan te krijgen
- ☐ 3 het is nodig om hogerop te komen
- ☐ 4 ik wil in een ander soort baan gaan werken
- ☐ 5 ik heb dan meer kans op werk
- ☐ 6 andere reden, namelijk: .....

De opleiding achteraf bezien

15. Hoe vind je de aansluiting tussen je opleiding van vorig jaar en je huidige bezigheden? ☐ 1 goed ☐ 2 voldoende ☐ 3 matig ☐ 4 slecht
(bijv. je werk of opleiding)

16. Hieronder noemen we een aantal zaken.

Moet daar in de opleiding die je vorig jaar verlaten hebt méér of juist minder aandacht aan worden besteed?

	veel meer aandacht	iets meer aandacht	evenveel aandacht	iets minder aandacht	veel minder aandacht
a. Vakkennis/vaktheorie	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. Leren studeren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. Vreemde talen (Engels, Duits e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. Met cijfers werken (wiskunde, rekenen)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. Informatica, automatisering	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f. Praktijkoriëntatie of stage	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g. Omgaan met apparatuur en materialen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h. Weten hoe een bedrijf georganiseerd is	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i. Kennis van arbeidsvoorwaarden (CAO, wat te doen bij ontslag e.d.)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
j. Organiseren/plannen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
k. Zelfstandig werken	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
l. Commerciële kennis, verkooptechniek	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
m. Correcte spelling/foutloos schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
n. Een verslag of rapport schrijven	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
o. Spreekvaardigheid	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
p. Samenwerken met collega's	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
q. Met mensen/klanten omgaan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
r. Beroepskeuze/studiekeuze	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
s. Leren solliciteren	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

17. Als je opnieuw voor de keuze stond, zou je deze opleiding dan opnieuw kiezen? ☐ ja
☐ nee

Tot slot

18. Wanneer ben je geboren? maand: .....jaar: 19 .....
19. Geslacht ☐ 1 man
☐ 2 vrouw
20. Tot welke bevolkingsgroep hoor je? ☐ 1 Nederlandse
☐ 2 Surinaamse
☐ 3 Antilliaanse/Arubaanse
☐ 4 Turkse
☐ 5 Marokkaanse
☐ 6 Anders, namelijk: .....
21. Postcode huisadres (*alléén de cijfers*)
22. Wat is de hoogste opleiding van je ouders (of verzorgers)?
vader/verzorgster	moeder/verzorgster
☐ 1 lagere school	☐ 1 lagere school
☐ 2 lagere beroepsopleiding	☐ 2 lagere beroepsopleiding
☐ 3 MAVO/MULO	☐ 3 MAVO/MULO
☐ 4 HAVO/MMS	☐ 4 HAVO/MMS
☐ 5 VWO/Gymnasium/HBS	☐ 5 VWO/Gymnasium/HBS
☐ 6 middelbare beroepsopleiding	☐ 6 middelbare beroepsopleiding
☐ 7 hogere beroepsopleiding	☐ 7 hogere beroepsopleiding
☐ 8 universiteit	☐ 8 universiteit
☐ 9 weet ik echt niet	☐ 9 weet ik echt niet
23. Je vroegere school wil graag weten wat leerlingen zijn gaan doen. Zo kan de school de leerlingen in de toekomst beter voorbereiden op een vervolgopleiding of een latere baan.
Vind je het goed wanneer aan je vroegere school wordt doorgegeven wat je nu doet? ☐ 1 ja, ik vind het goed
☐ 2 nee, ik heb hier bezwaar tegen
24. Wanneer heb je deze vragenlijst ingevuld? maand : 1993

Opmerkingen

Ruimte voor opmerkingen over de school, het werk, de vragenlijst, e.d.

.....

.....

.....

Hartelijk bedankt voor het invullen.

Stuur de vragenlijst zo snel mogelijk op in de antwoordenvolp (een postzegel is niet nodig).